cōmendam mouet aliquas queſtiūculas ipe Jo.
⁊ ſoluit in glo. Et p̄mo querit̄ vtrū talis cōmen-
datarius ſit platus? ⁊ dicit ꝙ nō: ſed tm̄ ꝓcurator
hꝫ tm̄ legitimā admīſtrationē. zi. q. i. relatio. ⁊ hoc
intelligas cū debito mō fit. ſ. ꝓut hic dicit̄. ¶ Se-
cūdo queritur: an tal' faciat fructus ſuos? dicit ꝙ
non ſm̄ bar. qꝛ cuſtos ē: ius in eccl'ia habet. tenet
tm̄ archidiaconus: ꝙ vbi eccl'a indiget: poterit ta-
lis p̄ſītare clericū ordinādū ad titulū talis eccl'e:
vt de iure pa. poſtulatus. nec etiā in fructibus ius
hꝫ: niſi ad colligendū gubernandū ⁊ ꝓuidendū
ſibi ⁊ miniſtris: ⁊ qḋ ſupeſt in vtilitatē eccl'e ꝯuer-
tendū: ſicut ⁊ de viſitatore dr̄: di. 6i. obitū: ⁊ hoc
tenet hoſti. ſed ꝯtrariū ſit de facto. Sꝫ nūquid ta-
lem cōmendatā eccl'am impetrans tenet̄ de cō-
menda facere mentionē? dicit ꝙ ſic ar. de conce.
p̄ben. cū noſtris. Sed nūquid ad talē cōmendā
patronus vocabit̄? dic ꝙ ſic ſm̄ inno. hoſt. ⁊ bar.
ar. 16. q. 7. filijs. Idem in alijs qui ex tali cōmēda
leduntur. Si aūt fuerint ꝯtumaces: vlterius n̄ audi-
entur. Sꝫ nūquid ordinariū ꝯferri poterit inte-
rim: dū durat cōmēda vel reuocari? Rn̄deo: dic
ꝙ nō ſm̄ bar. niſi ceſſet cā: ex qua facta fuerāt: ar.
de vo. c. magne. Sꝫ quid ſi ꝯceſſuꝫ fuerit epo: ꝙ
vſqꝫ ad certū tēpus fructus vacantiū eccl'iarū p-
cipere poſſit. nūquid p̄textu talis indulgētie fru-
ctus bn̄ficij cōmendati poterit retinere? Rn̄deo
nō ſm̄ guil. cum cōmēda ius tribuat: vt ſupra di-
xi. Et q̄uis quidā dicant: ꝙ eps cōmendare pōt
tm̄ vſqꝫ ad illud tp̄s: quo pōt ꝯferre. ſ. vſqꝫ ad. vi.
mēſes: tūc ſm̄ guil. eſt falſū. ſi. n. vel. 3. die poſt va-
cationē cōmendaret: nō duraret cōmenda p ſex
mēſes: quod tm̄ pōt per hanc ꝯſtitutionē. Si igit̄
vltima die. vi. menſiū qui ſibi ꝯceſſi ſunt ad ꝓui-
dendū: fiat cōmēda: durabit cōmenda: ⁊ hoc di-
cit ꝯſtitutio hec: caueat tm̄ ordīarius vt priuſqꝫ to-
tū tempus ſuū labatur: cōmēdā faciat: qꝛ poſtea
facere nō poterit: ar. de offi. dele. de cauſis. vl' dic
ꝙ etiā illo finito ꝙ eā poterit cōmendare alicui
cuſtodiendā ⁊ ſaluandā: donec ſupior ꝓuideat: d̄
appel. c. cū teneamur. Sꝫ nūquid finitis ſex men-
ſibus poterit ordinarius eandē iterato ei pſone
vel alteri cōmēdare? videtur ꝙ ſic ex cāis hic ex-
preſſis: qꝛ tp̄s lateranēſis ꝯcilij nō currit penden-
te cōmenda ex cā facta. Sꝫ certe mens hꝰ ꝯſtitu-
tionis ꝯtradicit: alias fraus ei fieri poſſet: ⁊ perpe-
tuo fieri: ar. de diuor. q̄rto. vel diſtingue vtrū cō-
menda fiat intuitu eccl'e vel pſone: vt ſupra facta
intuitu eccl'e. i. vtilitate. puta ad reparādū: teneat
facta. Intuitu pſone. i. vtilitate eius: vt inde fruc-
tum pcipiat ⁊ n̄ tenet. Sꝫ nūquid expirat cōmē-
da morte cōmendātis? Rn̄deo ſm̄ guil. nō vt de
cōmoda. c. i. Sꝫ nūquid pōt hēre plures cōmen-
datas? Rn̄deo ſic: duas eccleſias curatas ſm̄ ti-
tulum habere nō poteſt: ita nec curatas in cōmē-
dam: vt hic patꝫ niſi ex diſpēſatione pape in vtro-
qꝫ caſu: ſed vnā intitulatam ⁊ vnā cōmendatam
curatas ab ordinario habere poteſt ſm̄ antiquū
ius. zi. q. i. q plures. ſed cū hac moderatione hꝰ. c.

¶ Titulus. xxi. de ſtatu epiſcopoꝝ archiepoꝝ
⁊ patriarchaꝝ. Sermo. c. i.

Pro patribus
tuis nati ſunt tibi filij: cōſtitues
eos principes ſup omnem ter-
rā: memores erunt nominis tui
dn̄e. ps. 138. hec ver pſal. expōit
aug. ꝓ epis di. 68. quoꝝ. ſic dicens. Patres miſſi
ſunt ap̄li ꝓ ap̄lis: filij nati ſunt: cōſtituti ſunt epi:
ipa eccl'a patres illoſ appellat. ſ. epos: ipſa illos ge-
nuit: ⁊ ipa illos ꝯſtituit in ſedibus patrū. Non ḡ
te putes deſertā: quia non vides petꝝ: qꝛ n̄ vides
paulū: p quos nata es de ꝓle tua creuit tibi pa-
ternitas. Filios genuit eccleſia: ꝯſtituit eos prin-
cipes ꝓ patribus ſuis ſuper omnē terram. hec ibi
vbi tria poſſūt notari de epis in ipſa auctoritate
pſal. inducta: ꝓ patribus tuis nati ſūt tibi filij ⁊c̄.
¶ Primū eſt: ꝙ debēt habere vite ſanctitatem:
ibi: ꝓ patribus tuis nati ſūt tibi filij. ¶ Secundū
ꝙ debent habere cure poteſtatē: ibi: ꝯſtitues eoſ
principes ſup omnem terrā. ¶ Tertium eſt: ꝙ de-
bent afferre eccleſie vtilitatē: ibi memores erunt
nominis tui. Sicut filius naturalis corpaliter vt
in pluribus patrizat: ita ⁊ filius ſpūalis debet mo-
res bonoꝝ p̄rm imitari ſm̄ illud ſaluatoris Jo.
8. Si filij abrae eſtis: opa abrae facite. Epi ḡ cū
dicant̄ filij ap̄loꝝ ſm̄ expoſitionē datā ab augu.
hꝰ partis ꝓ patribus tuis nati ſūt tibi filij: debent
ḡ imitari: ⁊ hoc ē quod dicit hiero. diſ. 40. Nō ē
facile ſtare in loco petri: ⁊ pauli tenere cathedraꝫ
regnantiū cū xp̄o. Non ſanctoꝝ filij ſunt: qui te-
nēt loca ſanctoꝝ: ſꝫ q exercent opa eoꝝ: ⁊ idē ſup
micheā. Si in ap̄loꝝ loco ſumus: n̄ ſolū ſermonē
eoꝝ imitemur: ſꝫ ꝯuerſationē ⁊ abſtinentiā: di. 35
Eccl'e. Idem ad heliodoꝝ. Non oēs epi ſūt epi-
ſ. merito ⁊ re. Attende petrū: iudā ꝯſidera: ſtepha-
nū ſuſcipe: nicolaū reſpice. Cornelius cēturio ad-
huc ethnicus dono ſācti ſpūs mundat̄. Preſb̄ros
puer daniel iudicat: infatuatū ſal ad nihilū ꝓdeſt:
niſi vt ꝓijciat̄ foras: ⁊ a porcis ꝯculcet̄. z. q. 7. nō
oēs. ⁊ augq.. eadē. Qui nec regiminis in ſe rōnem
hūit: nec ſua delicta deterſit: nec filioꝝ crimē cor-
rexit: canis īpudicus magis dicēdus ē: q̄ꝫ eps. De-
bēt ḡ epi eſſe imitatores patrū ſuorū. i. ap̄loꝝ in
oī ſāctitate vite: paſcētes n̄ ſemetipos vt mali pa-
ſtores: q aliud n̄ q̄rūt ab ouibꝰ niſi lanā ⁊ lac: ꝯ q̄s
inuehit dn̄s p ezechielē ꝓpham ezech. 34. c. ſꝫ de-
bēt paſcē exēplo gregē ſuū ſm̄ illud. i. pe. 5. Paſci-
te eū: q in vobis ē gregē nō turpis lucri grā: neqꝫ
q̄i dn̄antes in clero: ſꝫ forma facti gregis ex aīo:
oēs illas ꝯditiōes v̄tuoſas q̄s ponit ap̄lus. i. ti. 3.
Oꝫ epm eē ſine crimīe ⁊c̄. Expoſitionē āt illorū
habes ſupra in ti. de clericis. in prin. ⁊ vt dic̄ gre.
di. cēteſima ꝯtra morē. Nihil ī epali ceruice ſplē-
didius fulgꝫ: q̄ꝫ hūilitas: pietatē quoqꝫ ⁊ paſſionē
ad delinquētes ⁊ p̄cipue ad penitēteſ dꝫ hr̄e. Un-
de ambroſius de pe. di. i. ſerpēs: inq̄t: paſtor ille

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

euangelicuſ lapſam ouē vehexiſſe legitur ñ abiecisse.dz.n.iuſticiā tēperare moderatio. Nā quē-
admodū tibi curādus pbeatur:quē faſtidio ha-
beas:q ɔtemptui ſe ñ ɔpaſſioni ſuo medico putz
ſitur. Et,ppterea dixit greg.dn̄m pmiſiſſe paſto
rē eccl'ie petrū negare:vt in ſua culpa diſceret,q̄
miſericorditer alienā infirmitatē tolleraret:di.50
ɔſiderandū. Demū diligēter attēdere dz:qđ ait
aug.ſcribēs ad valeriū ep̄m ſuū:di.40. Ante oīa
peto:vt cogitet religioſa prudētia tua nihil eē in
hac vita::ⁿ maxime hoc in tpe facili' leuius ⁊ ho
minibus acceptabilius epi aut p̄ſbyteri aut dia-
coni officio. Sz ſi pfūctorie.i.negligēter atq3 adu
latorie res agat:nihil apud deū miſerius triſtius
⁊ dānabilius. Itē nihil eē in hac vita:ⁿ maxime
hoc tpe difficilius laborioſius ⁊ piculoſius epi p̄-
ſbyteri vel diaconi officio. Sz apud deum nihil
beatius:ſi eo mō militet:quo nr̄ impator iubet.
Cū g̃ epi filij dicant aplo2 ſm iſtud ,p patribus
tuis ⁊ cetera eos imitētur. Obſeruāda ē erga eos
diſtinctio:quā ponit aug.23.q.4.vbi ait. Tres p
ſonas dixit dn̄s:ⁿ debem' illaſ inueſtigare in euā
gelio.ſ.io.x.paſtoris ⁊ mercenarij ⁊ furis. Diligē
dus ē paſto2.ſ.bonus:tolerādus ē mercenarius
ſ.malus p̄latus:cauēdus ē latro:q.ſ.non canonice
adeptus ē eccl'am. ¶ Quantū ad ſecundā ptem.ſ.
ptātem ſeu auctoritatē cure ſibi ɔmiſſe:notatur
hoc ex eo qđ ſubdit. Cōſtitues eos p̄ncipes.i.re-
ctores ptātem hn̄tes ſup oēm terrā.i.ſup oēs ci-
uitates mūdi diuerſis locis diuerſos epos depu
tādo. Nā in italia alamania ⁊ in frācia ⁊ in hiſpa
nia ⁊ anglia ſūt epi nunc:ⁿ olim erāt:et ⁊ in africa
⁊ in ſyria ⁊ in aſia ⁊ in india erant epi:vt patz ex
v̄bis hieronymi dicētis. Et africa ⁊ p̄ſis ⁊ oriēs
⁊ india vnū xp̄m adorant:di.93.legimus.que tñ
nationes receſſerūt a fide. Principes aūt ɔſtituti
ſūt epi ſup dioceſes ſuas p̄ncipalr q̄tum ad ptā-
tem ſp̄ūalē iudicādi de eis. Vñ ⁊ de quolibz pon
tifice cantat illud eccl'i.c.45.principē fecit illum
dn̄s:vt ſit illi ſacerdotij dignitaſ in eternū. Epi.n.
nō in caſtellis nec in modicis ciuitatibus debent
inſtitui:ne vileſcat nomē epi:vt dicit anaclet' pa-
pa:di.80.epi. Diſtinctōnē aūt epo2:vt.ſ.alig dicā
tur epi:alij archiepi ſeu metropolitani:qđ idē eſt:
alij primates ſeu p̄riarche:ⁿ cām h' diſtinctiōis
aſſignat clemēs papa dicēs:di.80. In illis ciuita
tibus in q̄bus olim apud ethnicos primi flami-
nes eo2.i.ſacerdotes atq3 primi legis doctores
erāt:p̄mates vel p̄riarchas beatus petrus poni p̄
cepit:qui reliquo2 epo2 cās ⁊ maiora negocia ī
fide agitarent. In illis aūt in quibus dudū apud
dictos ethnicos erant eo2 archiflamīes:quos tñ
minores tenebāt q̄ memoratos primates archi
epos īſtitui p̄cepit. In ſingulis vero religs ciuita-
tibus ſinguloſ ⁊ plures epos ɔſtitui p̄cepit:q epo
rum vocabula tñ ſortirent. Nec inter ipos apo
ſtolos par fuit inſtitutio:ſed vnus p̄fuit oībus.ſ.
petrus.hec ibi. Vbi dicit glo.q par fuit inſtitutio
ſcz poteſtatis quo ad ɔſecrationē:quia ita poteſt

conficere ⁊ ordines cōferre ⁊ conſecrare quilibz
ep̄s ſicut papa:ſed nō fuit par quo ad miniſtratio
nē ſeu iuriſditionē. In hoc.n.papa maio2 eſt cete
ris. Nec obſtat dict' glo.d venetis:qui p̄riarchā
hn̄t ⁊ ep̄m:q2 nō eſt eo2 ſed gradenſis:qui locus
multū diſtat a venetis. Sicut etiā archiep̄s piſa-
nus ē primas:ſed p̄mas reſpectu ſardinie. Prin-
cipatū igitur ſuū.i.ptātem ſm rōnem ⁊ equitatez
vti debet:alias in ſui pniciem vertitur. Vñ greg.
xi.q.3.ipe ligādi atq3 ſoluēdi ptāte ſe priuat.i.me
retur p̄uari ſm glo.qui hāc ,p ſuis volūtatibus et
nō ſubdito2 moribus exercet:iudicare digne d
ſubditis neſciunt:qui in,ſubdito2 cauſis ſua vel
odia vel grām querūt:de quibus p pphetam dr̄
ezechielis.13.c. Mortificabat aīas q non moriū
tur:ⁿ viuificabant aīas que nō viuūt. Nō morīē
tem mortificat:qui iuſtū dānat:ⁿ nō,victur viui
ficare nitit:qui reū a ſupplicio ſoluere conat. Cau
ſe ergo penſande ſūt:ⁿ tūc ligādi ac ſoluēdi pote-
ſtas exercēda.hec greg.in.c.ipe.⁊.c.plerumq3. In
foro quoq3 iudiciali obſeruare dz:quod ait augu.
Nos quenq3 a cōione ,phibere ñ poſſumus:q̄-
uis hec ,phibitio nōdū ſit mortalis ſed medicina
lis:niſi aut ſponte ɔfeſſū:aut in aliquo ſiue ſecula
ri ſiue eccleſiaſtico iudicio noīatum atq3 ɔnictū.
hec ille.2.q.i.multi. De poteſtate aūt epo2uz infra
eodē agetur:ⁿ in ti.ſequēti de ptāte pape. ¶ Quā
tum ad tertiū hoc ē q vtilitatē debent afferre ec
cleſie:notatur hoc cū dr̄:memores erūt noīs tui
Debent enim epi eſſe memores noīs dn̄i:ⁿ lecti
tando ſeu lecta meditādo ⁊ p pplis orādo ⁊ eis
p̄dicando ⁊ eos regulādo. Ad lectionē hortatur
apoſtolus timotheū ep̄m dicens. Attende lectio
ni exhortationi ⁊ doctrine:ſemp permane in his
Et in hui' figurā inter cetera ornamēta pontifex
rōnale ferebat in pectore:in quo ſcribebat ma-
feſtatio ⁊ veritas:q2 in pectore pōtificis maniſe
ſta dz eſſe cognitio veritatiſ:inquit grānus:di.36
§.ecce. Vnde ⁊ hieronymuſ in leuitico ait. Eigs
vult eſſe pontifex:non tam vocabulo q̄ merito
imitet moyſem.imitetur aaron. Quid enim dici
tur de his:quia nō diſcedebāt d tabernaculo do
mini. Erat ergo indeſinenter moyſes in taberna
culo dn̄i. Oz autē ei opus erat:vt aut a deo aliqd
diſceret:aut ipe pplm doceret. Hec duo ſunt pon
tificis opa:vt a deo diſcat legēdo ſcripturas diui
nas:ⁿ ſepius meditādo:aut pplm doceat.36.di.c
ſi quis. Hec optīe ſeruaſſe nouimus ſāctiſſimoſ
epos eccl'e athanaſiū chriſoſtomū baſilium hila
rium gregoriū ambroſiū auguſtinū ⁊ alios mul-
tos. Debet epiſcopus memor eſſe noīs dn̄i oran
do pro ſe ⁊ p populo. Vnde pe.de ſe ⁊ alijs apo
ſtolis coepiſ ſuis ait. Ad multitudinem creden-
tium nō eſt equū nos miniſtrare menſis:ⁿ dere-
linquere verbū dei:ſed ɔſtituite ⁊ cetera. Et nos
orationi ⁊ p̄dicationi vocabimus actuū.6. Sic ⁊
in figuram pontifex veteris teſtamenti intrabat
in templuz ad fundendum p̄ces pro ſe ⁊ pro po-
pulo:quod deſignabat illa incenſatio:vt legitur

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ꝺ̉zacharia luce.i.c.Et ad hoc facit̉:qđ ait hiero.
ĩ leuitico.Eſt aliud opus qđ facit moyſes:ad bel
la nõ vadit:nõ pugnat ꝯtra inimicos:ſed qđ facit
orat:donec orat:vincit ppl̃s eius:ſi relaxauerit ⁊
dimiſerit manus ſuas:ppl̃s eius vincitur ⁊ fugat̃
Oret ergo ſacerdoſ eccl̃ie indeſinenter:vt vincat
ppl̃s qui ſub ipſo ẽ hoſtes inuiſibiles amalechi/
tas:q̃ ſũt demones impugnãtes eos:q̃ volũt pie
viuere in xp̃o.36.di.c.ſiq̃s vult.⁊ di.83.dr̃ ex ꝯci
lio carthagineñ.ep̃s nullã rei familiaris curaꝫ ad
ſe reuocet:ſed lectioni orõni ⁊ verbo p̃dicatõnis
tantũmõ vacet.Debet eẽ memor nõis dñi ep̃us
ip̃m dñm ppl̃is p̃dicãdo:⁊ q̃m ad eũ valeãt per
uenire declarãdo.Vñ paulus ad timotheũ ep̃m
inquit.Predica verbũ:inſta oportune ⁊ ĩportũe
2.thi.3.Et in hui⁹ figurã preceptum fuit a dño in
exodo.2.c.Vt ſũmus ſacerdoſ ingrediẽs taberna
culũ in ora veſtis ſue hiacintine hẽret tintinabu
la inſerta ad deſignandũ ꝙ ſacerdotes ⁊ p̃cipue
ep̃i ꝯuerſationi ſue deſignate p̃ veſtẽ dꝫ adiunge
re tintinabula.i.actũ p̃dicationis:vt dicit gre.di.
43.ſit rector.⁊ in eadẽ diſ.dicit ideꝫ greg.ep̃hes.
paulus dicit.Mũde ſunt manus mee a ſanguine
oĩm vr̃m.Non.n.ſubterfugi:quo minus ãnunci
arẽ oẽ ꝯſiliũ dei vobis:actuuꝫ.xx.c.Mundus
g̃ a ſanguine eoꝝ ñ eſſet:ſi eis dei conſiliũ ꝓnun/
ciare voluiſſet:q2 cũ increpare delinquẽtes no/
luit eos ꝑcul dubio tacendo paſtor occidit.Hoc
enim.ſ.p̃dicare fuit officiũ xp̃i ⁊ ap̃loꝝ p̃cipuuꝫ:
quoꝝ locũ tenẽt ep̃i.Vñ ⁊ eis dixit marci vl.Eũ
tes in mũdũ vniuerſũ p̃dicate euãgeliũ oĩni crea
ture.Omni aũt creatura hꝫ aliq̃d cõe:hꝫ nãq3 cõ
mune eẽ cũ lapidibus:viuere cũ arboribus:ſen/
tire cũ aĩalibus:intelligere cũ angelis.Si igit̃ cõ
mune hꝫ aliq̃d cũ oĩni creatura hõ.Omi g̃ cratu
re p̃dicat̃ euangeliũ cũ ſoli hõi p̃dicat̃.Quia illa
vꝫ docet̃ ꝓpter quã cũcta creata ſunt in terrã:et
a qua oĩa p̃ quãdam ſĩtitudinẽ aliena ñ ſũt.Se/
cundũ aũt qualitatẽ ⁊ capacitatẽ audientiũ ſic dꝫ
verbũ ꝓponere:vt dicit petrus ap̃l̃s ad plebem.
Dꝫ eũ qui docet ⁊ inſtruit aĩas rudes eſſe talẽ:vt
ꝓ ingenio audiẽtiuꝫ ſeip̃m poſſit aptare:⁊ verbi
ordinẽ ꝓ audientiũ capacitate dirigere.8.q.i.oꝫ.
Sed de mõ p̃dicationis qualit̃ formari debeat
habes ſupra in titulo de predicatoribus.

¶De his que ꝑtinent ad executionem officij ep̃i
vt in ordinando ꝯfirmando beneficia: in diſpen
ſando in adminiſtrando temporalia ⁊ alijs mul/
tis.c.2.

De epiſcopis .nota

ꝙ ep̃s dr̃ ab epi qđ ẽ ſupra ⁊ ſcopos qđ
ẽ intẽtio quaſi ſup intẽdẽs.ſ.cure ſubditoꝝ:vt di
cit aug.8.q.i.qui ep̃atum.Et nota ꝙ inter ep̃m ⁊
p̃ſbyteꝝ q̃tum ad appellationẽ q̃nq3 ñ fuit dr̃a:
q2 ⁊ iſti ⁊ illi dicebant̃ ep̃i ⁊ pꝫ di.93.legimuſ.Et
ſic erãt ſynonyma:vt ep̃i dicẽnt̃ p̃ſbyteri:⁊ p̃ſby
teri ep̃i.Semp tñ fuit realis dr̃a.Vñ ⁊ in primi/
tiua eccl̃a ſoli ep̃i ꝯfirmabãt:actuũ.8.Et hoc te/
net tho.pe.de pal.⁊ rai.Sꝫ gl.ſup dicto.c.legim⁹
circa hoc ponit tres opi.ibi potes videre.Fuit q̃
dã dignitas in eccl̃ia antiq̃tus: q̃ erat q̃ſi media
ĩter ep̃os ⁊ p̃ſbyteros:qua dicebant̃ cor ep̃i:qui
ꝯſtituebant̃ in caſtriſ ſeu villis ñ in ciuitatibuſ vt
ep̃i:⁊ ꝯferebãt ordines minores tñ ñ maiores:
⁊ dare valebãt lr̃as ꝯmẽdaticias ⁊ pacificas: nõ
aũt formatas:vt dicit gr̃anus di.67.§.i.⁊.c.ſeq̃n.
Sꝫ ablata fuit talis dignitas ab eccl̃a:q2 abute/
bãtur auctoritate ſua vſurpantes que ꝑtinebant
ad officiũ ep̃oꝝ:vt dicit damaſus papa di.eadeꝫ
cor ep̃i.Qualẽ ãt oporteat eẽ ep̃m: oñdit ap̃l̃s.i.
thi.3.Oꝫ ep̃m eſſe irrep̃hẽſibilẽ vnius vxoris vi
rũ ſobriũ prudentẽ ornatũ hoſpitalẽ pudicũ do/
ctorẽ ñ vinolentũ ñ pcuſſorẽ:ñ litigioſũ:nõ cupi
dũ:domui ſue bñ ꝓpoſitũ ñ neoſitũ.Haꝝ ꝯditio
nũ expoſitionẽ hẽs ſupra ti.⁊ de clericis.⁊ in.23.
di.dr̃.Qui ep̃s ordinãdus ẽ:antea examinet̃:ſi
natura ſit prudẽs:ſi docilis:ſi moribus tẽperat⁹:
ſi vita caſtus:ſi ſobriuſ:ſi ſemp ſuis negocijs cau
tus:ſi ꝑuigil:ſi hũilis:ſi affabilis: ſi miſericors:ſi
lr̃atus:ſi in lege dñi inſtructus :ſi in lr̃aꝝ ſẽſibus
acutus vel caut⁹:ſi in dogmatib⁹ eccl̃iaſticis ex
ercitatus.Liberat aũt ep̃alis dignitas a ꝯditione
ſernili ⁊ aſcripticia ĩmo ẽt ſacerdotalis dignitas:
vt di.54.ſi ſeruus.liberat ⁊ a curiali di.54.ex an
tiquis.Tales tñ.ſ.ſerui ⁊ hi⁹ ñ debẽt ordinari:niſi
liberati ab hi⁹.¶Ep̃s ñ põt reſtituere depoſituꝫ
ſine degradatũ:ſꝫ tñ papa:di.50.c.i.Nã nec pre
ſes ꝓuincie põt reſtituere illũ quẽ dãnauit.ff.de
queſti.l.i.in fi.De degradato ſeu ſolẽniter depoſi
to planuꝫ eſt ſc̃m oẽs:ſꝫ in depoſito verbalit̃ ſunt
varie opi.Nã archid.⁊ abbas de ſicilia tenẽt:ꝙ
põt reſtituere debite quo ad crimĩa:in q̃bus poſ
ſet diſpẽſare ipe ep̃s.Jo.an.tenet ꝙ nõ.Ep̃i ⁊ ſu/
periores nullã ſñiam ſuſpenſionis vel interdicti
incurrũt ipſo iure:niſi ĩ eis exp̃ſſe dicatur :extra
de ſen.ex.c. q2 ꝑiculoſũ.li.vi.Ep̃s in tota ſua dio
ceſi iuriſditioneꝫ hꝫ ordinariã.Vñ põt ꝑ ſe ⁊ per
aliũ in quolibet loco ñ exempto ꝓ tribunali ſede
re:cãs audire:ꝑſonas eccl̃aſticas cuꝫ oportuerit
capere:carceri deputare:⁊ cetera officia libere ex
ercere:extra de offi.or.cũ ep̃s.li vi.Et ꝙ ep̃i poſ/
ſũt a ſubditiſ q̃nq3 moderatũ auxiliũ exigẽ.Vtꝝ
ep̃s poſſit iudicare ĩmediate de ſubditis prelato
rum:qui ſub eo ſunt:niſi gradatim ad eum defe/
ratur?Reſpondeo ſc̃m hoſtien.licet ſup hoc a di
uerſis diuerſa notata ſint:dico conſuetudinẽ cu/
iuſlibet eccleſie obſeruãdam:que iuriſditionem
tribuit:idẽ goff.Ep̃i ſinguli in ſuis dioceſibus:ẽt
ſine ꝯſilio metropolitani poſſũt plurima: vt rai.
ponit:puta ꝯſecrare virgĩes ſimiliter ⁊ eccleſias:
ordinare clericos:erigere altare in eccl̃ia conſe/
crata.Nam in nõ cõſecrata ſacerdos hoc poteſt
item chriſma ꝯficere:baptizatos ꝯfirmare:recon
ciliare ſolẽniter penitẽtes:litteras formatas ſiue
commendaticias clericis dare:hec omnia.68.di
ſticti.c.quãuis.de cõſe.di.i.nullus p̃ſbyter.71.di.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

extraneo. Item pñt inter ſubditos iudicare. Itē
anathematizare cū ſolēnitate: ꝺ qua hr̄. ii. q. 3. de
bēt. Itē diuidere vnā ecclꝫiam ī duas: ꝛ duas vni
re: vnā ſubijcere alteri: ꝛ nouas eccl'ias erigere: ꝛ
hoc quidē ex cā pñt facere: ꝛ ñ aliter: ꝛ nihilomi
nus reqſito ꝯſenſu illoꝝ quoꝝ intereſt: ꝛ ꝗ forſan
ex hoc ledi poſſent: ēt qñqꝫ eoꝝ ꝯſenſu ñ obten/
to: ex̄ de exceſſ. pla. c. ſicut. ex̄ de eccle. edifi. c. ad
audiam. 10. q. 2. c. ſi. 12. q. 3. c. placuit. itē pñt ep̄alez
ſynodū celebrare. 38. di. qñ. Itē reuertētes ab he
reſi recōciliare: ex̄ de hereti. c. ad abolendā. Itez
canonē late ſñie quo ad ſuā dioceſim ꝯdere. 3. q.
4. nullus. Multa quoqꝫ alia q̄ difficile eēt nūera
re: cū ep̄s ꝑordinatoꝛ ſit ī cūctis. 25. di. c. plectis.
¶ Utrū ep̄s ꝑncipalius debeat intēdere cure pa
ſtorali vel multiplicationi tꝑalium? Rn̄deo ſm
hoſt. ꝛ tho. in q̄olibet. Solicitudo ꝑlati ꝓpria et
ꝑcipua dꝫ eſſe circa gregis cuſtodiā: orādo ꝑdi/
cādo ſacra diſpēſando: ꝛ ſua ſm ꝙ res exigit ero
gādo. Multiplicatō aūt tꝑaliū pōt exerceri opoꝛ
tunitate ſe offerente ſine ſpūaliū notabili dāno: ꝛ
ſic piū ē multiplicare ea ad eccl'e vtilitatem: ꝙ ſi
opoꝛtunitas ñ ſe offerat: nullatenus lꝫ ei ſeipſum
diſtractioni ingerē: ꝛ ſecularibus occupare cum
īpedimēto nō bili. Idē etiā ſm tho. ſcōa ſcōe. q.
185. ar. 5. Et ad materiā iſtā pōt ꝑtinē. i. ſolicitudo
Utrꝫ liceat ep̄o ꝓpter aliquā ꝑſecutionē deſerere
gregē? Rn̄. ſm tho. ſcōa ſcōe. q. 185. ar. 5. Ubi ſub
ditoꝝ ſalus exigit ꝑſone paſtoꝛis pñtiam: non dꝫ
paſtoꝛ ſuū gregē deſerere: nec ꝓpter aliqͦd tꝑale
cōmodū: nec ēt ꝓpter aliqͦd ꝑſonale ꝑiculū īmi/
nens: cū bonus paſtoꝛ aīam ſuā teneat̄ ponere ꝓ
ouibus ſuis. Si vero ſubditoꝝ ſaluti poſſit ſuffi/
ciēter in abſentia paſtoꝛis ꝑ aliū ꝓuideri: tūc lici/
tū ē paſtoꝛi ꝓpter aliqͦd eccl'e cōmodū vel ꝓpter
ꝑſone ꝑiculū coꝛꝑaliter gregē ſuū deſerere: ꝛ ſm
hoc intelligit̄. 7. q. i. ſciſcitaris. hec materia plene
tractat̄. 7. q. i. §. hoc totū. vbi glo. ſic ſūmat: ꝑſe/
cutio eccl'e aut ē extrinſeca aut intrinſeca. ſi extri
ſeca que. ſ. fit a manifeſtis inimicis ꝑſequentibus
coꝛꝑaliter: tūc aut ſolus ꝑlatus q̄ritur: aut totus
clerus. ſi ſolus ꝑlatus: tūc ſi eo recedēte tuta ē ſa/
luſ eccleſie: ꝛ tūc fugiet exēplo xp̄i: ſi nō ē tuta: tūc
ponat aīam ſuā ꝓ ouibus ſuis: alias mercenari⁹
eſt. Si totus clerus querit̄: indiſtincte ſe ꝓ eis ho
ſtibus opponet. vt di. 43. ſit rectoꝛ. Sed ſi alias
pōt ꝯſuli eccl'e: totus fugiet cū ꝑlato. Si non pōt
remanent cū ꝑlato vel oēs vel quidā ex illis. Si
aūt eſt altercatio de manſuris vel receſſuris res
ſoꝛte dirimat̄. 26. q. 2. ſoꝛs. Si aūt ꝑſecutio eſt in/
trinſeca ꝑ eos. ſ. qui adhuc ñ ſunt ꝑciſi: tūc aut oēſ
ſūt mali aut aliqui. Et ſiquidē oēs ſunt mali: aut
hētur ſpes de eoꝝ coꝛrectione: ꝛ tūc ñ ſunt deſe/
rēdi. Si ñ hētur ſpes tūc ſunt deſerēdi: ſicut fecit
beatus bñdictus. Si aūt nō oēs ſūt mali: ſꝫ boni
admixti malis: nō debent deſeri. 23. q. 4. tu bon⁹.
De hoc etiā. c. ibi adunati eq̄nimiter poꝛtādi ſūt
mali: vbi inueniūtur aliqui boni: qui adiuuentur
Nam vbi aliqñ fructus de bonis deeſt: ſit aliqñ

de malis laboꝛ ſuperuacuus: maxime ſi e uicino
cauſe ſuppetant: que fructū deo valeāt ferre me/
lioꝛē: greg. 2. q. i. c. vltimo. De oꝛdinationibus ſiē
dis ꝑ ep̄os: qꝛ iſtud ē res maxime impoꝛtātie: ex
qua ſi ꝯgrue fiāt: magna vtilitas eccl'e dei ſequit̄
Si aūt indebite magnū detrimentū ꝛ de hono/
ratio diuini cultus ꝛ ꝑnicies oꝛdinatis ꝛ oꝛdina/
toꝛibus. Ideo maxima diligētia in hi⁹ eſt ſeruan
da: ꝓpt̄ qͦd ap̄ls timotheo ep̄o ſcribens ait. Ma/
nus cito nemini īpoſueris. ſ. oꝛdinādo: neqꝫ cōi/
ces alienis peccatis. i. thi. 3. vbi leo papa. Quid eſt
manus cito īponere: niſi añ etatē maturitatis: an/
te tp̄s examinis: añ meritū obediētie: añ experiē
tiā diſcipline ſacerdotalē honoꝛē tribuere ñ ꝓba
tis. Et ꝗd eſt cōmunicare peccatis alienis: niſi ta
lem effici oꝛdinantē: qualis ē ꝗ nō meruit oꝛdia
ri: di. 88. Uñ de leone papa legit̄: ꝙ cū ꝑ. xl. dies
ad coꝛpuſ beati petri ap̄li oꝛaſſet: vt a dño remiſ
ſionē ſibi peccatoꝝ ꝓcuraret: demuꝫ apparuit ei
ap̄ls petruſ dicēs ſibi hoc a dño obtinuiſſe de oī
bus excepto de manuū impoſitione. i. oꝛdinatio
ne ꝛ collatione bñficioꝝ: de quo adhuc dño ha/
bebat reddere rōnem. ¶ Primo igit̄ dꝫ ep̄s ꝓui
dere: vt diligēter examinentur oꝛdinandi: ꝛ ſi de
moꝛe illius dioceſis ē: vt ꝑ archipſbyteꝝ vel ar/
chidiaconū vel ꝑpoſitū examinētur: hoc nō ob/
ſtāte dꝫ ipſe alios cū ꝑdictis aſſumere examina/
toꝛes ſacerdotes timoꝛatos ꝛ prudentes viros
gnaros diuine legis ꝛ exercitatos in eccl'iaſticis
ſāctōnibus: ꝗ ꝓmouēdos examinēt: vt dr̄. di. 24
qñ. Et ꝑcipue debēt examinari de etate legitima
ſufficiēti lr̄atura ꝛ moꝛū honeſtate. Hec requirū
in ꝑficiendis: quibus. ſ. iniūgitur cura aīaꝝ: vt dr̄
ex̄ de elec. c. cū in cūctis. Et notat glo. ſup dicto. c.
qñ examinatio fiēda ē añ diē oꝛdinationis: vt ꝑꝫ
in illo. c. Debet ꝰ examinari ꝑ̄ de etate: vt. ſ. attin/
gat. xviij. annū: ſi vult oꝛdinari in ſubdiaconum.
xx. annū ſi in diaconū. xxv. ſi in ꝑſbyteꝝ. alias nō
dꝫ eū admittere: ꝛ ſi admittit citra talē etatē: ꝑec
cat moꝛtaliter: ꝛ ep̄s etiā talē ſcienter oꝛdinās: ni
ſi eſſet diſpēſatus ꝑ papā: qꝛ in hoc ip̄e diſpēſare
nō poſſet. De etate aūt credere dꝫ pñtanti oꝛdi/
nandū: niſi ip̄e manifeſte ſciat ꝯtrariūꝫ ꝑ ſe vel ꝑ
aliū: vel habeat aſpectū nimis puerileꝫ: ꝓpter qͦd
merito poſſet dubitari: ꝛ tūc requirat̄ aliqͦd teſti
moniū vicinoꝝ vel ꝯſanguineoꝝ. De diſpēſatiōe
aūt habita ſup hoc a papa nō hꝫ credere: niſi hoc
oſtēdat: pōt tñ credere ſi ꝑſona eſt multū fide di
gna. ¶ Quantū aūt ad oꝛdines minoꝛes nō req
ritur determinata etas: dūmodo excedat infan/
tiā. De litteratura aūt quāta eſſe debeat: ñ eſt bñ
clarū: ꝛ q̄ꝰtum ad ſubdiaconatū ꝛ diaconatuꝫ dꝫ
ꝙ ſaltē ſciat bene ꝛ expedite legere: ne faciat con
fuſionē coꝛā populo in legēdo: ar. di. 21. cleros. et
operā det addiſcēdi grāmaticalia: ꝛ ꝙ etiaꝫ ſciat
bene legere ꝛ inuenire officiū: cū ad hoc teneatur
ex ꝑcepto. Alias ſi nō habet modū ad diſcendū
ip̄m: vel quia nō habet cōmoditatem breuiarij:
vel quia neſcit ꝑ ſe vel cum alio nullo modo dꝫ

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

oꝛdiari:al's talẽ ſciẽter admittẽs vel oꝛdiãs vi/
deť peccare moꝛtalit̃:cũ det illi ꝗtidie occaſionẽ
delinquẽdi ⁊ peccãdi moꝛtalr̃ illud omittendo.
¶ Quãtu aũt ad ſacerdotiũ videť neceſſariũ: ꝙ
ſaltẽ ſciat grãmaticã ⁊ ꝑcipue ſi ẽ ſacerdos ſecu/
laris:qꝛ tales cõiter exponũť ad curã aĩaꝝ:ꝗ ma
le põt exerceri ſine lectiõe libꝛoꝝ: q habent ĩ lit
terali nec vulgari ſermõe ſcripti. Vñ Celeſtinus
papa. Debet qs ãte eẽ diſcipulus qſqs doctoꝛ eẽ
deſiderat:vt poſſit docẽ qd didicit. Qui minime
litteris operam dedit:ꝑceptoꝛ eẽ non poterit.di.
59.oꝛdinatos. Sꝫ ſi eẽt religioſus:cũ ex vocatio
ne ſua ñ deputeť ad curã aĩaꝝ:vnde opoꝛteat eũ
ſcire:ꝗ ꝑtinent ad debitam adminiſtrationẽ ſacra/
mentoꝝ ⁊ ꝑcipue penitẽtie:iõ videť ſufficẽ:ꝙ ſci
at bñ expedite legere ⁊ miſſam ⁊ diuinum offici
um:⁊ ꝗ pertinẽt ad debitã materiã ⁊ foꝛmam eu
chariſtie ⁊ celebꝛationis miſſe. In hiꝰ enim puri
tas ↄſciẽtie ⁊ deuotio regule ſupplẽt defectui ſci/
entie. Congruũ eſt etiam ⁊ ſolitũ examĩare de cã
tu eccliaſtico ꝑcipue clicos ſeculares. ¶ Quãtuꝫ
ad tertiũ.ſ.de bõitate vite niſi ſit peccatoꝛ mani/
feſtus notoꝛio iuris vel facti:vt publicus cõcubi
narius vel vſurarius manifeſtꝰ ⁊ hiꝰ:vl' niſi ſit ex
cõmunicatus maioꝛi vl' ſuſpẽſus vl' ĩterdictꝰ:põt
eum admittẽ:quia nemo iudicãdus ẽ ſalutis ſue
ĩmemoꝛ.7.q.2.ſãcitũ. Debꝫ tñ admonẽ oẽs oꝛdi
nãdos vt debeãt ↄfiteri añ oꝛdinis ſuſceptionẽ.
Debet ẽt interrogare ſi ẽ legitimꝰ:qꝛ ſi illegitimꝰ
nõ põt ꝓmoueri ad aliquẽ oꝛdinẽ ſine diſpenſa/
tiõe vl' epi quo ad minoꝛes:vel pape quo ad ſu/
perioꝛes:niſi eſſꝫ religioſus:qui rõne religiõis in
huiuſmõi ñ ĩdiget diſpenſatione:alias oꝛdinans
talẽ illegitimum ſciẽter:peccat moꝛtaliter:⁊ oꝛdi
natus eſt ſuſpenſus. Itẽ ad ſubdiaconatũ ⁊ ſupꝛa
nõ debet aliquẽ clericum ſecularẽ oꝛdinare ſine
titulo alicuius vel bñficij vel altaris vl' ſaltẽ pꝛi
monij:alias ipſe oꝛdinatoꝛ hꝛet ſibi prouidẽ. Et
licet exempti cõiter hẽant ꝑuilegia:ꝙ non debe
ant examinari:ꝓpter quod ſuperficialiter põt trã
ſiri ĩ examinatione ipſoꝝ:tum qꝛ frequẽter abutũ
tur ꝑſentantes ineptos:puta habẽtes defectũ eta
tis vl' nimis ignoꝛãtes:iõ non incõgruum ẽ: ſi in
hiꝰ examineť:ar.11.q.3.ꝑuilegium. Secũdo debꝫ
ꝓuidere epus:vt ſicut ipe abſtinet ab omni vicio
ſimõie:vl' qd hẽt ſpẽm vl' ſcrupuluꝫ eius:ita ⁊ fa
ciant examinatoꝛes ⁊ notarios ab hiꝰ cauere. Et
ꝑcipue ab illa coꝛꝛuptela:qua ſolent notarij ante
ꝙ̃ ſcribãt oꝛdinãdũ ſeu ꝑſentandũ epo petẽ cer/
tã pecuniam:vt floꝛenum vl' medietatẽ vl' plus
vl' minus:alias non ſcriberẽt:quod expꝛeſſe pꝛo
hibeť.1.q.2.ſicut epiſcopum. Et ꝗuis poſt oꝛdi/
nationẽ factam pꝛo littera teſtimoniali oꝛdinis
recepti poſſet notarius moderatum qd accipere
ab oꝛdinato ꝓ ſuo laboꝛe:qñ non ẽ ſalariatus ab
epo ſm glo.dicti.c. Tñ tutius eſſet abſtinere: vt
ceſſaret omne ſcrupulum:⁊ ꝑcipue cum multum
accipiunt ⁊ oꝛdinatoꝛ vl' examinatoꝛes partici/
pant de lucro. Toꝛtia ſeu cerei qui volũt ſecum
dum moꝛẽ ſua ſponte offerre:recipi pñt:q nolunt
dare non ſunt cogẽdi. Tertio eps faciẽs oꝛdia/
tionẽ in ꝑncipio ⁊ añ oĩa faciat generalẽ admo
nitionẽ ⁊ exhoꝛtationẽ ad oꝛdinandos:vt deuo
te ſuſcipiant oꝛdines:cum per huiuſmodi appli/
centur ad diuina myſteria tanꝗ̃ angeli. Et iõ co
nẽtur vitam tenere angelicam: ꝑcipue vt caſte,⁊
honeſte viuant:⁊ frequentent confeſſionẽ:⁊ ꝑci/
pue cum habẽt exercere actus oꝛdinum ſuoꝛum:
quia talia faciendo vt acolitatum ſubdiaconatũ
diacõatũ ⁊ hiꝰ exiſtẽtes ĩ peccato moꝛtali moꝛta
liter peccarent. Et ꝙ non omittant officium diui
nũ qui teneñť:⁊ ꝙ vacẽt lectionibꝰ libꝛoꝝ dino/
rum ⁊ huiuſmodi:deinde ad cautelam abſoluat
a vĩculo excõmunicatiõis ſuſpenſiõis ⁊ ĩterdicti
a qbus põt oꝛdinãdos. Quarto eps ↄferat ipſos
oꝛdĩes:ſꝫ nõ niſi illis qui ſunt de ſua dioceſi.ar.9.
q.2.lugduñ.vel alijs de lĩia ſuoꝛũ ſuperioꝛũ oſtẽ
ſa ĩ lr̃is auctẽticis:quos examinare ẽt ſi vult põt
ꝑ ſe vel ꝑ alios:⁊ etiã non oꝛdinare:cũ ſibi non vi
deñť idonei. Cõferat aũt tẽpoꝛibꝰ ſtatutis ab ec/
cleſia infra miſſã:ſm ꝙ notať in põtificali. Atten
dat aũt cũ omni diligentia:vt non faciat defectũ
ĩ expꝛ̃ſſiõe foꝛmaꝝ vel collatiõe ĩſtrumẽtoꝛũ ipſo
rum oꝛdinũ ⁊ alijs cerimonijs. Unde frequẽter
reſpiciat in pontificali de pte in partẽ videat qd
agere debeat mature ꝓcedẽdo:⁊ auiſando oꝛdi/
nãdos ⁊ reſpiciẽdo:qd tangãt ĩſtrumẽta:ĩ quibꝰ
ĩpꝛimiť character:de qbus ſupꝛa ti.8.c.de ſacra/
mẽto oꝛdinis. Frequẽť enim defectus in huiuſ/
modi ſolẽt contigere:in quibus quid agendum:
cũ contingunt habes ſupꝛa in dicto.c. Vñ non ↄ
fidat de miſtris eius:quin ipſe ẽt ſingula attẽdat
⁊ ꝑcipue circa oꝛdinẽ ſacerdotij:⁊ ꝑcipue ꝙ in ca
lice ſit vinũ cũ aqua ⁊ ſup patenã hoſtia:⁊ ꝙ oꝛdi
nãdi tãgãt calicẽ ⁊ patenã. Item ꝙ imponat ma
num ſup capita eoꝛũ:ꝓut notatur in pontificali.
Iſta aũt oꝛdinatiõe facta dicẽdo ſecretas moꝛo
ſe ⁊ foꝛtiter dicat:vt oꝛdinati ad ſacerdotiũ poſ/
ſint cum eo dicere:cũ habeãt ↄcelebꝛare cuꝫ eo.
nõ tñ ꝙ iſtd ſit de ſubſtantia oꝛdinationis: vl' ꝙ
opoꝛteat ſupplere illud:ſi ñ diceret cũ eo. Demũ
ĩ fine miſſe ad bene eſſe ſolẽt epiſcopi ſe recõmẽ/
dare oꝛdinatis:⁊ iniungere quaſdã miſſas ſacer/
dotibus:alijs alias oꝛationes ꝓ eccleſia dei ꝓ ſũ
mo pontifice pꝛo ipſo ⁊ ꝓ bono ſtatu ciuitatis.
¶ In cõferendo ẽt beneficia opoꝛtet ſummam
adhibere diligentiam. Nam ſm Tho.⁊ alber.in
.4.moꝛtaliter peccat ſcienter conferens bñficia ĩ
dignis:vnde Oꝛmiſda papa di.61.c.ĩ ſacerdotibꝰ
ait. In ſacerdotibus eligẽdis curam opoꝛtet eẽ
perſpicuam. Irrepꝛehenſibiles enim eſſe eos cõ
uenit:quos pꝛeeſſe eſt neceſſe coꝛꝛigendis. Lon
ga debet vitã ſuam ꝓbatione monſtrare:cui gu/
bernacula cõmittunt eccleſie.⁊ emendatioꝛem.n.
eſſe conuenit populo:quẽ neceſſe eſt oꝛare ꝓ po/
pulo. Et infra. Perferens memoꝛãdi criminis la
bem:nõ hẽt lucidam ſacerdotij dignitatem. Si/
cut autẽ ſm grego.ſingula eccleſiaſtici iuris offi/

cia ſingul' qbuſcꝫ pſonis cōmitti debēt: qꝛ turpiſ
ſimū eſt ſi ſingula rez miſteria pſonis totidē non
fuerit diſtributa di.89.c.i.ita ꝛ bñficia nō plura
vni:ſꝫ ſingula ſingulis conferant. vt dicit. di.70.
c.ſanctorum. Et hoc quando illud vnū bñficiuꝫ
eſt ſufficiēs ad competētem ſubſtētationeꝫ eius.
Et quāuis ſolus papa diſpenſet: vt quis hr̄e poſ
ſit plures eccleſias curatas vl' plures dignitates:
vt expreſſe habetur extra de preben.c.de multa
ꝓuidētia: ꝛ ī bñficijs ſimplicibus plurib' haben
dis epſ valeat diſpēſare: vt dicit glo.ſup dicto.c.
diffuſe tractans iſtam materiam: tñ ſine cā rōna
bili diſpenſando nō eſt abſcꝫ peccato: cū diſſipet
non diſpenſet. Ex quo ſequit illud īconueniens:
vt vnus quidē clericus exuriat: nullū habēs bñ
ficiū: ali' āt ebri' ſit multitudine bñficioꝝ ꝛ aliqñ
min' dignus. Pōt āt epſ eccleſias curatas duas
vnire ex cauſa rōnabili: puta ꝓpter exiguitateꝫ:
qꝛ vna non ſufficeret ad ſubſtentationē: vl' ꝓpter
raritatem clericoꝝ ꝛ huiuſmodi. Accedēte tñ cō
ſenſu patronorum ſi habent patronos: ꝛ hoc vel
ſimpl'r vel ad vitam ſacerdotis eas habētis: ꝛ ſic
poterit abſcꝫ alia pape diſpenſatione quis habē
duas curatas: quia vt vna reputat. ar.10.q.3. de
iſta materia ſatis diffuſe ſupra habet titulo. 15.c.
de beneficiatis. ¶ Prio ergo attēdat epus vt cui
confert bñficiuꝫ: nullū ei obſtet de canonicis im
pedimētis: vl' de his defectib' de qbus dictū eſt
.§.ꝑcedēti. ꝛ qꝫ attingat.25.annū. ſi bñficium con
ferendum eſt curatū: quātūcūcꝫ exiguam curam
hēat: ꝛ qꝫ nō ſit illegitimus: ꝛ infra annū a colla
tiōe ordinet ad ſacerdotium: ſi nondū eſt ſacer
dos. Contrariū ſcienter faciendo vl' ignorantia
craſſa peccaret mortaliter: ꝛ collatio non valeret
Examiet ēt p ſe vel p aliū de aptitudīe adminiſtra
tionis ſacramētoꝝ: ꝛ ꝑcipue circa audiētiā cōfeſ
ſionū: vt ſaltē ſciat cōia dei ꝛ eccleſie ꝑcepta: ꝛ cō
petēter diſcernere iter mortale ꝛ veniale. Sꝫ ſi
bñficium eſt ſimplex: nec predictam etatē nec ꝓ
motionē ad ſacerdotiuꝫ requirit: ꝛ de illegitima
tiōe ipſe diſpenſare valet: dūmō alias ſit idone
us: ꝛ per alium deſeruire faciat illi bñficio capel
le vl' altari. Ita ēt qꝫ deprehēdat ipſum dicē ho
ras canonicas: cum ad hoc teneat ex ꝑcepto: ali
as nullo mō debꝫ ei cōferre quātūcūcꝫ exiguum
ēt ſit. ¶ Secūdo attēdat ſi bñficiuꝫ hēat pronos
qꝛ tūc cū tempus habeant quadrimeſtre a noti
cia vacationis talis bñficii curati vel ſimplicis in
fra illō tēpus non poteſt epiſcopus diſponere ali
quid de eo cōtra volūtatē patronorum conferē
do: ſꝫ ipſo vacante qꝫ citius debet ibi conſtituere
iconomum ad conſeruandum bona eccl'ie mobi
lia vl' imobilia ad ſeruiēdum ī curia ꝛ officio illi'
eccl'ie: cui ꝛ poſtea ꝓuidē habebit de cōpetēti ſa
lario. Si aūt īfra ꝑdictum tēpus nō ꝑſentāt: poſt
modū ad ipſum deuoluit ꝓ illa vice ꝓuiſio eius.
Et ſi ipe epſ īfra ſemeſtre ñ īſtituit aliquē ī illo bñ
ficio curato vl' non curato: poſtea deuoluit ad ali
um ꝓuiſio eius: nec pōt ſe itromittere: alias pecca
ret mortalit ꝛ collatio ē nulla. Et idē de bñficijs
que ſpectant ad eius collationē: de his diffuſe.ſ.
ti.15.c.de bñficiatis. Si aūt pr̄oni ꝑſentant indi
gnum: ſup quo ipſe habet examinare de idonei
tate ſua: nullo modo debꝫ admittere ſꝫ repellere
eum: alias nō excuſaret a mortali admittēdo ſci
enter indignū: ꝛ ſi ab alijs ꝑſentatū: nec tñ ex hoc
patroni admittūt ius ꝑſentandi ēt ꝓ illa vice: ſed
poſſunt alium ꝑſentare. Si vo idoneum ꝑſentēt
debet epſ ipſum admittere ꝛ cōfirmare. Ipſo
tñ prius edicto publico: vt moris ē: ꝛ nullo ↄtra
dicēte debet eum anulo īueſtire: ꝛ dare auctorita
tē alicui mittēdi eum ī poſſeſſionē. Et hec oīa
fieri debēt per īſtrumētū notarij curie: ipſo tñ bñ
ficiādo ꝑbēte aſſenſū p ſe vl' p ꝓcuratorē ſuū. Si
āt pr̄oni plures eſſent ꝛ vota variarēt ī ꝑſentādo
admitti pōt pñtatio vtriuſcꝫ partis: ſꝫ ñ debꝫ ſeq
confirmatio niſi facta diſcuſſiōe: cuius ꝑſentatio
magis debeat admitti: ꝑualet aūt ꝑſentatio maio
ris partis patronorum ceteris paribus. Et circa
hi' ſolēt oriri multa litigia que deciduntur p doct.
Aliqua breuiter hēs de patronatu ſupra ti.2.de
eccl'iis ꝛ patronis eaꝝ. ¶ Tertio debet attēdē: vt
nulla ibi cōmittat ſimonia ī collatiōe vl' ꝑſenta
tione ipſorum: nec p bñficiandos nec p patronoſ
nec p mediatores: ꝛ multo magis ipe ab hoc ab
ſtineat: vt.ſ. nec rōne pecunie ↄferat: nec ēt rōne
ſeruitii temporalis recepti vl' recipiēdi: aut rōe ꝑ
cum ad illō principaliter moueatur: ſꝫ potius ad
meritum pſone reſpiciat: ꝑces etiam ꝓ ſe porre
cte ꝓ bñficio curato indignum reddunt ſm tho.
Rai. ꝛ plures alios. Collatio aūt bñficii ſimonia
ce facta nulla eēt: ꝛ renunciare oporteret. De qua
materia diffuſe hēs ſupra in 2ª parte ti.i.c. de ſi
monia. Nec etiam debet beneficia rōne conſan
guinitatis dare nec minus dignos conſanguine
os ꝑponat extraneis magis idoneis: quia hoc p
tineret ad vicium acceptiōis pſonarum ſm tho.
de quo ſupra in ſecūda parte. Eſt āt de more ſeu
abuſiōe in multis curijs epiſcoporum: vt in col
latione bñficiorum certam quātitatē pecunie ipi
epi exigant a bñficiatis ſm taxam curie ipſorum
maiorē vl' minorē ſm valorem bñficii hoc agē
tes: ꝛ in hoc ſe excuſantes ex more romane curie
vbi ſm taxam bñficiorum ſoluit annata ipſi cu
rie: medietatē hꝫ papa: ꝛ aliam medietatē cardi
nales. Sꝫ non ſequit: qꝫ ſi papa hoc facit ex an
qua conſtitutiōe vel conſuetudine: qꝫ ipſi ſimilia
poſſint facē: cū non habeant plenitudinem pote
ſtatis in bñficiis: quam hēt papa: nec poſſint de
falcare iura vel introitus eccl'iarum ſibi ſubdita
rum: vt papa vniuerſaliter erga omnes. Prete
rea ꝛ alium ſtatum ꝛ alias expenſas papam cum
curia facere oportet: qꝫ epi in dioceſib' ſuis: ꝛ ita
faciūt habētes magnos redditus ſicut ꝛ tenues.
Unde videt hoc ad ſimoniaꝫ vl' ad extorſioneꝫ
iniuſtam ſaltim ꝑtinere. Uñ cautum eſt: ꝛ vt vide
tur debitū ab huiuſmōi abſtineant. Notarijs aūt
curie ſue ita faciant ꝓuidere de labore ſuo: qꝫ nō

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

minus extorqueant ꝓ hiꝰ clericis: ⁊ ipſi nō parti
cipēt de lucro illoꝝ. Et ſimiliter ꝓ cōfirmatione
electaꝝ in abbatiſſas vł electoꝝ in ꝑſidētes eccle
ſiarum collegiataꝝ nihil accipiāt: vt ſint īmunes
a vicio ſimonie.

Circa alia ſpiritualia

negocia oportet epm̄ eē ſollicitū ſemꝑ ea ꝑponē
do tēporalibꝰ: ſicut aīa ꝑponit̄ corpori: cū ⁊ cura
aīarum ꝑcipue ſit ei iiuncta. Et ꝑmo circa audiē
tiam cōfeſſionū: vbi magis vertit̄ periculū aīaꝝ:
ſi indebite fiat illō officiū: attēdat ꝙ cōfeſſores
hēant ⁊ auctoritatē ⁊ ſufficiētē peritiā: ⁊ qꝛ vt dr̄
ex̄ de peni. ⁊ remiſ. c. ſi epꝯ li. 6. Nulla cōſuetudi
ne introduci pōt: vt aliqs ꝓpria auctoritate ſibi e
ligat cōfeſſorē: iō admōeat ſacerdotes ⁊ alios cle
ricos: vt ab eo vł vicario ſuo petāt licētiam cōfi
tēdi ſi nō habēt ab alio ſuperiore: vł niſi confitēt̄
religioſis habētibꝰ ex ꝑuilegio vt poſſint audire
quoſcūqꝫ illius dioceſis: vbi fuerīt ꝑſentati: vt ex̄
de ſepul. c. dudū ī clēcis. Sacerdotes vero paro
chiales eo ipō quo inſtituunt̄ ī rectores ecclīarū
ſine alia licētia poſſūt audire ſuos parochianos:
nō autē alios ſine licētia epi vł vicarij ſui: vł niſi
ipſi cōfitētes de hoc hērēt licētiā. Aduenientes āt
ex̄ dioceſim audire non poſſunt: niſi ī graui īfir/
mitate: vł niſi illi alienigene hērēt licētiam a ſuo
dioceſano. Nec tn̄ ſacerdotes parochiales pn̄t
abſoluere in caſibꝰ reſeruatis: niſi ſuꝑ hoc habue
rint ſpecialē licētiaꝫ. Alij aūt ſacerdotes nō cura
ti audire non pn̄t ſine licētia eoꝝ ꝗ dare poſſunt.
religioſi vero exempti audire pn̄t ſm̄ formā cle/
mētine dudū de ſepul. Et qꝛ maxima ignorātia
hodie reperit̄ ī confeſſoribꝰ ⁊ ꝑcipue clericis ſe/
cularibꝰ: iō epꝯ ꝑ ſe vł ꝑ aliū examinet ⁊ doceat
de neceſſarijs ad hiꝰ: de qua materia hēs diffuſe
.s. ī ti. de confeſſoribꝰ. Quātū ēt ad alia ſacramē
ta ꝓcuret: ꝙ a ſacerdotibus oīa debite miniſtren
tur ſm̄ formā ⁊ ritū eccłie. Et ꝯtrariū faciētes pu
niat plus ⁊ minus ſm̄ quātitatē exceſſus: ⁊ ꝓma
xime ſacrm̄ baptiſmatis ī ſubſtātialibꝰ: vt nulliꝰ
fiat defectus: faciet ēt obſeruari: vt nihil exigatur
ꝓ collatiōe ſeu admīſtratione ſacroꝝ vł alioruꝫ
ſpūaliū: ſꝫ ſponte oblata recipere ꝑmittat. Dic. n.
Grego. ꝙ eius oblatio nullam culpe maculā īge
rit: q̄ nō ex ambictis petitiōe ꝓceſſerit. i. q. z. Sic
monaſterioꝝ monialiū ſupra ſubditoꝝ diligētē
adhibeat curam circa cōſeruationeꝫ honeſtatis
earum: nec ꝑmittat īgreſſum ī monaſterium niſi
ex cauſa neceſſaria: vt viſitationis medici ad īfir
mos deportationis victualium ⁊ huiuſmōi ⁊ hꝰ
ꝑ ꝑſonas maturas ⁊ honeſtas. Et contra īgredi/
entes ſine cauſis huiuſmodi ſolet eē lata ſentētia
excōmunicationis ꝑ ſynodales vt ī pluribus dio
ceſibꝰ. Acceſſum etiam ad crates ad loquēdum
cum monialibus non de facili concedat: niſi for/
te conſanguineis: ⁊ hoc ſine pompa ⁊ ornatu ſuꝑ
fluo. Egreſſū aūt monialium nō cōcedat rōne vi
ſitationis parentū etiam īfirmorum: ratione aūt
balneoꝝ propter liberationē ab aliqua graui in
firmitate de conſilio medicie: ſi monialis hōeſta
eſt ⁊ non leuis: cū decenti ſocietate conſanguineo
rum vel alienaꝝ perſonaꝝ non ſuſpectaꝝ ꝑmittē
pōt: ⁊ ſi cōſultius eſſet abſtinē ꝙ obſeruēt regu/
lam ſuam: vt viuāt ī cōi: omnia tenētes ſub vna
officiali: ⁊ lucra ex artificijs ⁊ legata ⁊ donata cō
ſanguineis de cōi ꝓuideat̄ ꝑ prelatā: ꝓut vnicui/
qꝫ opus eſt: ⁊ facultas permiſerit. iz. q. i. non dica/
tis. Cōfeſſorē eis tribuat: ꝗ nonſolū ſit honeſtus:
ſꝫ ēt ſciat que ſpectant ad vitam religioſaꝫ: vt va
leat eis facē conſciētiam de tranſgreſſionibꝰ ſuis
prout decet. Congruū etiam videt̄: quod lapſuꝫ
carnis cū alijs ꝑſonis ſibi reſeruet: viſitare etiam
ordinarie annuatim debet: ⁊ ſi neceſſarium vide
rit ēt pluries. De pertinentibus aūt ad mores re/
ligioſorū hēs ſupra ī titulo de religioſis. Fami
liaritates aūt ⁊ frequentationes laicorū ⁊ multo
magis clīcoꝝ ⁊ religioſoꝝ cū mōialibꝰ īercidat.
In conſecratione ecclīarū vł ꝟginū nihil tēpora
le exigat. Similiter ī bn̄dictione abbatū vel ab/
batiſſarū. In conſecratione tn̄ ecclīarū poteſt re/
cipere procuratorē: vel cū vadit ex̄ ad chriſman
dū: vt dicit̄ extra deꝰ cen. c. romana li. 6. ī lectura:
⁊ habet̄ infra. Omni anno chriſma cōficiat in ce
na dn̄i: vel ꝑ aliū epm̄: ſi non poteſt: fieri hoc faci
at: ⁊ chriſma ⁊ oleū ſanctū ⁊ cathecuminorum fa
ciat in eccleſijs cūctis renouare ⁊ vetus combu/
rere. Omni anno det ſacrm̄ cōfirmatiōis his: qui
nō ſūt chriſmati ī eccleſia cathedrali: ⁊ hoc fieri ī
feſto pēthecoſtes: ⁊ admoneat vel admonere fa/
ciat ꝑ predicatores: quando adulti vadūt ad re/
cipiendū chriſma: ꝙ priꝰ confiteant̄: ⁊ ꝙ hēant ꝗ
eos teneāt. Pōt etiaꝫ confiteri ꝗbuſcūqꝫ diebus
iſtud ſacramentuꝫ ꝑ caſtella ⁊ villaſ dioceſis ſue.
Debet aliquādo diſcurrere ⁊ cōferre ⁊ precipue
quādo viſitat. De ptinētibus ad iſtud ſacramētū
hēs ſupra ti. 8. De ſacramēto ꝯfirmatiōis ꝯtra he
reticos ſi quos īuenerit: debet procedē ſm̄ iura
⁊ officium inquiſitorum: qui deputati ſunt a ſede
apoſtolica non impedire ſed adiuuare: iudeos ſi
ibi ſunt facere ſignum portare: extra de iudeis. c.
ī nōnullis. vt diſcernant̄ ab alijs: ⁊ alia facere ob
ſeruare: vide que habēt̄ ſupra parte ſecūda ti. ſi.
de iudeis. Poſſunt ēt epi inquirere contra here
ticos: extra de hereticis. c. per hoc li. 6. Quādo in
quiſitor vel epꝯ facit inquiſitionem vel ꝓceſſum
contra hereticū aliqueꝫ: quomodo ſe debeāt ha
bere: qꝛ ſimul aliqua habēt facere: vide ſupra ī ti.
de predicatoribus. c. de inquiſitoribꝰ: ⁊ maleficia
facientes expellere de dioceſi: vt dr̄. 26. q. 5. epi.
Et dicit quedā glo. ꝙ ꝗ ꝑ maleficiū faciunt ꝙ vir
non poſſit vxorem cognoſcere: iſtud ē crimen ec
cleſiaſticū: ⁊ ad epiſcopos ſpectat ſeuere punire:
vt. 26. q. 5. ſiquis clericꝰ. Diuinationes ⁊ incātatō
nes ꝓhibere ꝑ cenſuras eccłiaſticas: vt excōmu/
nicationē ⁊ īterdictū ſeruari facere contra eccle/
ſiaſticam libertatē. Laicos nō ꝑmittet agere ſta
tuta aliqua: ⁊ edita deſtruē faciat quātū pōt: ⁊ ꝙ

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

clerici ⁊ cauſe eccl'iaſtice ⁊ vſurarie ⁊ matrimõia
les ⁊ huiuſmodi nõ trahant ad iudiciũ ſeculare:
operet̃ cõtra publicos vſurarios ꝓcedere ſ꞉ʒ for
mam conſtitutionũ vſurarũ: vt.c.ſequẽti de vſu/
ris li.6.cuius declarationẽ hẽs ſupra ĩ ſecũda p/
te ti.primo.c.de vſurarijs manifeſtis. Abuſiones
varias que ſũt in ciuitate: quãtũ põt p predicato
res admonẽdo rep̃hendẽdo: ⁊ aliquãdo p excõ
municationẽ conet̃ extirpare ſine ſcandalo tñ ar.
di.44.cõmẽſationes. Singulis annis ſynodũ
faciat: vbi admoneat clericos de agendis: ⁊ vicia
reprehẽdat excluſis laicis: cõſtitutiones ſynoda
les legere faciat: ⁊ exponere ꝓ ignorãtibus: ⁊ mã
dare omnib' ſub certa pena pecuniaria: vt veni/
ant ad ſynoduʒ. Etſi expedit aliquã cõſtitutionẽ
ſynodalẽ facere vl' ĩmutare: hoc tractare cũ cõſi
lio ⁊ cõſenſu capituli.i.canonicorũ eccl'ie cathe/
dralis ad exemptos clericos vl' regulares huma
ne ſe hr̃e debet: ĩ nullo infringere priuilegia ſue
exẽptionis: ſ꞉ʒ ꝯſeruare ⁊ ĩ nullo ꝓcedẽ cõtra eos
ĩ iudicio: nec rõne cuiuſcũq; delicti: nec ratione
cõtractus vl' alterius rei: ſi ĩ hoc ſũt exẽpti: vt cõ
muniter ſunt hodie. In eccleſijs eoꝝ nõ celebra
re ſolẽniter niſi reqſiti ab eis qbus pręſunt q̃ de/
bẽt tũc annuere ipſos. Nec monaſteria moniali
um eis ſubdita viſitare nõ debet: vel ĩ aliquo mo
leſtare. Poteſt tñ charitatiue: ſi quid rep̃henſibi
le viderit admonere. Eccliã romanã habet ſin
gulis annis p ſe vl' per ꝓcuratorem viſitare: quia
ſic iurat in ſua cõſecratiõe: ⁊ alia que ibi iurat ob
ſeruet: vel ꝓcuret ſuper hoc de anno ĩ annũ rela
tionẽ ab illo iuramẽto. Singul' ãnis ſi põt oẽs
eccleſias ⁊ mõaſteria ⁊ hoſpitalia ſue dioceſis dʒ
viſitare: ⁊ de modo viſitationis dicet̃ infra in.c.
ſpeciali. Vicariũ autẽ vnum vel plures debet in
ſtituere ſecundũ q̃ viderit expedire: qui audiat
cãs iudiciales: ⁊ iuſticiaʒ adminiſtret. Cui det po
teſtatẽ neceſſariã cauſis expediẽdiſ ⁊ plus ⁊ min'
ſm q̃ ſibi videbit̃: ⁊ diligenter aduertat: q̃ talis
ſit qui reputet̃ ſufficiens in ſcientia: ⁊ rectus ĩ cõ/
ſcientia: vt nõ declinet a vero precibus vel mune
ribus ⁊ prouideat ei de competenti ſalario pro
labore ſuo. Sed querit archid.ſup.c.vobis.12.q.
.2ª. Utrum vicarius epiſcopi in ſpiritualibus ⁊
temporalibus poſſit beneficia concedere: ⁊ goff.
tenebat q̃ ſic extra de preben.in.c.dilecto. quia
vicarius poteſt omnia que pertinent ad iuriſditõ
nem. Sed inſtituere eſt iuriſditionis non epiſco/
palis officij. Guil.duran.contrariuʒ. Sed archi.
dicit. Credo q̃ requirat̃ ſpeciale mandatum: qd
probat expreſſe de offi.vica.c.cuʒ in generali li.
.6 ⁊ hoc tenet̃.

Circa bona tẽporalia

mobilia vel immobilia epiſcopatus ⁊ eccleſiarũ
⁊ monaſteriorũ ⁊ aliorũ locorum pioruʒ ſibi ſub
ditorum debet diligentiam adhibere: ne dimi/
nuant̃ vel auferantur. Et primo quidem cauere
debet ſibi ab auaritia. vt videlicʒ ne p ſe nec per
alios negocijs ſecularibus pecunias ſuas expo/
nat: ſed ⁊ clericos ſuos ab huiuſmodi faciat abſti
nere prout tenet̃ vt di.88.c.fornicari. ⁊ extra ne
cle.vel mo.c.i. Nec etiam debet theſaurizare: ſ꞉ʒ
quod ſibi ſupereſt in pias cauſas expẽdere. Uñ
Ambro.12.q.2. Aurum eccleſia habet non vt ſer
uet: ſed vt eroget ⁊ ſubueniat in neceſſitatibus.
Et Hiero.c.ſequenti. Gloria epiſcopi eſt paupeꝝ
operibus prouidere. Ignominia ſacerdotis ẽ p/
prijs ſtudere diuitijs. Secũdo abſtineat a dila
pidatione ipſorum bonorum: cum ſint pauperũ.
16.q.i.qm̃. vnde amicis vel conſanguineis ñ det
niſi in neceſſitate tanq̃ pauperibus: ſicut legitur
ſanctum auguſtinũ feciſſe ab expenſis ſuperflui
conuiuiorũ plurimorum famulorũ vel equoruʒ
pompoſe ſupellectilis: ⁊ abſtineat obſeruando il
lud quod habet̃ di.41.ex carthaginenſi concilio.
Epiſcopus vilem ſupellectilem ⁊ menſam ac vic
tum pauperũ habeat: ⁊ dignitatis ſue auctorita/
tẽ fide ⁊ vite meritis querat: ⁊ in.c.ſequenti dicit̃
nec veſtibus vel calciamentis decorem querat
legata ad pias cauſas: ſi infra annũ a morte teſta
toris heredes vel executores non ſoluerint: ipſe
epiſcop' debet poſtea cogere illos ex officio ſuo:
niſi teſtator ipſe protelauerit: ⁊ determinauerit
tempus illa faciendi: ⁊ ne huiuſmodi lateant: cõ/
gruũ eſt: vt ſingulis annis Epiſcopus preceptum
faciat notarijs ſub pena excõmunicatiõis vt de/
beant talia legata referre curie ſue poſt mortem
teſtatoris: vt videat ſi adimpleãt̃: ⁊ alicubi ẽ ſen
tentia lata per ſynodalem conſtitutionem cõtra
tales: ipſa vero legata que haberet exequi epiſco
p' ſiue pro incertis facta ſiue ꝓ alijs cauſis: quã/
do p teſtatorem non eſt expreſſus locus vl' mo
dus erogationis: nõ propterea poteſt vel debet
epiſcop' ſibi imburſare: ſed pauperib' erogare te
net̃: ⁊ ideʒ de alijs incertis que perueniãt ad ma
nus ei' ratione vſure vel ludi ⁊ huiuſmodi. Ter
tio alienare non debet aliquid immobilium ſui
epiſcopatus ẽt in caſu neceſſitatis niſi pri' habita
licentia a ſede apoſtolica cũ ⁊ hoc iuret: extra de
reb' eccleſie non alie.c.monaſteriorũ in cle. ⁊ tũc
ẽt requirit̃ certa forma: de qua ſupra ti.12. de alie
natiõe rerum eccleſiaſticarũ. Similiter nõ debʒ
permittere alias eccleſias vel monaſteria vl' ho/
ſpitalia ſibi ſubdita alienationẽ rei alicu' immo
bilis facere ſine conſenſu ſuo ex cauſis ⁊ cũ mo/
dis qui habent̃.10.q.2.hoc ius ⁊.12.q.2. ſine exce
ptiõe. Et debʒ bene inquirere q̃ eccleſia nõ deci
piat̃: ⁊ preciũ pro neceſſitate expendat̃: vl' ĩ vtili
tatẽ maiorẽ eccleſie ipſius emendo aliud ſibi fru
ctuoſius. Multe leſiões fiũt eccleſijs ⁊ locis pijs
per illicitas alienatiões. Sed vbi eccleſia vl' mo
naſteria apparet notabiliter leſa: põt eps contra/
ctũ reſcindi facere: vel ad ſupplemẽtũ cogere em
ptorem. Idem de permutationib' vel tranſactio
nib'. Ne autem epiſcop' in alienationib' poſſeſ/
ſionũ eccleſie velit certam quotam puta ad ratio
nẽ.5.pro centenario de precio rei vendite: videt̃

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

expreſſa extorſio: nec excuſari poteſt ratiōe con
ſuetudinis cū ſit irrationalis: nō enim pōt gabel
lam ponere in contractib⁹ ſicut laici faciūt. Que
aūt reperit vſurpata ab eccleſijs ꝛ pijs locis a pa
tronis vel cōſanguineis rectorū eccleſiaꝝ mobi
lia vel īmobilia reſtituere faciat ī quantū pōt: ec
cleſias ruētes faciat ꝑ rectores vl' populū repara
ri ꝛ domos earū prout fieri pōt. ¶ Quarto nota
vt dicit̄. 12. q. 2. epiſcop⁹. ꝛ c. ſequentib⁹. Epiſcopi
ꝛ alij rectores eccłiarū debēt habere ꝛ tenere res
eccłie diſtinctas a reb⁹ ꝓprijs: ne ſub pretextu re
rū propriarum auferant bona eccłie. Et de bo-
nis quidē eccłie mobilib⁹ vel immobilib⁹ ꝛ alij
clerici nō poſſunt teſtari: ſꝫ de reb⁹ patrimoniali
bus vel ſibi donatis aut legatis aut acquiſitis ꝑ
induſtriā poſſūt teſtari ꝛ cōſanguineis licite lega
re ꝛ donare: ꝛ ab inteſtato ī huiuſmodi ſuccedūt
cōſanguinei. Epiſcopi aūt ex religiōibus aſſum-
pti nō poſſunt de aliquo teſtari niſi de licētia pa
pe ſm tho. in ſūma ſecūda ſecūde. q. 185. ar. 8. Et
ſimiliter religioſi aſſumpti ad eccleſias curatas:
ſed quicquid acquirūt tales epiſcopi vl' alias cu
rati eccłie ſue acquirūt etiā per ſucceſſionē adue
nictia. Sꝫ hodie cōſanguinei p̄latorū ſpoliāt do
mos eorū in morte: de his plenius hēs ſupra ti.
6. de teſtamētis. ¶ Nota q̄nto q̄ epiſcop⁹ debet
ꝓcurare: q̄ eccłie collegiate ꝛ mōaſteria habeāt
ꝓcuratores ſuos ſeu iconomos: qui fideliter tra-
ctēt bōa earū: ipe aūt epiſcop⁹ debet hēre icono-
mum rerū ep̄atus: qui ſit teſtis admīſtratiōis de
bite temporalium. Sicut etiaꝫ cubicularij quos
debet hr̄e perſonas maturas ꝛ optime vite ꝛ fa-
me clericos vel religioſos debēt eē teſtes ſancte
cōuerſationis ſue: vt dicit̄. 2. q. 2. c. cū paſtoris. ꝛ hic
iconomus debet eē clic⁹: vt dr̄. 89. di. c. q2. ꝛ c. iu
dicatū. ī gloſa tamē ſuper. c. diaconū dicit q̄ qui
habet poteſtatē ſeu adminiſtrationē ſuper reb⁹
epiſcopat⁹ dr̄ vicedomin⁹: qui autē ſuper res ca-
nonicorū dr̄ iconomus: hodie conſueuerūt nun
ciari camerlinghi. Et ī. c. omnib⁹ di. eadem dr̄ q̄
talia officia ꝓpinquis vel fauore ſibi coniūctis n̄
ſūt cōmittēda. Et dicit ibi glo. q̄ ratio huius eſt:
q2 magis ſūt ꝓni epiſcopi ad dandū ꝓpiquis q̄ꝫ
alijs ēt magis dignis. Item alia ratio eſt hui⁹ ꝓ
hibitionis: q2 ſemp preſumit̄ q̄ res eccleſie latē
ter ledant̄ per eos: ꝛ di. 88. dr̄. Epiſcop⁹ nullā rei
familiaris curam ad ſe reuocet: ſꝫ orationi ꝛ lec-
tioni ꝛ predicatiōi tantūmodo vacet: hinc ꝛ ber.
ad eugeniū papam in libro de cōſideratiōe mul
tū inuehit contra epiſcopos: qui totam ſolicitu-
dinem ſuam ponūt principaliter circa tempora-
lia ꝛ ſupellectilia ſua ꝛ comparandos redditus: ꝛ
de ſalute animarū parū curant dicentes: q̄ ſi nō
poſſūt habere prudētes ꝛ fideles diſpēſatōes vti
decet: melius eſt hr̄e minus idoneos: q̄ꝫ q̄ ipi epi
ſe īmiſceāt hi⁹ occupatiōib⁹ tēporaliū.

De diſpenſatione que pōt fieri per

epōs. Nota q̄ circa lapſos reperiunt̄ tres regule
ius cōmune continētes ſm Rai. in ſūma ꝛ glo. ſū
maria di. 50. in principio. ¶ Prima ē q̄ q̄ pecca
uit mortaliter poſt baptiſmū: non pōt ꝓmoueri. ſ.
abſq3 diſpēſatiōe. 25. di. primū. 48. di. q̄m. 1. q. 7.
ſiqs omnē. ¶ 2ᵃ regula ē q̄ ꝓmot⁹ peccās morta
liter deijcit̄ di. 50. q ſemel di. 81. ſi diacon⁹. ¶ 3ᵃ
ē q̄ ab ordine depoſit⁹ nō pōt reſtitui di. 50. c. 1.
ꝛ 2. Iſte ēt tres regule colligunt̄ di. 50. vt cōſtitue
ret in principio. ꝛ vbicūq3 minus agit̄ diſpēſatio
ē. idē Hoſtiē. Sꝫ circa intellectū iſtaꝝ r̄laruꝫ ſm
Rai. ꝛ glo. vbi ſupra tres fuerūt ab antiq̄ opinio
nes. ¶ Prima fuit q̄ omne mortale poſt baptiſ-
mū repellit promouēdū ꝛ deijcit promotū: ꝛ q2
iſta ē nimis rigida: q2 ſm eam nullus poſſet pro
moueri: iō non tenēda. ¶ 2ᵃ opinio ītelligit iſtas re
gulas de magnis peccatis: q2 minora poſt peni-
tētiā non repellūt ꝓmouēdū: nec deijciūt promo
tū. ar. di. 41. clīcus ꝛ 3. q. 4. in loco. Et q2 iſta opi
nio nō diſtinguit inter peccata occulta ꝛ manife
ſta: iō non ē tenēda di. 50. c. de his vō. ¶ 3ᵃ opi-
nio intelligit p̄dictas regulas de manifeſtis: oc-
culta. n. poſt penitētiam ꝛ ſi grauia nō repellunt
nec deijciūt di. 48. q̄m. Et q2 hec opinio n̄ diſtin
guit inter enormia: que ēt occulta repellūt ꝛ deij
ciūt ꝛ alia peccata: ideo ipa ēt non eſt tenenda: ex̄
de accu. c. inquiſitiōis. Ut ergo ſine calūnia pro-
cedas: diſtinguendum eſt de peccatis: q2 aut illa
ſunt enormia aut mediocria aut minora: quāuis
oīa mortalia. Si ſunt enormia ſiue occulta ſiue
manifeſta ſint repellunt ꝓmouendū: ꝛ deijciunt
ꝓmotum ideſt indignum faciunt: vt ꝓmoueatur
ꝛ ſi iam ꝓmotus ſit: indignum faciunt ad exequē
dū officiū ſuſcepti ordinis ꝛ poſt quātecūq3 pē
tentiam: ꝛ contrarium faciēs hoc ē accedens ad
ordinem ſuſcipiendum vl' exequens ipſum ante
diſpenſationem ſemp peccaret mortaliter di. 50.
c. miror. 1. q. 1. erga. ꝛ c. ſi quis. extra de accuſa. c. i
quiſitionis. Et vt dicit Guil. gloſator Rai. hoc
quod dicitur de enormib⁹ reſtringendū ē ad ho
micidiū ꝛ ſimoniam ī ordine. idē Hoſt. ꝛ goffr.
addētes viciū hereſis. 1. q. 1. vētum. ¶ Quantum
vō ad mediocria peccata ſubdiſtinguit Rai. q2
aut ſunt manifeſta aut occulta. ſi manifeſta: impe
diūt ꝓmouendū: ꝛ deijciunt ꝓmotū di. 50. c. de
his vero. Et intelligunt̄ manifeſta: quādo ſūt no
ta per ſentētiā vl' per cōuictionē vl' per cōfeſſio-
nem factam in iure metu ꝓbatiōis di. 24. c. ſi. vl'
notorio de quo nulla poſſit tergiuerſatiōe cela-
ri. Si aūt ſint occulta nō impediunt ꝓmouendū
nec deijciunt ꝓmotum: ſꝫ poſſunt ꝛ ꝓmoueri ꝛ
miſtrare in ſuſceptis abſq3 incurſiōe alicui⁹ cen
ſure vl' irregularitatis: ſꝫ nō abſq3 mortali pecca
to quouſq3 peniteant: extra de tempor. or. c. ex te
nore. ꝛ c. queſitum. Dicūtur autē mediocria exē
plificādo adulterium furtū ſacrilegium periuriū
fraus cū dolo, inceſtus: multo magis viciū ſodo-
miticum: extra de exceſ. prela. c. clerici. ꝛ ſimilia
maiora adulterio fornicatio ēt ſimplex notoria:
vbi admonitus nollet ſe corrigere: videt̄ ꝑtinere

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ad mediocria extra de coha.cle.c.ſicut. Maiora
aũt peccata ẽt manifeſta nõ impediũt ꝑmouẽdũ
nec ẽt deiiciũt ꝑmotũ. Et dicunt̃ maiora reſpectu
grauium: vt venatio in clerico ludus alee ⁊ ebrie
tas di.35.c.i.facere ſtrepitũ ĩ ſynodo.5.q.4.in lo
co ⁊ ſimilia. Si tamẽ admoniti tales nollent ſe
corrigere: ꝓpter cõtumaciam efficiunt̃ grauiora
idẽ Hoſti. Inno.ẽt in glo.ſuper.c.ex tenore.de tẽ
po.or.dicit: ꝙ in occultis peccatis ſufficit abſolu
tio ſacerdotis auctoritate clauiũ ar.6.q.i.illi. nec
credo ꝙ ſit neceſſaria diſpẽſatio ordinarij q̃ ad
ꝑmotionẽ vel quo ad executionem: quod intelli/
gendũ eſt de mediocrib᷒: vt patet ex illo.c.ex te/
nore ⁊.c.queſitũ ex de tempo.ordi. Et addit ꝙ
non peccat talis ſtatim facta confeſſiõe celebrã/
do: licet bonũ ſit cõſilium: ꝙ vel abſtineat: vel ꝑ
parte ſatiſfaciat. Qȝ papa poſſit in omni caſu diſ/
penſare homicidio ⁊ aliis nõ eſt dubiũ. Sȝ cir
ca epiſcopos eſt duplex ſolẽnis opinio ſm Rai.
Prima eſt ꝙ eps põt diſpenſare cõtra duas pri/
mas regulas in adulterio ⁊ minoribus crimini/
bus.ſ.cũ ſunt manifeſta: vt dictum eſt. In maio/
ribus vero adulterio nequaq̃ȝ niſi ĩ caſibus a iu
re expreſſis: ꝙ poſſit diſpenſare: ⁊ hoc expreſſe
dicit̃ extra de iudi.c.at ſi clerici. Naȝ hoc ipo ꝙ
de quibuſdam cõceditur: de alijs tacite prohibe
tur: di.25.c.qualis.extra de tranſla.c.inter corpo
ralia: ar.ad idẽ extra de tempo.or.dilectus. vbi
dicit̃. Cũ illi diſpenſatio huiuſmõi a canõe mini
me ſit ꝑmiſſa: exprimit̃ autem in iure de quibuſ/
dam maiorib᷒ adulterio: in q̃bus permittit̃ epis
diſpẽſare di.50.c.ſi quis preſbyter. ĩ hereſi tamẽ
hodie non habet locum: cum papa ſibi reſeruet
abſolutiõem.⁊ in.c.preſbyteros. diſtictione.50.
vbi de diaconibus ⁊ preſbyteris idolis immolã/
tibus ex coactiõe poſtq̃ȝ penituerint penes epos
eorum erit poteſtas aliquid eis tribuendi. Alia
ſiue ſecũda opinio eſt: ꝙ eps põt diſpẽſare ĩ omnĩ
crimĩe ꝯ duas ꝑmas regulas: niſi expreſſe ꝓhi/
beat̃ a iure: hoc ꝓbat̃ di.28.c.preſbyter.⁊ optime
de peni.di.6.c.i.⁊ ĩ fi. vbi dicit. Pontifex inſtus
atq̃ȝ diſcret᷒ nõ cogitur ſuos ſacerdotes ſemper
abiicere: ſȝ nec mox reſtituere: niſi ſtatutũ fuerit a
romano pontifice: ⁊ extra de ſenten. excõ.c. nup
circa finem. Hãc opiniõem tenet Lau. Vinc. Jo.
an. ⁊ Tan. ⁊ Ber. extra de iudicijs ĩ glo.ſuper.c.
at ſi clerici. Dicit ꝙ hec opinio eſt magis cõis: cui
aſſentit Rai. ⁊ guil. gloſator eius dicit hanc opi
nionẽ eſſe ſalubriorem ⁊ benigniorem ſupradic/
ta: ſequẽdo igit̃ ſecũdam opinionẽ que cõior ẽ:
Qui ſint hi caſus in quib᷒ ꝓhibita ſit epis diſpẽ
ſatio: ⁊ pape reſeruet̃ plene habes infra in ti.23.c.
fi.ibi vide. Quãtum aũt ad tertiam regulã.ſ. ꝙ
depoſit᷒ reſtitui non poteſt officiis ſuis: ĩ hoc nul
lus põt diſpenſare niſi papa ſm Rai. ⁊ Hoſtiẽ.lȝ
aliq̃ ꝯriũ ſentiant: vt hẽs ſupra in.§.3.

De epiſcopatu quo ad ap petitionem vel recuſationem ei᷒ vel renũciationẽ

Et quãtũ ad primum ꝙ nõ ſit licitum appetere
epatum ſȝ ꝑſumptuoſũ: hoc declaratũ ẽ ſupra in
2ª parte ti.3.c.de ambitiõe.ibi vide. Quãtum
ad ſecũdũ.ſ. vtrum epatũ iniũctũ a ſuperiore li
ceat oĩo recuſare. Rñdet Tho. 2ª 2ᵉ.q.185.ar.2.
ꝙ ĩ aſſumptiõe epatus duo ſunt cõſideranda.
Primũ eſt quid deceat hominẽ appetere ſm
ꝓpriam voluntatem. Secũdũ ẽ quid deceat
hominẽ facere ad voluntatẽ alteri᷒. Quãtum
igit̃ ad primũ.ſ.ad ꝓpriam volũtatem: conuenit
homini ꝑncipaliter ĩſiſtere ꝓprie ſaluti ⁊ ĩtende
re. Quantũ ad ſecũdũ conuenit homini: ꝙ ex
diſpoſitiõe alteri᷒ ꝑtãtem habẽtis ſuper eum ſa/
ciat quid ſibi iubet̃. Unde ſicut ad inordinatam
volũtatẽ pertinet ꝙ hõ ꝓprio motu ferat̃ in hoc
ꝙ gubernatiõi alteri᷒ preficiat̃: ita ad inordina/
tionem volũtatis pertinet: ꝙ aliquis omnino cõ
tra ſuperioris iniũctionem predictũ gubernatio
nis officiũ finalit̃ recuſet: ⁊ hoc ꝓpter duo. Pri
mo q̃a hoc repugnat charitati ꝓximorũ: quorũ
vtilitati ſe quis debet exponere ꝓ loco ⁊ tẽpore.
Unde Aug.19.de ciuit.dei. Negociũ iuſtũ ſuſci/
pit neceſſitas charitatis. Secundo q̃r repugnat
hoc humilitati: per quam quis ſe aliorũ mandat̃
ſubiicit. Unde Greg.in paſtorali dicit ꝙ tũc ante
dei oculos vera eſt humilitas: cũ aĩus ad reſpuẽ
dũ hoc qđ vtiliter ſubire precipit̃: pertinax non
eſt. Quãuis aũt vita ꝯtemplatiua ex qua qs ſibi
vacat ⁊ deo: ꝑponit̃ actiue: qua ꝓximis ĩtendit̃:
⁊ amor dei ſit potior amore ꝓximi: tñ bonũ mul
titudinis ꝑferendũ eſt bono vnius. Et hoc ipſũ
ꝑtinet ad dilectionẽ dei: ꝙ aliquis oĩb᷒ xp̃i ꝑcu
ram paſtoralem impoſitam ĩtedit. Inſuper ⁊ pre
lati nõ ſic transferũt̃ ꝑ ꝑlaturam ad vitam actiuã
vt cõtẽplatiuam deſerant: ſed vtriq̃ȝ ꝓ tempe de
bẽt vacare. Et inducit ad hoc Tho. auctoritates
Augu. que habent̃ ĩ decre. Dicit.n. Aug. Ocium
ſanctum querit charitas veritatis: negociũ iuſtũ
ſuſcipit neceſſitas charitatis: quam ſarcinã ſi nul
lus ĩpõit: percipiende atq̃ȝ ĩtuende vãcãdũ ẽ ve
ritati. Si ãt impõit̃ ſuſcipiẽda eſt ꝓpter neceſſi/
tatẽ charitatis. Sȝ nec ſic omnimõ veritatis de/
lectatio deſerenda ẽ: ne ſubtrahat̃ illa ſuauitas ⁊
opprimat̃ iuſta neceſſitas.8.q.i.q epatũ. vbi dic
glo.q̃ ad finẽ auctoritatis ꝙ nõ ita debet inſiſtere
tñ delectatiõi veritatis ĩ ꝯtemplatiõe ꝙ ñ deſer
uiat: ꝓut oportet neceſſitati ꝓximorũ ĩ exercitio
cure paſtoralis. Ad idẽ Aug.ad eudoxiũ. Uos
aũt hortamur ĩ dño: vt ꝓpoſitũ veſtrũ cuſtodia/
tis: ⁊ vſq̃ȝ in finẽ ꝑſeueretis. Aut ſi qua opa vra
mater eccleſia deſiderauerit: nec elatiõe auida ſu
ſcipiatis: nec blãdiẽte deſidia reſpuatis: ſed miti
corde obtemperetis deo cũ manſuetudine portã
tes eũ: qui vos regit: qui dirigit mites ĩ iudicio:
⁊ docet mãſuetos vias ſuas: nec ociũ veſtrũ ne/
ceſſitatib᷒ eccl̃ie prepõatis. Cui parturiẽti ſi nul
li boni miſtrare vellẽt: quomõ naſceremini nõ in
ueniretis.16.q.i.vos aũt. Itẽ q̃uis accipere epa/
tũ de ſe nõ ſit neceſſariũ ad ſalutẽ: fit tñ neceſſa/

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

riũ ad ſalutẽ recipẽ rõne ꝓcepti ſuperioris. Nec excuſaret eũ: ſi votũ de nõ epãdo feciſſet: qꝛ ſi intendiſſet hoc nullo mõ acceptare: ẽt p ſupioris mãdatũ eẽt votum illicitũ: ꝛ ſic nõ obligaret: ſi ĩtẽdit quantũ erat ex parte ſui tũc. qꝛ iniungit a ſuperiori nõ agit ꝯtra votũ: nec ẽt excuſaret a tali iniũctiõe hoc ꝙ hẽret propoſitum peccãdi: qꝛ põt ꝛ debet dimittere tale ꝓpoſitũ. Si aũt hẽret aliquod impedimẽtũ puta excõmunicatiõis vł irregularitatis cũ illo nõ debet ſuſcipere: ſꝫ dꝫ maniſeſtare iniũgenti. Et ſi nõ poteſt tollere tale impedimẽtũ: puta qꝛ archieps ꝗ precipit: ꝛ ille irregularis vł illegittim᷒ ꝛ hĩ᷒ nõ tenet obedire. Et idẽ videt: ſi eẽt notabiliter ignorans: ſꝫ ſi põt tollere ĩpedimẽtum: ꝛ tollit ĩpo indicato: vt papa. debet obedire. De renũciando aũt epiſcopatui: qḋ fieri nõ põt abſq꜄ licẽtia ſedis aplice: hẽs ex de renũc. .c. niſi. quod plene declarat ſupra ti. ꝓximo. c. de renũciatione.

De epiſcopis aſſumptis ad huiuſmodi dignitatẽ ex ſtatu religiõis: vtꝝ teneãt ad obſeruantias regulares.

Rñdet tho. 2ª 2ᵉ. q. 185. ar. 8. ꝙ cum ſtatus religiõis ꝛ ſtat᷒ epalis pertineãt ad ꝑfectionẽ: ꝛ dicat ſtat᷒ ꝑfectionis ĩ hoc tñ eſt dr̃a inter vtrũq꜄: qꝛ ſtatus religionis dr̃ ſtat᷒ ꝑfectiõis: qꝛ ipſa obſeruatio religiõis eſt via tendẽdi ĩ ꝑfectionẽ. Sꝫ ſtat᷒ epalis dr̃ ſtatus ꝑfectionis quaſi quoddã magiſteriũ perfectiõis. Unde ſtat᷒ religiõis cõparat ad epalẽ ſicut diſciplina ad magiſteriũ: ꝛ diſpoſitio ad ꝑfectionẽ. Diſpoſitio ãt nõ tollit ꝑfectione adueniente: niſi forte quãtũ ad id qḋ ꝑfectioni nõ cõgruit: ſꝫ magis cõfirmat: ſicut diſciplina cũ peruenerit ad magiſteriũ: non cõuenit ꝙ ſit auditor: cõuenit tñ ſibi ꝙ legat: ꝛ meditet magis ꝙ̃ prius. Sic igit dicẽdũ: ꝙ ſi qua ſũt ĩ regularib᷒ obſeruãtijs: q̃ nõ impediãt pontificale officium: ſꝫ magis valeant ad ꝑfectiõis cuſtodiã: ſicut ẽ cõtinẽtia paupertas: ꝛ hĩ᷒: remanet ad illa obligat᷒ religioſus factus eps ꝛ ꝑ cõſequẽs ad portãdũ habitũ ſue religiõis: ꝗ eſt huius obligatiõis ſignũ. Si qua vo ſũt ĩ obſeruãtijs regularib᷒: q̃ officio põtificali repugnẽt: ſicͭ ẽ ſolitudo ſilẽtiũ abſtinentie graues vigilie ꝛ hĩ᷒: ex quib᷒ ĩpotens redderet ad exequendum põtificale officiũ: ad hĩ᷒ nõ teneret. In alijs autẽ põt ꝛ diſpenſatione vti: ſecũdũ ꝙ requirit neceſſitas ꝑſone vł officij vł cõditio hominũ: cũ quib᷒ viuit: ꝑ modũ quo etiam prelati religionũ ſecum diſpenſant. Qḋ aũt dr̃. 16. q. i. ꝙ monachũ canonica electio a iugo monaſtice cõuerſatiõis abſoluit: ꝛ ſacra ordinatio de monacho epm facit: ĩtelligit hoc dictũ nõ quantum ad omnia: ſꝫ quãtũ ad ea que repugnant põtificali officio. Et quãuiſ epi religioſi nõ teneant obedire prelatis ſuarum religionũ ex eo vꝫ: qꝛ deſierũt ſibi eſſe ſubditi: ſicut ꝛ ĩpi prelati religionum: cũ non habẽt ſuperiores: non tenent obedire ſuperioribus prelatis: quos ſi habẽt: manet tñ adhuc obligatio vo ti virtualit: ita. ſ. ꝙ ſi eis legitime aliquis ꝑficeretur: obedire tenerent: in quantum tenent obedire ſtatutis regule ꝑ modũ predictũ: ꝛ ſuis ſuperioribus ſi quos hñt: vt archiepꝫ vel papã ꝛ hĩ᷒. Propriũ aũt nullo mõ pñt hr̃e: nam hereditatẽ pr̃nam vendicat quaſi ꝓprium nõ quaſi eccleſie debitam. Et ſic intelligit quod habet. 16. q. i. vbi dicit ꝙ monachus factus eps velut legitim᷒ heres: pr̃nam ſibi hereditatem iure vendicandi poteſtatem hẽat. Unde ibi ſubdit: ꝙ poſtq̃ eps ordinat ad altare: ad quod ſanctificat: quod acquirere potuit reſtituat. Teſtamẽtum aũt nullo mõ facere põt: qꝛ ſola diſpenſatio ei cõmittit rerum eccleſiaſticarũ: que morte finit. Si tñ ex ꝯceſſione pape religioſus eps vł alter faciat teſtamẽtũ nõ tamen ex hoc intelligit vt de re ꝓpria diſponere: ſꝫ auctoritate aplica intelligit eſſe ampliata ptãs ſue diſpenſatiõis: vt eius diſpenſatio poſſit valere poſt mortẽ. Epiſcopi aũt qui aſſumũt ad epatum de ſtatu clericali: pñt bona patrimonialia ꝛ acquiſita ꝑ induſtriam tenere vt ꝓpria: ꝛ donare vł legare ꝑ teſtamentum: put eis videt: de huiuſmõi bonis: 12. q. i. eps. Nõ. n. epi ĩ ſua ordinatione ad hꝰ ſe obligant: vt abſq꜄ ꝓprio viuãt: nec etiam viuere abſq꜄ ꝓprio ex neceſſitate requirit ad officium paſtorale.

Utrum epiſcopi nõ largiendo pauperib᷒ bona eccleſiaſtica q̃ ꝓcurant: peccent mortaliter?

Rñdet Tho. 2ª 2ᵉ. q. 185. ar. 7. Aliter eſt dicendum de ꝓprijs bonis: q̃ epi poſſidere pñt. ſ. ſi nõ ſũt religioſi ꝛ de bonis eccleſiaſticis. Nam ꝓprioꝝ bonorum verũ dñium hñt. Unde ex ipſa reꝝ cõditiõe nõ obligant: vt ea alijs cõferant. Sꝫ pñt vł ſibi retinere vł alijs ꝓ libito largiri. In qua tamẽ diſpẽſatiõe vł receptiõe pñt peccare: vel ꝓpter inordinationem affectus: ꝑ quam plura ſibi cõferant vł retineant q̃ꝫ oporteat: vł alijs nõ ſubueniãt ſcḋm debitum charitatis: non tñ tenent ad reſtitutionem. Sꝫ eccłiaſticorum bonoꝝ ſunt diſpenſatores vł procuratores: vt Aug. 12. q. i. ſi priuatũ. dicit. Ad diſpẽſatorẽ aũt requirit bona fides. Sũt aũt bona eccłiaſtica nõ ſolum in vſus pauperũ: ſꝫ etiam ad cultum diuinum ꝛ neceſſitatẽ miſtroꝝ expendẽda. Unde antiquit᷒ fiebant quatuor partes de redditib᷒ eccłiarum. Una erat epi. Alia clicoꝝ deſeruientium eccłie. Tertia ſeruabat ꝓ fabrica ſeu reparatiõe eccłie. Et quarta pauperib᷒ dabat vt hẽt. 12. q. 2. ḋ redditib᷒. ꝛ. c. q̃tuor ꝛ alijs. c. Si ꝗ diſticta ſũt bõa q̃ debẽt ĩ vſũ epi cedere: ab his q̃ debẽt expendi ĩ vſũ clicoꝝ vł paupeꝝ vł fabrice: ꝛ aliqḋ ſibi retineat eps de his q̃ ſũt deputata miſtris vł pauperib᷒ vł fabrice: nõ ẽ dubium ꝙ agit ꝯ fidẽ diſpẽſatiõis: ꝛ mortaliter peccat: ꝛ tenet ad reſtitutiõem. De his aũt q̃ ſũt ſpaliter ſuo vſui deputata videt eẽ eadẽ rõ q̃ ꝛ de ꝓprijs bonis vt. ſ. ꝑ ĩmoderatum affectũ vł vſũ peccet: ſi ſibi retĩeat vltra q̃ꝫ debeat: ꝛ alijs nõ ſubueniat: vt

exigit debitū charitatis. Si vero nō ſunt predicta
bona diſticta:eoꝝ diſtributio fidei ſue cōmittit.
Et ſi quidē i modico deficiat vl' ſupabūdet:pōt
hoc fieri abſqꝫ bone fidei detrimēto:q2 nō pōt in
talibꝰ pūctaliter accipere qd fieri oportet. Si ve
ro ſit multꝰ exceſſus:nō pōt latere. Vñ videt bo
ne fidei repugnare:ꝛ iō nō ē abſqꝫ mortali. Et ad
dit Tho.2a 2e.q.185.ar.7.ad.4.ꝙ ſi qs clericus
vl' platꝰ neceſſitate nō īminēte ꝓuidēdi pauperi
bꝰ de his q̄ ſupfluūt de ꝓuētibꝰ ecclie poſſeſſio/
nes emat:vl' in theſauro reponat ī futurum pro
pauperibꝰ ꝓ futura laudabiliter facit. Si aūt ne/
ceſſitas immineat pauperibus erogandi ſuper/
flua cura eſt ꝛ inordinata:vt aliquis tunc in fu/
turum conſeruet:quod dominꝰ probibet dicēs.
Nolite ſolliciti eē ī craſtinū.

De ornamentis epiſcopa/ libꝰ cū

celebrat. Nā vltra ornamēta ſacerdotis:de qui/
bꝰ ſupra hēt.9.alia ornamenta ſignificantia res
ſpūales quas debet habere. Et p̊ calige que ſigni
ficāt rectitudinē greſſuū.i.affectionū ꝛ opeꝝ. Se
cundo ſandalia q̄ ſignificant contemptū terreno/
rū:q2 tegunt pedes:ꝛ defendūt a pulueribꝰ. Ter
tio ſubcītorium quo ſtola ligatur cū alba ſignifi
cans amorem honeſtatis. Quarto tunicella lō/
ga vſqꝫ ad pedes:ſignificans perſeuerātiam. Un
de ꝛ Joſeph dicit habuiſſe tunicam talarē.i. de/
ſcendentē vſqꝫ ad talos:qui inſinuāt extremitatē
vite. Quinto dalmatica lata deſignans largita/
tem ī operibus mīe. Sexto cyrothece:que de/
ſignant cautelā in operibus:defendūt enim ne le
dant manus a frigore vl' aliis:ꝛ manus ſūt ope/
ra noſtra. Septimo mitra deſignans ſcientiam
vtriuſqꝫ teſtamēti:vnde ꝛ duo cornua hꝫ. Et ap
pēditia mitre duo poſſunt deſignare expoſitiōes
additas doctorū ſm duplicēꝫ ſenſum.ſ. lr̄alem ꝛ
ſpūalem:qui eſt triplex. Octauo anulus ſignās
ſacrm̄ fidei:qua eccl'ia deſpōſat xp̄o:ipſi.n.epi ſūt
ſpōſi eccleſie loco xp̄i. Nono ē baculus paſto/
ralis:qui deſignat tria:q̄ ſpectant ad officiuꝫ pa/
ſtoris:nam p curuitatem in capite baculi ſignifi/
catur:ꝙ debet colligere vagos.p rectitudinem ſi
gnificat:ꝙ debet ſuſtentare infirmos.p ſtimuluꝫ
qui eſt in pede baculi:ꝙ debet pungere ꝛ ſolici/
tare lētos ꝛ pigros. vnde ver. Collige ſuſtēta ſti/
mula vaga morbida lenta. Solēt ēt quādā cru/
cem paruulā argēteam vel eneam cum catenula
ad collū ſub caſula deferre:q̄ deſignat paſſioneꝫ
xp̄i:quā debent hr̄e in mēte p meditationē ꝛ af/
fectum imitatiōis. Addit archieps̄ pallium in ſi/
gnum priuilegiate poteſtatis reſpectu ſuffraganc
orum. Et deſignat torquem auream:quam ſole/
bant recipere legitime certantes. Romanus aūt
pontifex non vtitur baculo paſtorali duplici rō/
ne:vel q2 Petrus primus papa miſit baculū ſu/
um p quēdam diſcipulum ſuum:vt ad tactū eius
reſuſcitaret ſocium:ꝛ condiſcipulū eius georgiuꝫ
defunctū in via:quos ipſe Petrus miſerat ad p̄/
dicandum:qui baculus reſeruat:vt dicit i dioce
ſi treuerenſi. Unde ꝛ papa ibi celebrās vtit bacu
lo paſtorali:vel ēt ex eo ꝙ papa n̄ habet poteſta
tem limitatā ꝛ determinatā:vt oēs epi ꝛ prelati:
quā deſignat etiā curuatio baculi:ſꝫ vniuerſalit
vbiqꝫ:ideo non vtit tali baculo. Poſſunt etiā p
iſta nouem ornamenta ſpecialia epiſcoporuꝫ de
ſignari nouem que facere poſſunt ſupra preſby/
teros:vꝫ clericos ordinare:virgīes benedicere:
baſilicas dedicare:clericos deponere:ſynodos
celebrare:chriſma conficere:veſtes ꝛ vaſa conſe
crare:hec Tho.in.4.di.24. immediate ante ex
poſitionē lr̄e exceptis paucis additis. ¶ Notā/
dum ēt de quibuſdam que ſm iura debet obſer
uare epi. Et primo vt non deſpiciant ſed hono/
rent clericos ſuos ſm gradus ſuos:ꝛ econuerſo
clerici ep̄os habeant vt patres. Unde Hierony
mus ad nepotianum. Eſto ſubiectꝰ pontifici tuo:
ꝛ quaſi anime parentem ama. Sꝫ epiſcopi ſacer
dotes ſe eſſe ſciant non dominos:honorent cle/
ricos ſuos quaſi clericos:vt ipſis epis a clericis
quaſi epiſcopi honor deferatur. Scitum eſt illō
oratoris domitij. Cur ergo te inquit habeam vt
principem:cum tu me non habeas vt ſenatorē.
Nos aaron ꝛ filios hoc eē epiſcopū ꝛ preſbyteros
nouerimus:vnus dominus vnum templuꝫ:vnū
ſit miniſterium. Et paulopoſt. Peſſime ꝯſuetu/
dinis eſt in quibuſdam eccleſijs preſentibꝰ ep̄is
tacere preſbyteros:nec loqui quaſi eis inuideāt:
aut dedignētur eos audire. Et ſi alij ait Paulus
reuelatum fuerit ſedenti:prior taceat:glorie pa/
tris ē filius ſapiens. hec ille di.95.eſto. Itē ex con
cilio carthaginenſi.4.dicit. Eps in eccleſia in cō
ſenſu preſbyteroꝝ ſublimior ſedeat intra domū
vero collegam preſbyterorum ſe eſſe cognoſcat
di.ea. Ubi glo.ſuper verbo collegam dicit:ita tñ
ꝙ non cōtēnatur.ff.de offi.preſi.l.obſeruandam.
Item ep̄s diebus feſtiuis diuinis officiis dꝫ inter
eſſe. vnde dr̄ de cōſe.di.3.ep̄s. ſi infirmitate non
fuerit impeditus:eccleſie cui proximus fuerit:die
dñico deeſſe non debet. Ubi dicit glo.archid.ꝙ
epiſcopus diebus dominicis i epiſcopali eccleſia
diuinis officijs debet intereſſe:in qua ſacerdota
li more precipitur reſidere.vt.7.q.1.ꝑuenit. No
debet aūt ſacerdos in fine miſſe dare benedictio
nem pp̄lo:cū preſens ē epiſcopus:ꝛ precipue in
miſſa quam cantat ipſe ſacerdos:vel etiam cum
legit:niſi ipſe epiſcopus annuat ei ꝙ det:ꝛ tunc ēt
non debet dare cum ſolēnitate illa:ſit nomē do/
mini ꝛ cetera. Poteſt etiam dici ꝙ eo ipſo ꝙ per
mittat ei miſſam celebrare:per conſequēs ꝑmit
tit ei omnia que pertinent ad miſſam:vnde ꝛ be
nedicere. vt extra de offi.dele.c.preterea. Hec in
glo.ſuper.c.ecce ego.di.95.in quo.c. Hieronymꝰ
reprehendit epiſcopos prohibentes ſacerdotes
benedicere populum dicens ibi. Si preſbyter
Chriſtum conſecrat:cum in altario dei ſacra be
nedicit cur benedicere populum non debet:qui
Chriſtum conſecrare non metuit? Quod vꝫ intel

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ligendum eſt de bñdictõe ĩ fine miſſe ꝓuate:quã
dꝫ ei ꝑmittere epõ:ẽt ſi ſit pñſens. Jtẽ notandũ qd̃
habet de priuil.in.6.vbi dr̃. Quĩ epi ⁊ eoꝝ ſupe/
riores ſe hñt diuerſis ex cauſis a ſuis eccleſijs ⁊
dioceſi abñtare frequẽter:nec pñt cõmode ad ec
cliãs accedẽ ꝑ miſſa celebranda vl̃ audienda:ẽt
ipſa ſine qua eos trãſire non decet abſq; cã rõna
bili vlla die:preſenti cõſtitutione indulgemus eiſ
dem:vt altare poſſint hr̃e viaticum:⁊ in eo cele/
brare vl̃ celebrari facere vbicũq; abſq; ĩterdicti
tranſgreſſione illis ꝑmittitur celebrare vl̃ audi/
re diuina.hec omnia in tex. Ubi dicit Jo.and.in
glo.cum iſto altari viatico poterit epiſcopus pu
ta vadens ad curiam de mane ante cãpanã dici
dicere vel dici facere miſſam:⁊ pergere vias ſu/
as:⁊ ſic non impedieẽ in dieta:qd̃ fieret:ſi hẽret
expectare diem ⁊ ſolitam horam ⁊ oportunita/
tem eccl̃ie:ex textu iſto regulariter ꝗlibꝫ dꝫ di/
cere vel audire miſſam:niſi ĩpediat̃. Jtẽ epi mu
tuũ ſibi debẽt pſtare auxilium ſcilicet ĩlicit]. Un
de Jnno.ſecundus di.9.ait:precipimus vt epiſ/
copi ad ſolum deum ⁊ ppl̃i ſalutẽ hñtes reſpec/
tum omni tepiditate ſopita ad pacem firmiter te
nẽdaꝫ mutuũ ſibi cõſiliũ ⁊ auxiliũ ꝓbeãt:nec hec
alicui᷒ amore vel odio ꝑtermittãt. Ubi dicẽ glo.
ꝙ p iſtõ:⁊.c.ſequẽs pꝫ:ꝙ ad iudiciũ eccleſie ſpe/
ctat facẽ pacẽ:vt hic ⁊ ex̃ de treuga ⁊ pace.c.tre/
ugas. Et ẽt mõtuo epõ vl̃ ĩfirmo vicini epĩ ĩ tenẽt̃
ſupplẽ defectũ.vt.7.q.i.põtifices.itẽ di.ea.ex cõ
cilio carthaginẽſi q̃rto dr̃. Studẽdũ eſt epis:vt
diſſidẽtes frẽs ſiue clericos ſiue laicos ad paceꝫ
magis q̃ȝ ad iudiciũ coercẽt̃.vbi tñ dicit glo. ħ
intelligendũ:cum ciuiliter agit̃ de crimĩe vel in
cauſa ciuili:ſecus vbi criminaliter ageret̃. Expe/
dit.n.peccata nocentiũ eẽ nota.extra de collu.c.i.
in glo. Jtẽ epõs debet ꝓ̃ociniũ preſtare pupillis
⁊ viduis ⁊ alijs pſonis miſerabilibus ↄtra ĩpro/
boꝝ violẽtias. Unũ gelaſius. Deſolatis ꝓprie de/
fẽſiõis auxilio:⁊ q ſuis actib᷒ ꝓdeſſe ꝓpt̃ etatis
ĩfirmitatem non pñt:exoratũ decet põtificẽ ſub/
uenire:qꝛ pupillis tuitionem ẽt diuinitas iuſſit ĩ/
pẽdi.di.87.⁊ di.88.dr̃. Epõs gubernatiõeꝫ vidua
rũ ⁊ pupilloꝝ ac peregrinoꝝ nõ ꝑ ſe ipm̃ ſꝫ per ar
chipreſbyteꝝ vl̃ archidiaconũ agat:qd̃ ĩtelligen
dũ ẽ de his:q ꝑ ſuos iuuari nõ pñt:⁊ idẽ de alijs
pauperib᷒ ⁊ debilib᷒:in quantum facultas aſſit:
vnde di.82.c.i.dr̃. Epõs pauperibus vl̃ infirmis q
debilitate faciente ſuis manibus laborare ñ pñt:
victum ⁊ veſtitum ĩ quãtũ poſſibile ſibi fuerit:
largiat̃:dicit̃ ea.di. Ad reatũ epĩ ꝑtinet vl̃ preſby
teri qui parochie preeſt ſubſtẽtare:ſi vite preſen
tis cauſa adoleſcẽtiores vidue vel ſanctimonia/
les clericoꝝ familiaritatibus ſubijciant̃:vbi glo.
ꝙ propter rerum defectum faciendo aliq̃s ope/
ras clericis vel alijs ꝑ talem familiaritatẽ inducũ
tur ad turpia. Et ideo epõs ſi ſunt pauperes:debꝫ
eis prouidere:⁊ hoc de quarta paupeꝝ:non ta/
mẽ debent eẽ ocioſe:ſꝫ debent facere calathos ⁊
alia huiuſmõi honeſta de conſe.di.5.nũq̃. Sed

diligẽter attẽdendũ eſt ꝙ ꝑ pſonas hõeſtas dẽt
opera:⁊ recipiant ꝓcium. Jte di.86.dr̃. Nõ licet
epm manib᷒ ſuis aliquẽ cedere.hec.n.alienuꝫ eẽ
dꝫ a ſacerdote.vbi dicit glo.ꝙ ſi p ſe ħ nõ poſſit
tãq̃ȝ idecẽs dignitati epali:põt tñ ħ p aliuꝫ:ita tñ
ꝙ ſit cl̃ic᷒. Nam ſi per laicum incideret in cano/
nem:extra de ſenten.excõmunica.c.cum ex vni/
uerſitatis.⁊ hoc niſi eẽt ĩcorrigibilis vapulãdus
nec p cl̃icos poſſit coerceri.

De his que epiſcopus

põt habere ſeu exigere ab alijs eccl̃ijs ex cõcilio
aureliano ſic dr̃. De his que parochijs ĩ terris vi
neis mancipijs atq; peculijs quicũq; fideles ob/
tulerint:antiquoꝝ ſtatuta ſeruent̃:vt in epiſcopo
rum poteſtate conſiſtant. De his tñ que altario
conceſſerint:tertia fideliter epiſcopis deferat̃.i.c.
ãt ſequẽti.quod incipit antiquos dr̃ de medieta
te.vbi dicit glo.ꝙ tempore primitiuo cũ paupe
res eẽnt epi:ſtatutũ fuit:vt epi de epalibus eccl̃i/
is ⁊ omnibus bonis eccl̃ie ſumerẽt medietatem:
ſꝫ ĩ oĩbus parochialibus eccl̃ijs hñt tantum ter/
tiam oblationũ ⁊ deciarum:vt in dicto.c.de his
poſtmodũ quartã vt.12.q.2.vobis ⁊ quicũq;.c.ſe
quenti. Hodie aũt nec tertiam parochialium hẽ
bunt:niſi ad fabricam reparandam:nec illã ha/
bebũt niſi velĩt fabricam reſeruare vl̃ renouare
vt.10.q.3.c.i.⁊.2.vel dic ꝙ ſm cõſuetudinem iſta
dãt.ex̃ de ſepul.c.certificari.hodie aũt cũ ſint di
uites epi:nihil habebũt preter cathedraticum:vt
.10.q.3.c.i.ſꝫ certe quicq̃d dicat io.parochialis ec
cl̃ia hẽt tñ quartam decimaruꝫ:⁊ epõs aliã quar
tam pro ſe:alias duas quartas retinet epõs pro fa
brica ⁊ pauperibus.vt.12.q.2.conceſſo.⁊.c.ſequẽ
ti. De alijs redditib᷒ nihil habet de conſuetudĩe
generali ⁊ preſcripta:licet predicta.c.⁊ alia vide
ant̃ dicere ↄtrariũ:⁊ ita ſentẽtiatũ fuit ꝓ epiſcopo
bononiẽſi ↄtra eccleſiam ſancti Jo.ĩ perſico.hec
in glo. Addit archid̃ ad glo.dicti.c.dicẽs:hoſtiẽ.
de hoc notando ꝑonit hãc ſententiam:⁊ videtur
manifeſte comprobari extra de cenſib᷒.c.cũ oli.
⁊ de decimis.c.quoniã. Sꝫ tu dicas ſm hoſtiẽ.ꝙ
de iure cõmuni competit epõ nõ ſolũ quarta de/
cimationũ alias decimaꝝ:ſꝫ ẽt mortuarioruꝫ:vt
extra de offi.or.c.cõquerẽte.vbi de hoc in glo. ⁊
extra de teſta.c.officij.⁊ de verbo.ſigni.c.ex par
te.3. Nec obſtat dictũ.c.10.q.3.c.i.qꝛ ibi non log
tur de canonica epi:ſed de canonica fabrice dpu
tatẽ.fateor.n.ꝙ illam non habebit epõs:niſi velit
ſubire onera fabrice. Nam ⁊ quelibet res trãſit
cum onere ſuo:vt extra de pigno.c.ex lr̃is. Sed
Jnno.dixit in predicto.c.cõquerẽte de offi.or
ꝙ quarta decimarum ⁊ mortuarioꝝ non debet̃
de iure cõmuni:⁊ idẽ ſentit ibi her.ſꝫ hoſt.ibi di
cit ꝙ ſalua reuerẽtia ſua debet̃ q̃rta.vt dictuꝫ ẽ.
q̃ȝuis quota.ideſt media vel tertia de conſuetu/
dine debeatur.⁊ ſic loquũtur iura.10.q.ꝑma.de
his.⁊.c.ſequenti.⁊.ea.queſtione.3.c.vnio.⁊.c.nu/
merus.⁊ de ſepul.c.certificari. Et ipſe idẽ Jnno.

ſentētiauit ꝑ hoſt.in cā quā habuit cū fratribus
ſancti Joānis hieroſolymitani:ꝑut ibidē ipſe idē
hoſti.notauit.ſ.i.c.cōquerēte.Sʒ lau.notauit hic
ꝙ quartā de decimis ⁊ oblatiōib⁹ nō ꝯſequitur
epūs:niſi ſubeat onus fabꝛice. ⁊ ita de facto ſm
ipm ſētētiauit dn̄s celeſtinus:ſi tn̄ ſit pauper ep̄s:
nec poſſit fabricā reparare:credit ipſe lau. ꝙ ni/
hilominus poſſit hr̄e quartam:vt.io.q.3.c.pſcis.
⁊ ēt vltra ſi illa nō ſufficiat ar.iz.q.z.ex his.idem
archid.ſup.c.antiquos.dicit ꝙ vinc.⁊ ber.notant
extra de teſta.c.regſiſti.que capl̄a dicunt ꝙ res
eccl̄iaſtice diuidēde ſūt ī q̄tuoꝛ partes:vt.iz.q.z.
quatuoꝛ cū alijs capl̄is loquūꝶ de mꝛicib⁹ eccle
ſijs.ſʒ hoſt.in eo.c.inqt ꝙ illi qui dicūt:ꝙ ep̄s nō
recipit ſuam canonicam:niſi de redditibus eccl̄ie
cathedralis:videre debēt:qm̄ ipam ꝑcipit ꝑ oēs
ſue dioceſis eccl̄ias ⁊ alia pia loca ſicut ſūt hoſpi
talia ⁊ ſimilia:vt in.§.ſecus predicta.c.requiſiſti
de teſtamētis:colligiꝶ manifeſte ⁊ idē ſentit gof.
ī glo.⁊ extra de decimis cū contingat. vbi dicit
ꝙ in alijs eccleſijs habebūt ep̄i legitimam poꝛtō
nē in decimis:extra de preſcrip.c.de quarta. ⁊ in
oblatiōib⁹.extra de verbo.ſigni.c.cuʒ inter:⁊ in
his que in teſtamēto continēꝶ:vt in predicto.c.re
qſiſti.vinc.ſequiꝶ Jo.in glo.16.q.i.quicūq3.Et qꝛ
de cathedratico facta eſt mētio:quō illud debe/
at ſolui:vl̄ q̄ntum habeꝶ.io.q.3.c.i.vbi dꝶ placuit
vt nullus epoꝝ ꝑ ſuas dioceſes ambulans.i.pter
honoꝛē cathedre ſue.i.duos ſolidos aliqd aliud
ꝑ eccleſias tollit.Ubi dicit glo.ſūmaria an̄ capl̄ʒ
ꝙ iſtud appellaꝶ quandoq3 ſynodaticū:vt ex̄ de
cenſi.olim.⁊ hoc qꝛ frequēter dantur iſti ſolidi in
ſynodo.Addit archid.ad glo.ꝙ Jnno.intelligit
iſtud de qualibet eccl̄ia.ſ.ꝙ ab ea poſſit accipere
cathedraticū:excipiūꝶ tn̄ omnia mōaſteria:vt ha
beꝶ.io.q.3.inter cetera.ī tex.q̄ non tenenꝶ ad ca/
thedraticū.Et quāuis aliqui dicāt ēt hoc ītelligi
de capellis mōaſterioꝝ:dicit archid.ſup dicto.c.
ꝙ hoc non eſt verū ſm Hugo.niſi ītelligaꝶ in eo
caſu:qn̄ capelle ſunt exempte ēt cū ſuis mōaſteri
is aliquo priuilegio ſpeciali ab omni iure dioce/
ſis ep̄i.Exponiꝶ ꝗ iſte tex. vbi dꝶ mōaſterioꝛum
baſilicis.i.baſilice:q̄ ſunt mōaſterij:q̄ vt dictum
ē:non tenenꝶ ad cathedraticū.Sʒ Lan.⁊ Ber.i/
telligūt hoc de eccl̄ijs dioceſis ⁊ nō ciuitatēſib⁹.
Jdē Hugo.Jſti aūt duo ſolidi quales debeāt eē
ſūt diuerſe opiniones:vt pōit ibi glo.Alig.n.di/
cūt ꝙ debēt eē ſm cōmunē monetā regiōis:⁊ ſi
plures appareant:magis exigui dabunꝶ meliōes
vl̄ ſaltē mediocres.Addit archid.ad glo.dic ſm
Hoſt.⁊ credo verius:ꝙ erūt ſolidi vſuales ⁊ cōis
monete regiōis.Et ſi plřes ſint monete ī regione:
foꝛte dabunꝶ melioꝛes:ar.ex̄ de iure iurādo q̄3/
to.vl̄ mediocres ar.io.q.z.hoc ius. vl̄ minoꝛes
ex̄ de cen.c.ex parte.hec ibi.Cū aūt in huiuſmōi
.ſ.ī datiōe cathedratici ⁊ datiōe quarte vl̄ tertie
vl̄ medietatis de decimis ⁊ oblationib⁹ dandis
ep̄o ſint varie ꝯſuetudines:⁊ alicubi nihil deꝶ.de
omnib⁹ his vt floꝛētie:alicubi deꝶ cathedraticū

ſolū:alicubi diuerſe poꝛtiōes de decimis ⁊ obla
tiōib⁹ ⁊ alijs:videꝶ ī hi⁹ ſtādū ꝯſuetudini locoꝝ
cū ē pſcripta:vt ar.ex̄ de ſepul.c.certificari.Jtem
qō dꝶ.io.q.i.decretū ē:vt oēs eccl̄ie cū dotib⁹ ſu/
is ⁊ decimis rōnib⁹ ſuis ī ep̄i ptāte ꝯſiſtāt:atq3 ad
oꝛdinationē ſuā ptineāt.dicit ibi archi.ptineāt.ſ.q̄
ad iſtitutionē:vt.ſ.talē ꝑ ſe vel ꝑ alium inſtituat:
q eccl̄ie hn̄ ꝓuideat.Et q̄ ad alienationē:qꝛ pre/
ſbyꝶ nō pōt res eccleſie alienare ſine conſenſu ep̄i
iz.q.z.placuit.vbi nota ſm archi.ſup.c.i.io.q.i.ꝙ
oīa iura q̄ videnꝶ dicere:ꝙ oēs eccleſie monaſte
ria ⁊ hoſpitalia ⁊ alia pia loca ſub diſpoſitiōe ep̄o
ruʒ ꝯſiſtant:vt ī dicto.c.i.⁊.16.q.7.oēs ⁊.16.q.z.c.
quidā.intelligi pn̄t ſʒ illud qō hꝶ ī ex̄ de reli.do.
.c.de ʒenodochijs.vt videlicet illud verū ītelli/
gaꝶ quantū ad hoc:vt ſeruēꝶ ea que oꝛdinata ſūt
vt ibi dꝶ ar.ex̄ de teſta.c.nos quidē.necnon q̄ad
alia q̄ īueniūꝶ expꝛeſſa ī iure:vt puta dare ꝓcura
tionē cū viſitat ⁊ hi⁹.Alias autem ep̄s nihil ſaltē
tempoꝛale ab eccl̄ijs petere pōt:vt.io.q.3.qꝛ co/
gnouim⁹.ſm Jnno.⁊ hoſti. qui ita ſcripſerūt ī di
cto.c.De ſinodochijs.notādū eſt quod dꝶ.io.q.i.
ex cōcilio tollerano. Nouerint cōditoꝛes baſili/
carum ī rebus q̄s eiſdē eccleſijs ꝯferunt nullam
ſe poteſtatē habere:ſʒ iuxta canonū īſtituta ſicut
⁊ eccl̄iam ita ⁊ dotē eius ad oꝛdinationē ep̄i pti/
nere:vbi dicit archi.pꝛeciſe dicendum eſt:ꝙ ex q̄
fundata eſt eccl̄ia:ſtatī eſt ex̄ poteſtatē laici:niſi q̄
ad iuſpatronatꝰ:nec plus hēt ibi ante cōſecratio/
nem q̄3 poſtea:qꝛ nihil antea nihil poſtea niſi iuſ/
patronatꝰ:⁊ ſtatim ptinet ad ep̄m:ī cuius dioceſi
fundata ē vt hic:⁊ anteq̄3 eccl̄ia ꝯſecreꝶ:eccl̄ia ē
locus religioſus ⁊ deuotus de conſe.di.i.precep/
ta.licet non ſit paratus:⁊ tn̄ inueniꝶ dici ſacratus
iz.q.z.nulli.nec obſtat quod diciꝶ.16.q.z.decerni
mus.Nam ꝙ ibi diciꝶ patronos habere ptātem
ī eccl̄ijs:intelligiꝶ ſm glo.de ptāte defenſiōis.Et
addit archi.Nō aūt habeat poteſtateʒ dilapida
tiōis.Sciēdū etiam de charitatiuo ſubſidio de/
bito ep̄is:ꝙ hoc hēꝶ extra ō cenſi.c.cū apoſtolus
circa medium:vbi diciꝶ.Suſtinemus aūt ꝑ mul
tis neceſſitatib⁹ que aliquotiēs ſuperueniūt:vt ſi
manifeſta ⁊ rōnabilis cā extiterit cum charitate
moderatum valeant ab eis auxilium poſtulare:
.ſ.epiſcopi a ſubditis:nam ab exemptis non poſ/
ſunt:idem dicit honoꝛius de offi.oꝛ.c.conquerē
te.⁊ dicit glo.ſuper verbo rationabilis cauſa:ꝙ
ſi de h̄ dubitaꝶ ſuperioꝛis arbitrio determinatur.
hoc puto in conſuetudinem in aliquibus locis
ītroductum:ꝙ epiſcopi cum a pꝛincipio ſuſcipi/
unt poſſeſſiones epiſcopatus:exigūt ab omnib⁹
eccl̄ijs ſibi ſubiectis charitatiuum ſubſidiū ſm
propoꝛtionem beneficioꝛum.Nam quia ipſi ha
bēt ſoluere annatam curie ⁊ bullas ⁊ ſibi ꝓui/
dere de multis in pꝛincipio officij:ideo vt iuuen
tur in huiuſmodi expenſis permiſſum eſt:quod
tn̄ moderate fieri dʒ.De ꝓcuratiōib⁹ ī viſitatiōe
diceꝶ īfra.Jn dioceſi floꝛētīa extat bulla eugenij
4.ꝙ n̄ poſſit exigi ꝑ ſubſidio charitatiuo vltra

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ſeptingentos florenos:alias plus exigendo inci/
dit in excõmunicationem ipe archieps:⁊ ex hoc
videt̃ tacite illud concedere:ex quo ultra illō ꝓ
hibet ar.di.25.qualis ⁊c̃. De iuriſditiōe dicit Jo.
an.in nouel.ſuper.c.dilect⁹ de capel.mo.ꝙ ſi eps
vel quiſquis alius habeat iuriſditiōem vl̃ aliud
generale ſtatutū a iure vl̃ cõſuetudīe vl̃ ſtatuto ĩ
aliqua loca vl̃ perſonas quãtocũqꝫ tempore ſtet
ꝙ in aliquo illorum locorū vl̃ perſona nō vtatur
omni iure:qđ in eis hēt vl̃ in aliq̃ caplo ipſi⁹ iu/
ris nō tamē cõtra eum preſcribit̃ : multo minus
ſi ibi aliquid exerceat. Nam ibi per vnum ſoluꝫ
caplꝫ ipſi⁹ iuris generalis oīb⁹ alijs poſſeſſionē
retinere videtur:niſi alias amittat poſſeſſioneꝫ:
puta q2 violenter inde expellit̃ : vel reuertēs nō
admittitur vl̃ ſuſpicat̃ ſe poſſe repelli.ff.de acqr.
poſ.l.cum poſſidere.§.fi. Nam cū hec iura ſint ꝯ
tigua:ſufficit ĩ vno eorū retinere poſſeſſioneꝫ.ff.
de acquir.poſſ.l.poſſideri.immo nec preſcriptio
illius temporis cuius non extat memoria : de q̃
nō.de verbo.ſigni.c.quid ꝑ nouale. currit cõtra
talem:cū ſemper poſſideat. Quid enim ſi aliqua
perſona vel eccleſia per quinquaginta annos ⁊
amplius in tali ſtatu fuit:⁊ tanta tranqllitate pa/
cis:ꝙ nō oportuit eam viſitari: nec aliquē actuꝫ
iuriſditiōis in ea:vel cõtra eam exerceri:nunqd
ꝓpter hoc dicet̃ ꝙ epiſcopus amiſit in ea iuriſdi
tiōem ſuam:quam in ea habet?abſit ſm Innoc.
cui⁹ eſt hec glo.ar.in eo quod notat̃ ⁊ legit̃ de p̃/
ſcrip.c.vigilanti. Et adde quod notat̃ in ſpeculo
de iuriſditiōe om.iudi.ad fi.vſ.illō. Notandum
ē ſm Inno.vt inducit Jo.an.ibidem ꝙ poſſeſ/
ſio generalis iuriſditiōis acquiritur: ē ſi vnicus
actus iuriſditiōis exerceatur:puta q2 aliquis co
gnoſcit de aliqua cā criminali vel ciuili:vl̃ q2 ex
cõmunicat aliquē:vl̃ q2 expedit vl̃ facit quod cū
ꝗ aliud noluerit:quod tn̄ ad iuriſditiōem perti
neat. Et hoc verū dūmō ĩtendat vti iure ſuo quo
ad iuriſditiōem vniuerſaliter. Quomō de hac in
tētione cõſtare poſſit:vide quod dixi de poſtu.
.c.bone.ii. Et licet legiſte Pe.⁊ Ci. ĩprobēt hãc
opinionē. Inno. tamē ipſe ipaꝫ determinationē
ſuam declarat.d. ꝙ ſi audiendo cauſam ciuilem
intenderet in ciuilibus tm̄ vti iure ſuo:nihil acq/
reret̃:nunc q̃ ad criminales ar.extra de preſcrip.
.c.auditis.⁊ de offi.or.c.dilectus. quantūcūqꝫ ē
intendat vniuerſaliter iuriſditione vti:tūc tn̄ nō
extendit̃ quo ad alias pſonas:niſi ad illas inter
quas illã exercuit. Et ſic patet ꝙ potius extendi
tur ad partes iuriſditionis: ꝗ quo ad perſonas
Et eſt ratio q2 ſub iuriſditiōe cõprehendūt̃ oēs
partes ⁊ actus iuriſditionis:ſed ſub vna perſona
nō cõprehendit̃ alia : quãtūcūqꝫ ē intendit per
vnam perſonã iuriſditionē ĩ totum populū exer
cere:quia diuerſi ſūt hoīes. Unde qđ fit in vno
nō extendit̃ ad alios regulariter:vt de re iudi.c.
ꝗuis. Et preſtat ad hoc ar.qđ alias dr̃ in gleba
q2 vna apprehēſa omnes apprehēſe ĩtelligūtur
ſeparate vero nō.ar.ff.de acquir.poſ.l.poſſideri.

⁊ de cõſe.eccle.vl̃ al.c.i.li.6. Sic in hac materia
dicēdū eſt:ꝙ apprehenſa poſſeſſiōe in vno capi
tulo:iuriſditio intelligit̃ apprehenſa ⁊ in omnib⁹
alijs:dum apprehendētes hoc intēdant:q2 oīa
capitula iuriſditiōis eidē iuriſditiōi cõtigua ſunt
⁊ annexa:ſecus in perſonis que nō ſunt ꝯtigue ſꝫ
diuerſe. Et per hoc ſequitur:ꝙ ſi eps habet poſ/
ſeſſionē ĩ vna perſona:⁊ alius intendens iuri ſuo
aliquid iuriſditiōis exerceat ĩ eadem pſona eps
poſſeſſionē amittit:niſi qꝫ cito ſciuerit:contradi/
cat. De quo etiam notat̃ de reſti.in inte.c.2.gene/
ralis aūt poſſeſſio iuriſditiōis alicui⁹ caſtri vl̃ ci/
uitatis vl̃ ꝓuincie acquirit̃:ſi quis publice ⁊ vni
uerſaliter per oēs partes ciuitatis bannum.vt.ſ.
ſic preconiçet. Tal' dñs hui⁹ ciuitatis mandat ꝙ
quicūqꝫ hoc vel illud fecerit:incurrat talē penã.
In hoc enim caſu ⁊ſi nullus penam incurrat: tn̄
poſſeſſionē generalis iuriſditiōis acquirit:q2 edi
ctū qđ iuriſditionis eſt:fuit ſic publice ⁊ generali
ter promulgatum:⁊ hoc eſt verum:ſi nullus erat
in poſſeſſione generalis poſſeſſionis illius ciui/
tatis:alioquin ille qui predicto modo vel alio q̃
cūqꝫ vult apprehendere poſſeſſioneꝫ: iuriſditio
nis generalis:non acquirit poſſeſſionē:niſi illoꝝ
capituloꝝ ⁊ hominū tm̄:que ⁊ quos apprehēdit
vt.ff.de acquir̃.poſ.quod in eo.§.fi. Omnia que
dicta ſunt de officio ordinarij ſupra cõueniunt
ſtatui epiſcoporum:quia ipſi ſunt pñcipaliter or
dinarij:⁊ illa debēt ſcire. Et ſimiliter illa que di
cta ſunt ſupra de beneficijs in ti.de beneficiatis.⁊
omnia que dicta ſūt ſupra de eccleſijs ⁊ ſacramē
tis:quia in huiuſmodi debent alij informari per
eos. Et pene de omnibus contentis in iſta ter/
tia parte de ſtatibus debent per ſe vel alios hēre
noticiam ad directionem populorum nec nō de
cenſuris eccleſiaſticis:de quibus infra habetur.
Et cum omnia hec fecerint:que in iure eis man/
dantur:dicere habēt illud luce.17.ſerui inutiles
ſumus:⁊ que debuimus facere fecimus. Sed qs
eſt hic:⁊ laudabimus eum? fecit enim mirabilia
in vita ſua ſuper omnia miracula. Quis enim ad
hec tam idoneus:qui non omittat: ⁊ que perpen
dit:⁊ que non aduertit? Et ideo bene dicit Augu
ſtinus ꝙ nil difficilius ⁊ ꝑiculoſi⁹ epi dignitate.

¶ Sermo de archiepiſcopis.c.3.

A Ccingere gladio tuo ſup

femur tuū potētiſſime.44.pſal. ꝓprie
⁊ ſm ſenſum litteralē loquit̃ pſal.de chriſto:q vti
qꝫ potētiſſimus ē nō ſolum in deitate ſua ſm illō
eccleſ.3°. Unus ē.n.de⁹ oīpotēs:ſꝫ ē ĩ aſſumpta
hūanitate:data.n.ē ei oīs ptās ĩ celo ⁊ ĩ tra:vt ipe
ait mat.vltimo:quã potētiam oñdit. Fortis eniꝫ
armat⁹.ſ.diabol⁹ fortis.ſ.naturaliter:q2 tota ma/
teria elemētal' ꝗrū ad motū localē ſꝫ ordinē na
ture ei fuit ad nutū:niſi a deo ꝓhibeat̃: ꝓpt̃ qđ
dr̃ iob penl'tio. Nō ē ptās ſimil' ei ſup trã:armat⁹
ãt ĩ malitia:q2 callidior ſpēs erat cūctꝭ aīantib⁹
gen.3.cū cuſtodiēt atriū ſuū.ſ.mūdū ſibi ꝑ vicia

ſubiectũ:in pace erant:que poſſidebat nullo cõ/
tradicẽte ſeu reſiſtẽte tẽtationib⁹ eius. Sꝫ forti/
oꝛ eo.i.xp̃s ſuperueniẽs in mũdũ:dũ fortis ⁊ potẽſ
ĩ plio eũ deuicit:qꝛ vt ait Auguſti. Manu iermi
⁊ affixa cruci debellauit aereas ptãtes: indeq̃ ar
ma eius ĩ qbus cõfidebat abſtulit.ſ. malicias ei⁹
detegẽdo ⁊ reprimẽdo:⁊ ſpolia ei⁹ diſtribuit: qꝛ
animas fraude deceptas ꝑ fidẽ eccl̃ie diſtribuit
conſignandas. Potentiſſimus quoq̃ in miracul̃:
potẽtiſſim⁹ in exẽplis virtuoſis:ſm illud fuit vir
ꝓpheta potens in opere ⁊ ſermone luc. vltimo.
Iſte accinxit gladiũ.ſ. iuſticie ſup lumbos ſuos:
qꝛ non potẽtia eripuit homines de manu diabo
li:vt poterat:ſꝫ iuſticia:qꝛ videlicꝫ p. ccata nr̃a.i.
penam peccatoꝛum ptulit in coꝛpoꝛe ſuo:ſup li/
gnum crucis ⁊ coꝛpus ſuũ hic dicit̃ femur ſuũ.ſ.
humanitas:quã ex femoꝛe patris traxerat ſꝫ coꝛ
pulẽtam ſubſtantiam:i cui⁹ figuraꝫ dicit̃ geñ. 22.
ꝙ iſaac poꝛtãte ligna ſup humerũ: q̃ dſignãt cru
cẽ a xp̃o baiulatam abꝛaham poꝛtabat ĩ manu
ignẽ ⁊ gladiũ:ignẽ.ſ.amoꝛis ⁊ beniuolẽtie ⁊ gla/
diũ iuſticie:ex quibus paſſus xp̃s tulit deo diſ/
ponẽte:⁊ hoc gladio iuſticie hominꝫ liberauit
ſecũdũ illud Iſaie.37.c. viſitabit dñs in gladio
ſuo duro ⁊ grãdi ſup leuiathan ⁊ cetera. Moꝛa
liter aũt poteſt applicari ad quẽlibet prelatum ꝓ
cipue archiepiſcopum:qui eſt pꝛinceps epiſco/
poꝛum: vnde merito poteſt dici potẽtiſſimus: q
permaxime chꝛiſtum repꝛeſentat:qui dicit̃ a pe
tro apoſtolo pꝛinceps paſtoꝛũ: tria hic igit̃ no/
tantur. ¶ Primo eminentia dignitatis:quia po/
tentiſſime ¶ Secundo congruentia operoſita/
tis:quia accingere gla.tuo ¶ Tertio continẽtia
in ſe honeſtatis:quia ſup femur tuũ.

Quantum ad pꝛimum

quãuis quilibet epiſcopus ſit potẽs in iuriſditiõe
ſpirituali:que potioꝛ ẽ tpali:archiep̃s tamẽ potẽ
tiſſimus ẽ:qꝛ ſup alios ep̃os:qd̃ deſignat palliuꝫ
eius. Palliũ ẽ inſigne oꝛnamẽtũ archiep̃i ſũptũ
de coꝛpoꝛe beati petri:vt de elect.c. ſignificaſti.
qd̃ dat̃ ĩ ſignũ plenitudinis põtificalis dignitatiſ
qꝛ archiep̃s eſt ſup ep̃os. Unde dicit̃ ab archos
q̃ ẽ pꝛinceps:⁊ epiſcopus quaſi pꝛinceps ep̃oꝛũ:
nõ tamẽ habet plenitudinẽ ptãtis:ſꝫ ſolus papa
hanc hꝫt:vnde Iulius papa. Ipa eccl̃ia que pꝛi/
ma ẽ.ſ.romana:ita religs eccleſijs vires ſuas cre
didit largiẽdas:vt in partẽ ſint vocate ſolicitudi
nis nõ in plenitudinẽ ptãtis.2.q.6.qui ſe ſcit. Qꝫ
aũt aliq epiſcopi vtant̃ pallio: hoc ẽ ex ſpeciali ꝓ
uilegio eis cõceſſo:vt dicit̃ de ep̃o lucano vt de
ꝓſump.c.cũ in iuuẽtute. Et ſm Hoſtiẽ.debemus
dare palliũ:ad hoc ẽt vt in ſcribẽdo ſit dr̃a inter
palliũ honeſtatis ⁊ pallium dignitatis. Pallium
.n.hõeſtatis qd̃ qlibet ẽt laicus deferre põt: ẽ ſu
pꝛemũ veſtimẽtũ.i.ſup oĩa alia:⁊ clamidẽ voca/
mus:de quo mat.6. Qui vult tecũ in iudicio cõ
tẽdere:⁊ tunicam tuã tollere:dimitte ei ⁊ palliũ.
Et vtrũq̃.ſ.palliũ ⁊ palleum dicit̃ a palicij grece

qd̃ latine dicit̃ motus. Nam palliũ ſemꝑ mouet̃
⁊ ſepius ẽt palleum: vnde ⁊ miniſtri ſepe palleuꝫ
aptando circũeunt palleatum archiep̃m. Uł dici
tur palleũ ⁊ meli⁹ a palloꝛe ſeu palleo palles. Pꝛe
ceteris.n.debet deũ diligere:amoꝛ autẽ facit ani
mũ languidũ:⁊ languoꝛ vultũ palliduꝫ ſm illud
cantic.2.amoꝛe langueo.debet etiã inſiſtere talis
vigilijs ieiunijs ⁊ abſtinẽtijs:que faciunt homi/
nẽ pallidũ. Oꝛnatui ergo veſtiũ conueniat oꝛna/
tus actionum. Unde greg. Ratiõis oꝛdo nos ad
mõet:vt cũ vſu pallij aliqua largiri pꝛiuilegia de
beamus. Sꝫ quoniã cũ honoꝛis augumẽto cu/
ra quoq̃ ſollicitudinis debet excreſcere:vt cul/
tui veſtium actionis quoq̃ oꝛnamẽta cõueniãt:
opoꝛtet vt enixius ĩ cunctis ſtudijs ſe veſtra fra/
ternitas exerceat:⁊ circa ſubiectoꝛũ actus ſit vigi
lans di.100.rationis. Repꝛehẽdit aũt ipſe greg.
Ioãnẽ archiep̃m rauẽnatẽ:eo ꝙ pꝛeter cõmune
ius ⁊ conſuetudinẽ generalẽ extra miſſarũ ſolẽ/
nia pallio vtebat̃:qd̃ fieri nõ debet di.100. Con/
tra moꝛẽ eccleſiaſticũ eſt:ſi nõ patiẽtiſſime tole/
rat̃ quod a nobis abſit ẽt iniuſta correctio ⁊ in/
fra. Decoꝛari pallio volumus:foꝛſan moꝛib⁹ de
coꝛi:dũ nihil ĩ epiſcopali ceruice ſplẽdidius:q̃ ful
get humilitas. Ponuntur autẽ in pallio quatuoꝛ
cruces coloꝛis nigri ꝓpter moꝛtificationẽ vicio
rum:que debet eẽ in palleato:vt cum ap̃lo dice/
re poſſit. Mihi mundus crucifixus ẽ:⁊ ego mun
do ad gal̃.vltimo. Et quidam dicũt ꝙ ꝑdicte q̃/
tuoꝛ cruces: quatuoꝛ affectiõẽs animi deſignãt
de qbus virg. Hic cupiũt homines:gaudẽt:me/
tuũtq̃:dolẽtq̃. Pꝛima ergo crux:que ẽ in palleo
ante pectus:ſignificat gaudium. Secũda que eſt
in ſiniſtra:dſignat ſpem. Tertia q̃ ẽ retro doloꝛẽ
Quarta que eſt a dextris timoꝛem:⁊ iſta ſicut cõ
traria:ſic a cõtrario apponuntur. Sꝫ qꝛ quãdo/
q̃ huius affectiõẽs excedũt:potius ſunt afflictio
nes. Et ideo in pꝛimis tribus crucibus apponũ/
tur acus ad pungendum ⁊ repꝛimendum ne ex/
cedant. In quarta non ponitur acus: quia ipſa ſe
cum ſuum aculeum poꝛtat ſcilicet vel timoꝛ po/
teſt dici:ꝙ per pꝛimam crucem ſignificatur gau/
dium:quod ideo pꝛeponitur ſcilicet ante pectus:
quia homo debet ſemper incedere leta facie.per
ſecũdam doloꝛ:quia a ſiniſtris pandetur omne
malum. per tertiam timoꝛ: que retro eſt: quia
timemus: que non videmus.per quartam ſpes:
⁊ ideo ſine aculeo: quia quiſq̃ magis debeat
ſperare q̃ timere:vel per ipſas deſignantur qua
tuoꝛ virtutes cardinales. per pꝛimam ante pe
ctus iuſticia: vt ſemper ſit pꝛe oculis. per ſe/
cundam foꝛtitudo contra aduerſa: ⁊ ideo poni/
tur a ſiniſtris:quia ſignificat aduerſitates.per ter
tiam pꝛudentia:que reſpicit pꝛeterita: vt bene ꝓ
uideat:vnde retro ponitur.per quartam tẽperã/
tia:que vnq̃ excidit:ſed alia temperat. Unde va
lerius maxim⁹ li.4.c.1. Nihil tã magnificũ tã ꝓ/
clarum qd̃ ñ moderatiõe tẽperari deſideret:⁊ iõ
a dextris põitur:quaſi ↄcluſio aliarũ virtutũ. Et

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

hieronymus ait. Sententia ē philoſophoꝝ:
moderatas eē virtutes:excedentes modū vl' mē
ſurā īter vicia reputari. Opus cōgruū potentiſſi
mo archiepiſcopo:vt accingatur gladio ſuo : vt ī
pmptu ipꝫ habeat ſecū:ſed hic gladius eſt qua
druplex. Gladi⁹ ſuperne dilectionis. Gladi
us diuine ſermocinatiōis. Gladi⁹ plurime paſ
ſionis. Gladi⁹ iuſte vltionis. Accingat̄ ergo p̄/
mo archiepiſcop⁹ gladio dilectionis. Unde ꝛ pri
mo archiepiſcopo vrbis petro dictū fuit Jo. vl/
timo. Si diligis me paſce oues meas.q.d. non
vales eē verus paſtoꝛ:ſi me non diligis. Nā ſi te
diliges:nō paſces oues meas.i.fideles meos:ſed
lanam lac ꝛ carnes q̄res ex eis. Accigere ergo .i.
tecū cōtinue habe gladiū dilectiōis: hic ē gladi⁹
aureus :quē ī ſpū vidit iudas machabe⁹ ſibi da/
ri ab onia ſummo ſacerdote apparēte ꝛ dicente.
In hoc gladio vinces.ſ. ꝛ inimicos īfernales ſug
geſtores tentationū ꝛ tyrānos ꝛ hereticos vt lu
pos q̄rentes gregē dominicū deuoꝛare. Merce
nari⁹ aūt ꝛ qui nō eſt paſtoꝛ:ſi videt lupū venien
tē ſiue diabolū:ſiue hereticū ſiue publicanū pra/
uum ꝛ nocētē alijs fugit:qꝛ gladiū nō hꝫ dilectio
nis:quo vulnerata ſe aīa deuota ꝯfatebat̄ dicens.
Uulnerata charitate ego ſū ī cāticis. Et vt dicit
leo papa erga corrigēdos plus agat beniuolētia
q̄ꝫ ſeueritas:plus charitas q̄ꝫ ptās:plus cohorta/
tio q̄ꝫ cōmotio di.45.lꝫ. De gladio diuini ſmōis
ſi apl's oēs fideles hoꝛtat̄ ad ipſū hn̄dū:dicēs ad
ephe. Et gladiū aſſumite:qđ eſt v̄buꝫ dei:multo
magis archiep̄s q hēt dirigere nō ſolū laicos ꝛ
clericos:ſꝫ et eps debet accingi ipo gladio:viuus
ē enim ſermo dei:ait apl's ad heb.4. ꝛ penetrabi
lioꝛ omni gladio ācipiti ꝛc̄. ſemp iſto debet eē ac
cict⁹ ī vagina mētis:ꝛ cū expedit ꝓ loco ꝛ tpe de
vagia educere p̄dicādo admonēdo diſputādo ꝯ
ſulendo ſm ſcripturas veteris vl' noui teſtamēti.
Unī ī figuraꝫ dicētib⁹ apl'is. Ecce gladij duo hic.
Reſpōdet xp̄s:ſatis ē luce.22.qꝛ ver⁹ ꝛ nouum te
ſtamētū ſufficiūt ad docēdū ꝛ ad deſtruēdū oēm
erroꝛē. Uno coꝝ fuit a petro abſciſa auricula ſer
uo pōtificis altero nō euaginato:qꝛ ꝑ ipm̄ vetus
teſtamētū oſtēdit̄ ꝛ aufert̄ falſus ītellect⁹ ſeruilis
ppl'i iudeoꝝ:nā alio.ſ.nouo vti nō opoꝛtet:cū nō
recipiāt eū. Gladiū paſſionē deſignare oñdit ſy/
meō:cū ait virgini marie luce.2. Tuā ipſi⁹ aīam
ptranſibit gladius.ſ.afflictiōis:ꝛ pſal. Ferrū per/
trāſuit aīam ei⁹.ſ. Joſeph.i.gladi⁹ afflictiōis:cuꝫ
īiuſte fuit calūniat⁹ ꝛ incarcerat⁹. Hoc gladio ar
chiep̄s debet accigi ꝛ ſecū ſemp hr̄e: vt dicat cū
apl'o:qs īfirmat̄:ꝛ ego nō īfirmoꝛ:qs ſcādaliçat̄:
ꝛ ego nō vroꝛ. Cū.n.q̄tidie cernat tot hoīes peri/
re:tot miſerias coꝛpales ꝛ ſpūales: qđ ei reſtat ni
ſi affligi ꝛ dolere? Afflictiōem quoqꝫ abſtinētie:q̄
vt gladio trāſfigat ꝛ moꝛtificet vicia carnis aſſu
mere opoꝛtet:vt dicat gladius meus deuoꝛauit
carnes deutero.32.i. vicia carnalia. Si.n.ait hie
rony.ī loco apl'oꝛum ſumus:non ſolū doctrinaꝫ
coꝝ imitemur:ſꝫ cōuerſationē ꝛ abſtinētiā di.35.
eccl'ie:vbi dicit. Eccleſie p̄ncipes.i.prelati q deli/
tijs affluūt:ꝛ inter epulas ꝛ laſciuias pudicitiā ſer
uare ſe credūt:ꝓphetic⁹ ſermo.ſ. ī michea deſcri
bit:ꝙ eijciēdi ſūt de ſpatioſis domib⁹ latiſqꝫ ꝯui
uijs ꝛ multo laboꝛe epulis ꝯquiſitis: Et ſi vis ſci
re q̄ eijciēdi ſūt:lege euāgeliū:qꝛ ī tenebras exte/
rioꝛes vbi erit fletus.ꝛc̄.mat.8. ꝛ mat.25. Sed ꝛ
gladiū vltiōis pctōꝝ aſſumat:vt ñ diſſimulet ſꝫ
puniat:vt dicat ꝑ effectum. Si acuero vt fulgur
gladiū meuꝫ: ꝛ arripuerit iudiciū man⁹ mea:red
dā vltionē hoſtib⁹ meis deutero.32.hoſtes dei ꝛ
p̄lati veri ſūt peccatoꝛes p̄cipue obſtīati: vñ pro
ſper. Si criminoſi nec leui medicamēto penitē/
tie ſeu patiētie ſanati ſūt:veluti igne pie īcrepatō
nis vrendi ſūt:ꝙ ſi nec ſic medela ꝓceſſerit ī eos:
q diu poꝛtati ꝛ ſalubꝛiter obiurgati coꝛrigi no/
luerūt:tāq̄ꝫ putride coꝛpoꝛis partes debēt ferro
excōmunicationis abſcīdi:ne putredinis ſue ꝯta
giōe reliquos coꝛrūpāt.24.q.3.ecce. Exemplo
moyſi ducis ppl'i:hic eñi vt ait greg.20. moꝛal̄.
moꝝ vt culpe veniā:ne deleret̄ obtinuit.ſ.ī mōte
oꝛās ꝓ ppl'o illo poſt idolatriā ꝑpetratā ī vitulo
aureo rectitudinis çelo ſuccēſus īnq̄t. Ponat vir
gladiū ſuꝑ femur ſuuꝫ. Ite ꝛ redite de poꝛta vſ/
qꝫ ad poꝛtā ꝛ ꝑ caſtroꝝ mediū:ꝛ occidat vnuſqſ/
qꝫ fratrē ꝛ amicū ꝛ ꝓximū ſuū:ꝛ ceciderūt.23.mi/
lia di.45.diſciplina. In iudicādo aūt q̄ ſūt obſcu
ra debet vti gladio magne prudētie ꝛ equitatis
exēplo ſalomōis:q ad inueniēdā veritatē:q̄ clare
ꝓbari ñ poterat:ait:afferte mihi gladiū ꝛc̄.3. Re:
.3.c.in cā illaꝝ meretricū contendentium de filio
moꝛtuo. Debet vltimo archiepiſcop⁹ vt potē/
tiſſim⁹ in virtute mentis accingi gladio occiſio/
nis vicioꝝ ſuꝑ femur ſuū ideſt ſenſualitatē:vt ſe/
riat illicitos mot⁹ ſeu paſſiōes ei⁹:vt.n. dicit ſym
mac⁹ papa. Uiliſſim⁹ computād⁹ eſt:ſi ſciētia ꝛ ſā
ctitate nō p̄cellat:q ē honoꝛe preſtantioꝛ.i.q.i.c.
viliſſim⁹:ī cui⁹ figurā legit̄:ꝙ cū ſaul fact⁹ eēt rex
dñi nutu eminebat ſuꝑ ppl'm ab hūero ſurſum.i.
Re.9.c.qꝛ q regit alios debet virtute multū eos
precellere. Nomen ḡ epiſcopi cōueniat actioni:
ꝛ actō reſpōdeat nomini. Dicit̄ eñi ep̄s ab epi qđ
eſt ſupra:ꝛ ſcopos quod eſt intendo: quaſi ſuper
alios debet intendere ad curam eoꝝ:ꝛ primo ſui
vt dicit̄.8.q.i.qui epiſcopatum. Archiepiſcopus
dicit̄ quaſi pꝛiceps epiſcopoꝛuꝫ: qꝛ ꝓpermaxime
debet intendere ꝛ virtutibus eminere. Reſpon/
deat ergo actio nomini: ait Ambroſius in paſto
rali:ne ſit nomen inane honoꝛ ſublimis ꝛ vita ꝓ
cliuis:deifica profeſſio ꝛ illicita actio: religioſus
amictus ꝛ irreligioſus profectus : gradus excel/
ſus:ꝛ defoꝛmis exceſſus:cathedra ſublimioꝛ ꝛ ꝯ
ſcientia humilioꝛ:locutio columbina ꝛ mens ca
nina. Sicut enim nihil eſſe dicimus epiſcopo ex
cellentius: ſic nihil miſerabilius . ſi de vita ſan/
cta periclitatur :ꝛ ī crimine teneatur. quia quan/
to gradus epiſcopalis altioꝛ : tanto ruina graui/
oꝛ . Et ideo magna ſublimitas magnam debet
habere cautelaꝫ:quia cui plus credit̄ plus ab eo

exigeť ſič ſcriptū ē.ſ.i euāgelio:q2 optimis pmix
ta ſi peſſima:ꝛ potētes poteť patieť tormēta ſapiē
tie.6.ꝛ iudiciū duriſſimū ſiet his q pſūt ibidē dť.

¶ De patriarchis q̄ ad eoꝝ iuriſditionē .c.4ᵐ.

DE patriarchis primatibꝰ ꝛ ar
chiepiſ:q̄ ad eoꝝ ptātē ꝛ dignitatē. Nō
q ſm Rai.pr̄iarche ꝛ p̄mates ſūt minores papa
ꝛ maiores archiepiſ:ꝛ pr̄iarcha ꝛ p̄mas ſuppo
nūt ꝓ eodē. Nā inter pr̄iarchā ꝛ p̄matē nō ē rea
lis dr̄a:ſꝫ vocalis vt di.99.ꝓuintie.ꝓprie tñ dicū
tur pr̄iarche quatuor p̄ncipales.ſ.ꝯſtātinopolita
nus alexādrinꝰ antiochenꝰ ꝛ hieroſolymitanus.
Et ſm ordinē hic poſitū eſt eoꝝ maioritas ſeu di
gnitas attēdenda:vt de ꝓuil.c.antiqua. Alij vero
ꝓprie dicūť primates vt acquilegiēſis gradēſis
bituriēſis ꝛ cāturienſis ꝛ hiꝰ. De primiſ q̄tuor pa
triarchis ꝛ de eoꝝ ꝓoritatibꝰ ꝛ auctoritatibꝰ hēs
di.22.p totū. Priuilegia aūt q̄tuor pr̄iarchaꝝ p̄n
cipaliū ſunt iſta quatuor. ¶ Primū ē q poſtq̄ꝫ re
ceperīt palliū a ſede aplica:cōferūt ipi metropoli
tanis palliū:q ſunt ſub eis. ¶ Secūdū ē q recipi
unt fidelitatis ꝛ obediētie iuramētū ꝓ ſe ꝛ roma
na eccl̄ia. ¶ Tertium eſt q2 faciunt vbiq̄ꝫ ante ſe
crucē deferri:niſi vbi papa fuerit aut eiꝰ legatus:
vtēs īſigniis papalibus ꝛ niſi in vrbe romana.
¶ Quartū ē q2 appellať ad ipos omiſſis mediiſ.
hec oīa habenť ex̄ de ꝓuil.c.antiq̄ ex tex.ꝛ glo.ꝑ
cipue Inno. ¶ Iuriſditionē āt habēt pr̄iarche ſi
ue p̄mates ī ſubditos ſuffraganeorum ſuorū ſm
Rai.ī octo caſibꝰ. ¶ Primꝰ ē cū appellať ad eoſ
di.99.ꝓuītie. Secūdꝰ cū vacatˀ eccl̄ia metropoli
tana:ꝛ poſtulať p̄mas:vt diſponat de rebꝰ ad me
tropolitanū ptinētibꝰ.ſ.cuſtodiēdis:vt ō offi.or.
.c.preſenti li.6. Tertiꝰ ex cōſuetudīe vl̄ ꝓuilegio:
hos duos hēs.9.q.3.cōqueſtus. ¶ Quartꝰ cū ſup
arduo negocio dubitať:nec pōt ī ꝓuīciali cōcilio
termīari:tūc.n.metropolitanus dꝫ primatē con
ſulere di.18.de eulogiis cōciliis. ¶ Quītus cū me
tropolitanus eſt negligēs ꝛ remiſſus:tūc pōt ſup
plere defectū eius.9.q.3.c.cū ſimus. ¶ Sextus ſi
aliquis cōquerereť de archiep̄o:p̄mas eēt iudex
ii.q.i.ſi clericus. ¶ Septimꝰ ſi ſubditꝰ metropo
litani cōquerať p̄mati q iniuſte eū excōmunica
uit:ꝛ p̄mas remittit eū ad metropolitanū: vt ab
ſoluat:ꝛ ille nō poſſit abſolutionē obtinere: pote
rit abſoluere pr̄iarcha:ita q ꝑcipiat ei:q metro
politano ſatiſfaciat:alias reducat eū ī eandē ſen
tētiā de offi.or.c.ad reprimēdā. ¶ Octauuſ q ſi
archiep̄s vl̄ ep̄s fecit mandatū iniuſtū vl̄ illicitū
ꝛ ſubditꝰ appellauit ad papā: pōt pr̄iarcha deter
mīare:q ſubditꝰ legitime appellauit de appel.c.
ſolicitudinē. ¶ Archiep̄s ꝛ metropolitanꝰ ſyno
nyma ſūt:ꝛ omnino ꝓ eodē ſupponūt. Sꝫ archi
ep̄s dr̄ ab archos qḋ ē pricepo ꝛ epiſcopꝰ q̄ſi p̄n
ceps ep̄oꝝ. Metropolitanꝰ d̄r a metros quod
eſt menſura:ꝛ polis qḋ ē ciuitas:q2 ſub certa mē
ſura.ī.numero ciuitatū conſtituiť.6.q.3.ſcitote.nō
tamen ē neceſſe:q hēat illū tm̄ numerū ſub ſe.ſ.
decē ep̄oꝝ:vt ibi dr̄. Archiep̄s non pōt cōpellere
ſubditū ſuffraganei ſui ad ſuſcipiendas cōmiſſio
nes eiꝰ ī cāis:niſi ſit cōſuetudo de fo.compe.c.ro
mana li.6.ꝛ ex̄ de offi.or.c.paſtoralis. Sup quo
.c.dicit hoſti.q cū ep̄s ſubſit archiep̄o: q2 piguꝰ
ius hēt in eum q̄ꝫ in ſubditū ipſius: pōt archiep̄s
ep̄m cogere:vt compellat ſubditū ad ſuſcipiēdū.
Et ſi ep̄s īfra certū tempꝰ ſibi aſſignatū hoc facē
neglexerit:nec aliquod iuſtū ptēderit:demū pōt
cogere vtrūq̄ꝫ ar.ex̄ de offi.or.c.quāto ī fi.ꝛ c.ir
refragabili.§.exceſſus. Cōcordat hos.et ſi ab ep̄o
appellatū fuerat. Sed hic ſciēdum q iure nouo
archiep̄s cāas q̄ p appellationē vl̄ alio iure metro
politico deferunť ad ipſum:nō pōt audire ſeu cō
mittere alibi q̄ꝫ ī ſua ciuitate vel dioceſi:aut ī eis
ī qbus appellatū extitit vl̄ cauſe ipſe conſiſtūt:ni
ſi aliud ſibi competat de ꝯſuetudīe ex̄ de offi.or.
.c.litigantes li.6. ¶ Archiep̄s non habet iuriſdi
tionē ī ſubditis ſuffraganei ſui:niſi ī qbuſdem ca
ſibꝰ q notāť ex̄ de offi.or.c.paſtoralis. ¶ Primo
qdē cū deuiāt in diuinis offi.c. a conſuetudīe me
tropolitāe eccl̄ie.12.q. de his. Itēꝫ qñ ſubditus
epiſcopi deliquit ī dioceſi archiep̄i.6.q.3.placuit.
In hoc.n.caū efficiť aliqs de iuriſditione cuiuſli
bet alterius:itē ſi habet prediū in dioceſi ſua ex
tra de fo.compe.c.fi.ꝛ iſte etiam caſus ptinet ad
quecūq̄ꝫ aliū. Item ſi cauſa deferť ad eū p appel
lationē.ex̄ de offi.le.c.i.ꝛ de offi.or.duo. Itē cū
abſolutꝰ ab archiep̄o non vult parere ep̄o: ex̄ de
offi.or.ad reprimēdā. Itē ſi criminalis cā ſit iter
ep̄m ꝛ clericū ſuū:debꝫ deduci ad ſynodū:ī qua
p̄eſt archiep̄s.6.q.2.c.i. Itē ſi cl̄icus hēt ciuilem
cām ꝯ ep̄m ſuū.ii.q.i.c.ſi cl̄icꝰ. Itē qñ ep̄s negli
gēs eſt ī eo:qḋ facere debet.9.q.3.cū ſimus.ex̄ de
ſen.exco.c.p tuas.ꝛ de appel.c.qua fronte. Itē qñ
defūcto ep̄o eccl̄ia idoneos clericos nō hēt.12.q.
.2.nō liceat. Itē cū euidēs ē ſñiam ep̄i eē iuſtā ex̄
de appella.c.ſolicitudinē. Itē cū viſitat ꝓuīciā:
ex̄ de p̄ſcrip.c.cū ex officij.ꝛ de cenſi.c.ſopite.ꝛ c.
cum inper

Per ſolam vacationeꝫ

epiſcopalis ſedis nō archiep̄s ſꝫ capitulū ſupplet
vices ep̄i ex̄ de ſupple.ne.pla.ſi ep̄s.ꝛ c.eccl̄ie.li.
.6. Similiter ſi ep̄s ſit excōicatꝰ:ex̄ de ſuppl.ne.ꝑ
la.romana.aut captꝰ a paganis vt ī.c.ſi ep̄s. Sed
nūquid archiepiſcopus poteſt eccleſie cathedrali
vacāti dare viſitatorē? Reſ.nō: niſi forte capl̄ꝫ ī
ſpūalibꝰ ꝛ tpalibꝰ negligēter vl̄ male admīſtret:
tūc.n. vocato capl̄o ꝛ cē ſup hᵒ agnitiōe p̄miſſa
viſitatorē ſeu mīſtratorē poſſit deputare:q q̄uis
hēat legitimā admīſtrationē ī ſpūalibꝰ ꝛ tpalibꝰ:
tñ illa bñficia q̄ ad ſolā ep̄i collatōnē ptinet ꝯfer
re ñ pōt ſi ab alio q̄ꝫ a romāo pōtifice fuerit dpu
tatꝰ:ex̄ de ſupple.ne pla.c.eccl̄e.li.6. Archiepiſco
pus poteſt prouinciaꝫ ſuam viſitare: licet nō ſint
eiꝰ ſuffraganei negligētes:ꝛ iterare viſitatiōes ꝛ
ꝓcurationes recipe nō abſolute ꝯria ꝯſuetudīe: ꝛ

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

dñ viſitat:pōt cōfeſſiões ſubditoꝝ ſuffraganeoꝝ
ſuoꝝ audire ⁊ abſoluere ⁊ penitētiā iniūgere. ex̄
de cenſibus perpetuo li.6. Sꝫ vtrū aliquid poſ/
ſit recipere:vide infra viſitatio. §.2.⁊.3.⁊ ibi plu/
ra de ei⁹ viſitatiõe. Archiep̄s pōt cōciliū celebra
re irrequiſito p̄mate di.92.ſiquis ep̄s vacās.2.9.
q.3.c.2.⁊.3. Archiep̄s tranſiens p̲ q̄uſ loca pōt fa
cere ante ſe crucē portari bn̄dicere pp̄lo:i pōtifi
calibus celebrare ⁊ huiuſmōi. Siīr ep̄s ēt i locis
exēptis ſue dioceſis.c.archiep̄s i cle.

De pallio quo vtūtur

papa pr̄iarche ⁊ archiep̄i.⁊ papa quidē ſemper ⁊
vbiqꝫ vtit̄ eo. Pr̄iarche aūt ⁊ archiep̄i ſolum eo
vtunt̄ īfra miſſaꝝ ſolēnia i qualibet eccleſia ſue
puincie:non aūt ſi egrediat̄ eccl'iaꝫ vt i pceſſiõe:
vt de vſu pall'.c.i.⁊ hoc ibi i dieb⁹ de qb⁹ concedi
tur i priuilegio ſuo:alias nō pōt. Sꝫ bn̄ poteſt qn̄
cūqꝫ ſine pallio celebrare eo.ti.c.ſi. Eſt aūt palliū
illud quoddā ornamētū ad modum ſtole ſacer/
dotalis cū qbuſdā crucibus nigris ītextis:quod
defertur ſup̄ alia ornamēta circūdās pect⁹ ⁊ hūe
ros ad modū corone ān dependēs.ſignificat aūt
plēitudinē pōtifical' officij eo.ti.c.niſi. Dꝫ āt peti a
papa.ī:tres mēſes a t̄pe ꝯſecratõis vl' ꝯfirmatõis
ſi ante fuerat ꝯſecrat⁹:alias ſi petitū nō fuerit īfra
dictū tempus legitimo īpedimēto ceſſāte poterit
de hoc accuſari:⁊ ēt de dignitate remoueri vt di.
100.c.qm̄. Et debet peti cū īſtātia di.100. priſca.
Et debet petēs p̄ſtare ſacrm̄ fidelitatis ⁊ obediē
tie romane eccl'ie di.100.optatū.⁊ de elec.c.ſigni
ficaſti. Item i datiõe pallij debꝫ dare nouū priui
legiū vel antiquū ꝯfirmari di.100.ſcripturarum.
Itē recepto pallio ⁊ nō ante pōt ſe archiep̄m no/
miare eo.ti.niſi. Nec ante pōt cōuocare cōciliuꝫ
nec cōficere chriſma:nec dedicare baſilicas:nec
ordinare cl'icos:nec ep̄os ꝯſecrare:vt ex̄ de elec.
.c.q̄ ſic. Itē nō pōt archiep̄s palliū ſuū alteri cō/
modare:qꝛ palliū ei⁹ i pſonā nō trāſit:vnde dꝫ cū
eo ſepeliri eo.ti.ad hoc ⁊.c.ex tuaꝝ. Dies aūt in
qb⁹ pōt archiep̄ſ vti pallio ⁊ ſolū i miſſaꝝ ſolēnijſ
p̄parat⁹:ſunt hi vt nō.ſup.c.ad honorē ex̄ de au/
cto.⁊ vſu pa.natiuitas ſaluatoris:feſtū ſequēs bea
ti ſtephani ⁊ ſancti Joānis euāgeliſte. Circūciſio
dñi ⁊ epiphāia:i ramis palmaꝝ ⁊ i cena dñi:i ſab
bato ſancto:i trib⁹ dieb⁹ reſurrectiõis dñice ⁊ pē
thecoſtes.natiuitas Joānis baptiſte:i feſtis oīuꝫ
aploꝝ:i feſtiuitatib⁹ ſancte marie:i feſto oīuꝫ ſan
ctoꝝ:i dedicatiõe eccl'iaꝝ:i p̄ncipalib⁹ feſtiuitati/
b⁹ eccl'ie ſue:i ordinatiõib⁹ cl'icoꝝ:⁊ i die āniuer
ſaria ſue ꝯſecratiõis hec ibi.

¶ De viſitatiõe fienda p̲ ep̄os ⁊ alios p̄latos.c.5.

Intende ad viſitādas omes

gētes:⁊ nō miſerearis oībus:q opant̄ ini
qtatē:loqt̄ pſal.ad dn̄m deū poſtulās p̲ aſſūptio
nē hūanitatis ei⁹ viſitationē:dū dic̄ ītēde ad viſi
tādas.o.g.qd alibi apertius loquēs ait.viſita nos
i ſalutari tuo. Secūdo p̄nūciat defectū p̲ticipatō
nis ſalutis ſue īcarnatiõis:cū ſubdit:n̄ miſerear]:
.i.nō miſereberis oīb⁹ q operant̄ iniqtatē.ſ.q pſe
uerāt i malis. Nā vt ait Diero. aſſidue peccātiū
nō miſeret̄ deus. Exaudita aūt fuit orō p̲phete:
qn̄ i viſcerib⁹ mīe viſitauit nos oriēs ex alto. Il/
lumiare his q i tenebris ⁊.u.mo.ſe.ad di.pe.no.
i viā pacis luce.i. Vn̄ notat̄ ex ipa viſitatiõe ſui p̲
īcarnationē ītima miſeratio:qꝛ p̲ viſcera mīe ⁊c̄.
Vn̄ Jere.31.c. In charitate p̲petua dilexi te:p̲p/
terea attraxi miſerās.ſ.ſuſcipiēs humanitatē. Et
nr̄a illumiatio:qꝛ viſitauit illumiare his q i tene
bris ⁊c̄.ad illumiādū ⁊ affectuū ⁊ actuū nr̄oꝝ re/
ctificatio:qꝛ ad dirigēdos pedes nr̄os i viā pacis
ſm̄ illō Iſa.66.ponā viſitatõnē tuā pacē. Cū igit̄
ep̄s qlibet vices teneat ſūmi pōtificis Jeſu xp̄i:
debet ipſū viſitādo imitari i viſitatiõe gregis ſi/
bi cōmiſſi:⁊ licet xp̄s tm̄ ſemel viſitauerit p̲ icar/
nationē:viſitat tn̄ pluries ⁊ frequēter fideles ſuos
⁊ p̲ grāꝝum mūera ⁊ p̲ diuerſa bn̄ficia ⁊ m'ta fla
gella. Sic ⁊ ep̄s dꝫ viſitare plebē ſibi ꝯmiſſā plu
ries ⁊ ad min⁹ ſemel p̲ ānū:vt iura ſtatuūt. vnde
dr̄.10.q.i. Decernimus.vt antique ꝯſuetudinis or
do ſeruet̄:⁊ āinis vicib⁹ ab ep̄o dioceſes viſitēt̄.
Et ſi qua forte baſilica fuerit repta deſtituta or/
diatiõe ei⁹ reparari p̄cipit̄. Qđ ſi n̄ poſſet īpedi/
tus īfirmitate vl' alia cā iuſta:p̲ alios viſitare dꝫ.
Vn̄ in ſequēti.c.dr̄ ep̄m p̲ cūctas dioceſes paro/
chiaſqꝫ ſuas p̲ ſingulos ānos ire oportet:vt exqui
rat q̄ vnaqueqꝫ baſilica ī reparatõe ſui īdigeat. Qꝫ
ſi ipſe aut lāgore detēt⁹ aut alijs occupatiõib⁹ im
plicat⁹ adimplere nequerit:p̄ſbyteros p̲babiles
aut diacões mittat:q ⁊ reddit⁹ baſilicaꝝ ⁊ repara
tiões ⁊ miſteriū ⁊ vitā īqrāt. Ubi dic̄ archi.q̄ h⁹
v̄bū oportet:aliqñ ē neceſſitatis aliqñ hōeſtatis
v̄bū. Sꝫ h̄ nō videt̄ q̄ ſit neceſſitatis v̄bū:vt ſ.
eadē.c.regēda. Et quāuis glo. dicat:q̄ cū ſubeſt
cā neceſſaria tūc ſingulis annis poteſt viſitare:
alias ſi nō ē neceſſitas:de triēnio i triēniū viſita/
bit:vt de offi.archi.c.vt archidiacōi. Sed addit
archi.ad glo.dictas ordiariū ec̄:vt ſemel viſitēt̄
eccl'ie annuatī:ſiue ſit neceſſitas ſiue nō:vt i p̄di
cto.c.decernimus. Sꝫ ſi fuerit neceſſitas viſita/
bit quod erit oportunū:ex̄ d̄ here.c.ad abolēdā.
Et ſic intelligas omnia iura dicētia pluries poſſe
viſitari i anno ſm̄ goff. Nec obſtat de cen.c.cuꝫ
venerabilis.vbi dicit̄ q̄ bis i āno ep̄s p̲curatio/
nē accipiat:que dat̄ p̲ viſitatione:qꝛ illud intelli
go:cū a fundatiõe monaſterij onus hic p̲curatio
nis fuit illi īpoſitū:vl' forte mōaſteriū illō ꝯſueuit
bis viſitari i āno ab illis ep̄is. Itē dic̄ archid. ſup
verbo vnaqueqꝫ baſilica:q̄ p̲ hoc ſoluta eſt que
ſtio:an dioceſanus habeat viſitationem i eccleſi/
is non habentibus curam animaꝝ:⁊ eſt dicēduꝫ
q̄ ſic:vt patet per predicta verba. Nam videbit
an eccleſia ſit ordinata vel cooperta ⁊ huiuſmo
di. Et ſi non poterit ad vnumquenqꝫ locum de/
clinare archiepiſcopus; vt quia ſunt niues vel

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

inundationes aquarum: vł alia iuſta cauſa: ad vnum ſaltē locum cōgruum clīcos ⁊ laicos ſtudeat conuocare: vt de cenſi.c.romana.li.6. ¶ Ad ipꝫ ergo epm poteſt dirigi verbū pſal. intende ad viſitandas ⁊c̄. Ubi tria poſſunt notari circa viſitationem. ¶ Pⁱmo ꝙ fiat affectualiť: ⁊ cū ſubditoꝝ vtilitate ibi intende ad viſitandas. ¶ Secūdo ꝙ fiat vniuerſaliter: ⁊ cū moꝝ varietate: ibi oēs gētes. ¶ Tertio ꝙ fiat miſericorditť: ⁊ cū flagellorum ſeueritate: ibi non miſerearis.

Quantum ad primum

dꝫ viſitatio fieri ex affectu charitatiuo ⁊ ꝓ vtilitate non ſua ſed ſubditorum: qꝛ dř intende ad viſitandas. non dic̄ ad dominandum vł ad epulādum vł ad lucrandū: ſꝫ ad viſitandū. aliqui enīꝫ viſitāt ſubditos cū multis equitaturis ⁊ famuliſ: ac ſi ſint dn̄i: vł potius tyranni: de qbus dn̄s per ezechielē ait. Uos cū auſteritate īperabatis ⁊ cū potētia. Cū tn̄ dicat petrus apl's epis. Nō quaſi dn̄antes ī clero: ſꝫ forma facti gregis ex aīo ex ꝯcilio cabilonēſi dř. 10. q. 3. Cauēdū ſane ē: ne cum epi ꝑ parochias ſuas peragrāt quādam nō ſoluꝫ erga ſubditos ſed erga ſocios tyrannidē exerceant: nec quod abſit cū charitate: ſed cū q̄dā iactātie temeritate ſtipēdia ab eis exigant. Et dic̄ ibi glo. ꝙ ſubditos appellat laicos ⁊ ſocios clīcos. Alij vō viſitant ad epulandū ꝓcurātes ſibi parari lauta cōuiuia. Et ſic longi tēporis victū breuiſ hora ꝯſumit: vt dic̄ Inno. ex̄ de cenſi. c. cū apl's. vnde ibi dř. Nec ſūptuoſas epulas q̄rant: ſꝫ cum grārum actiōe recipiāt qđ honeſte ⁊ ꝯpetēter fuerit illis miſtratū. 10. q. 3. illud. vbi dř ꝙ epi nō debēt ꝯpellere pſbyteros aut clerū parochiaꝝ ſuaꝝ ſupra vires ſuaſ eis ꝯuiuia ꝑparare. Ubi dic̄ glo. ꝙ comedet eps carnes veruecinas vł vaccinas vł porcinas vł tria oua cū aceto. Et ī dicto. c. cauēdū dicit glo. ꝙ ea q̄ domi ꝯſueuit expēdere expēdet: dū ē in via. ſ. ī viſitando vt ī autentico de man. prin. §. illud. colla. 3. Alij viſitant ad lucrādū pecunias: cū tn̄ dicat apl's: ꝙ nō debēt filij parētib' theſauriżare ſꝫ parētes filijs. Et huic ꝓuiſū ē ꝑ. c. romana de cen. li. 6. vbi ꝓcipiť ſub interminatiōe maledictiōis eterne: vt epi viſitātes nihil recipiāt ꝑter ꝓcurationē vict' cū familia ſua ab eccleſijs q̄s viſitant: ⁊ nō viſitantes nihil ꝑcipiāt rōne viſitationis nec ēt ꝓcurationē. Que ꝯſtitutio īfra ponit ad litterā cū ſua declaratiōe. Intēdant ḡn̄ ad iſta ſꝫ ad viſitādū. Uiſitat q̄dē medicus egrum ad curādū mat. 25. Infirm' fui. ⁊ viſitaſtis me. Uiſitat amicus ſociū tribulatū ad ꝯſolādūꝫ: ſicut tres amici Iob. cū viſitauerunt afflictū iob. Uiſitat paſtor gregē ad ꝯgregādū ⁊ defenſandū ezechieł dicit dn̄s. Uiſitabo oues meas: ſicut paſtor viſitat gregē ſuū: ſic prelati debent ſubditos viſitare ad curandas infirmitates vicioꝝ ad ſubleuandas neceſſitates miſeroꝝ ad vniendū ⁊ regulandū actiōes ſubditoꝝ: ⁊ ſic vtiliť viſitēt: ꝓut docet. 1. q. 1. vbi dicit: placuit vt ꝑ ſingulas eccleſias epi per dioceſes ambulātes ꝑmum diſcutiāt clericos: quō ordinē baptiſmi teneāt vł miſſarū ⁊ q̄liter quecūqꝫ officia ī eccleſia peragāt. Et ſi recte q̄dē īueniāt: deo graſ ꝛferāt. Sin aūt minime docere debēt ignaros: ⁊ hoc mōis omnib' ꝓcipere: ſicut antiqui canones iubēt: ⁊ poſtea ī eodē. c. dř: ꝙ debēt ēt populū docere: vt vitia fugiant ⁊c̄. vt infra dicetur: vbi glo. ſup verbo ignaros ar. ꝯ illos epos: q ſtatim ſuſpēdunt ſimplices ſacerdotes. vt. 38. di. ſedulo.

Quantum ad ſecundū

ꝑncipale. ſ. ꝙ viſitatio dꝫ fieri vniuerſaliť: ⁊ cum moꝝ varietate. Innuiť h° cū dř ad viſitādas. o. g. i. q̄ſcūqꝫ ſibi ſubditos cuiuſcūqꝫ ſtat': ⁊ laicos ⁊ clīcos ⁊ religioſos: ⁊ eccl'ias collegiatas ⁊ ñ collegiataſ parochiales ⁊ ř'glares: ſimplices ſubditos ⁊ ꝑlatos: hoſpitales ⁊ oēs de ſua dioceſi: niſi ſint exēpti a ſua iuriſditōe: qꝛ de hi' nō hēt ſe itromitteř iudicař vł viſitař. Et qꝛ hi' gēteſ varie ſūt ꝯditiōis ⁊ ſtatus: ⁊ iō vario mō ſe debet hr̄e ad eos ī iudicādo. In ipa aūt viſitatiōe. 3ᵃ. hēt facē. ſ. docere ꝑ ꝑdicationē vł collationē: inquirere illoꝝ mores ⁊ cōuerſationē: corrigere illoꝝ tranſgreſſionē. Et q̄ ad primū: nā de alijs duobus infra dicet: ꝑdicare dꝫ pplo ī cōi ad eccleſiā ꝯuenienti ꝑ ſe vel per alium. Un̄ dř in dicto. c. placuit. 10. q. 1. ꝙ poſtqꝫ epiſcopi clericos ſuos diſcuſſerint vel docuerint conuocata plebe illius eccleſie doceāt illos vt errores idolorum fugiāt: vel diuerſa crimina. i. adulterium periurium falſum teſtimoniū ⁊ reliq̄ peccata mortifera: ⁊ qđ noluāt ſibi fieri: alteri ne faciāt. Et vt credāt reſurrectōnē omnium ⁊ diē iudicij: ī q̄ vnuſquiſqꝫ ſꝫ opa ſua recepturꝰ ſit ⁊ ſic poſtea epiſcop' de eccleſia illa ꝓficiſcat ad aliam. Predicatio autēꝫ cōmunis ⁊ apta ad populum poteſt eē vel de. 12. articulis fidei. vł. 7. vitijs capitalibus: vel de decē ꝑceptis: vel de. 7. ſacramētis: vel de ſeptē virtutibus: vel de ſeptēꝫ donis: vel de beatitudinib': vel de alijs materijs moralib' ꝓut videť expedire ſm̄ qualitatem ⁊ capacitatē audiētium. 8. q. 1. oportet. Si eccleſia eſt collegiata habēs plures clericos vel canonicos ipſis capitulariter ꝯgregatis dicat ꝑ modū collationis: que ꝑtinent ad ſtatum eoꝝ agēdū: ⁊ ſi ſunt religioſi vel moniales ſimiłr in. c. faciat exhortationē de ꝑtinentibus ad religionē: de qbus hēs multa. s. i ti. de religioſis.

Quantū ad tertiū principale

quod eſt in correctione defectuū: qui reperiuntur in viſitatione. Sciendum ꝙ in huiuſmodi debꝫ vti miſericordia ⁊ ſeueritate: quod innuitur in hoc quod dicitur: non miſerearis omnibus: qui operantur iniquitatem. Debet enim miſereri delinquentibus ſed non omnibus. Nos recognoſcentibus defectum ſuum ſine accuſatione ⁊ ſe humiliantibus miſerendum. vnde Hieronymus. Ubi peccator intelligens vulnus

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ſuũ tradit medico ſe curandũ: illi nõ eſt virga ne
ceſſaria ſed ſpũs lenitatis: de peni. di. i. importu/
na. Et ſimilit in his que cõmittunt ex fragilitate
nõ ex habituata malicia: que nec ſũt ſcandaloſa
pñt etiã ꝛ debẽt miſericorditer puniri: vt di. 50.
c. ita. Contumacib⁹ vero ꝛ ex ſupbia peccantib⁹
nõ eſt miſerendũ. Unde greg⁹. 2. q. 4. c. quãto ait
In cõtumacia pſiſtentibus ſeueros eſſe nos cõ
uenit ſm illud Uirgilij. Parcere ſubiectis: ꝛ de/
bellare ſupbos. Similit nõ eſt miſerendũ his q
opant iniquitatem p⁹ plures admonitiones. Un
ſyritius papa ait. Ferro neceſſe eſt: vt abſcindan
tur vulnera: q fomentoꝝ nõ ſũpſerint medicinã:
di. 82. c. plurimos. Siliter q opant iniquitatẽ in
fectiuã alioꝝ vt diſſeminãdo doctrinã hereticã:
nõ eſt miſerendũ: ſʒ ſeuere puniendũ infra Cori.
.5. Auferte malũ a vobis ipſis: modicuʒ eni fer/
mentũ totã maſſam corrũpit. Et hieronym⁹ ar/
rius. Una ſcintilla ĩ alexãdria fuit: ꝛ qꝛ cito non
extincta eſt: totũ orbem depopulata eſt flamma
eius. 24. q. 3. c. reſecande. Silit qñ aliqđ ſcelus
repit diffuſum in multos pcipue clericos: nõ eſt
miſerendũ ſed ſeuere puniendũ: cũ eſt manifeſtũ
qꝛ vt dicit lex. Multis craſſantib⁹ opus eſt exẽ
plo: ꝛ hoc niſi timeatur maius ſcandalũ: ꝛ maluʒ
ex punitione q̃ʒ vtilitas ꝛ bonũ: ar. 50. di. c. vt cõ
ſtitueret. ꝛ vt dicit extra de cen. c. romana li. vi.
Ad ſubditoꝝ emẽdationẽ viſitãs p ſalubria mo
nita nec leuia nec aſpa iuxta datã ſibi a deo puĩ/
dentiã diligent intendat. Corrigere aũt ꝛ puni/
re põt varijs modis: qꝛ ꝛ p excõicationẽ ſuſpen/
ſionẽ ꝛ intẽdictũ incarcerationẽ flagellationẽ pe
nã pecuniariã relegationẽ depoſitionẽ ſm quali
tatẽ exceſſuũ: de qbus penis habes plene infra
de cenſuris eccleſiaſticis in pluribus titulis: ꝛ ſic
puniẽdo dicere poterit illud pſal. viſitabo ĩ vir/
ga iniquitates eoꝝ.

Forma autem tenẽda

in viſitatione ab archiepis quo ad ppriã dyoce
ſim ꝛ dyoceſes ſuffraganeoꝝ: ꝛ ab epis q̊ ad ſub
ditos ſuos: ꝛ de pcurationib⁹ eis fiendis habet
extra de cen. c. i. li. vi. Que hic ex integro ponet
cũ declarationib⁹ doctoꝝ: ꝛ eſt hec romana eccle
ſia: ꝛ infra. Statuim⁹ vt qlibet archieps ſuã pro/
lens viſitare puinciã: pus eccleſie ſue capitulum
atq₃ ciuitatẽ ꝛ dyoceſim plene viſitare pcuret p
priam. Nec ſit ſolũ erga maioꝝ ſed etiã minoꝝ
eccleſiaꝝ: nec circa clericoꝝ tm̃ ſʒ etiã populoꝝ
viſitationẽ intentus. Et ſi cõmode vel abſq₃ dif
ficultate accedere ad vnamquãq₃ nõ poterit: de
pluribus locis ad vnũ congruũ clericos ꝛ laicos
ſtudeat conuocare: ne in illis viſitatio poſtpona
tur. Deinde liceat ei p totam puinciã vel eius p/
tem viſitatiõis officiũ exercere: ciuitates ꝛ dyo
ceſes ſuffraganeos ſuos ꝛ eorum ſubditos cathe
dralĩũ ꝛ aliaꝝ eccleſiaꝝ capitula monaſteria ec/
cleſias ꝛ alia religioſa ꝛ pia loca clericos ꝛ popu
los libere viſitando ac pcurationes a locis tan/
tum recipere viſitatis: ex quo tamen aliquẽ de
ipſis dyoceſib⁹ viſitare ceperit: nunq₃ poſtea ſi/
ue totum ſiue partẽ eius viſitauerit: reuertat cã
viſitationis ad illam: priuſq₃ omnes reliq̃ ipſius
puincie dyoceſes in toto vel in pte quas ſecure
viſitare poterit: ꝛ ſi denuo fuerint viſitate. Or ſi
forte eadẽ dyoceſis vel aliqua ibi eccleſia plus
alijs indiguerit viſitari: tũc aliaꝝ viſitatione in/
termiſſa redeat ad eandẽ: ſi a loci dyoceſano re
quiſitus extiterit: vel de omniũ aut maioris ptis
epoꝝ eiuſdẽ puincie pceſſerit cõſilio ꝛ aſſenſu:
ad qđ idem ſe pnos exhibeant: ne aiaꝝ pfectus
aliquatenus negligat. Si vero malicioſe in his
difficultatẽ aliquã exhibuerint: archieps lniam
ſup hoc a ſede aplica poſtulet confidenter. Poſt
q̃ʒ aũt ſemel oẽs puincie ſue dyoceſis viſitauerit
licitũ ſit ei poſtea prius tamen ſuffraganeoꝝ ſuo
rũ requiſito conſilio: ꝛ ipſius diffinitiõe ſup hoc
habita: coram eis que in ſcriptis redigi volum⁹:
vt poſſint alijs eſſe nota: viſitationẽ p eandẽ re/
iterare puinciã iuxta modũ ſupius annotatum:
etiã ſi nõ interueniat in hoc ſuffraganeoꝝ ipſoꝝ
aſſenſus: illam ſemp puidentiã adhibendo: vt ĩ
poſterioribus viſitationib⁹ illas eccleſias eoſq₃
cleros ꝛ populos pus viſitet: q nõ fuerant ab eo
in prioribus viſitati: niſi magis ſit alijs viſitatio
nis officiũ opportunũ. Sane huiuſmõi impenſu
rus officiũ: ppoſito verbo dei: querat de vita et
conuerſatione miniſtrantium in eccleſijs ꝛ locis
alijs diuino cultui deputatis: ac ceteris q̃ ad offi
cium ipſum ſpectant: abſq₃ coactione ꝛ exactio/
ne qualibet iuramenti ad ipſorum emendatio/
nem p ſalubria monita: nũc leuia nũc aſpera iux
ta ſibi datã a deo puidentiaʒ diligent intendẽs:
q ſi de aliquibus orta fuerit infamia contra eos
ordinarius ipſoꝝ vt ſup his diligenter inquirãt
denunciet ſi viderit expedire. Notoria vero cri
mina que examinatione nõ egent: cũ ſup his me
rito notari poſſit ordinarioꝝ negligentia eorũ/
dem libere corrigat: penam p illis debitam infli
gendo. Procurationes aũt recipiat ſm qđ eſt in
canonibus conſtitutũ. nullã tamẽ pecuniaʒ ipſe
vel aliquis de ſua familia occaſione alicuius of
ficij vel conſuetudinis: ſeu quolibet alio modo
carũ nomine. Sed in victualib⁹ tm̃ expenſas re/
cipiat moderatas. Caueat inſup: ne ipſe vel quiſ
q̃ʒ ſuoꝝ aliquod munus quodcunq₃ ſit: ꝛ quali/
tercũq₃ offerat: pſumant recipere: vt nõ que ſũt:
videatur querere: ſed que ieſu xpi. Nõ ſi fuerit
contra pſumptum: recipiens maledictionẽ incur
rat: a qua nunq₃ niſi duplũ reſtituat liberet. Uo/
lumus enim in his fraudem quamlibet penitus
euitari. Hanc aũt viſitandi formaʒ ab vniuerſis
etiam epis alijſq₃ platis ordinario iure ſubditos
ſuos viſitantib⁹ plene obſeruari pcipimus. Sal/
uis ſuper hoc rationalibus ꝛ approbatis religio
ſorum conſuetudinibus ꝛ regularibus inſtitutis
hec Innocen. Greg⁹. x. in concilio lugdun̄. con/
firmat dictã cõſtitutionẽ: ꝛ addit penã in contra

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

facientes in.c.exigit eo.ti.vbi dicit̄. Statuentes
ꝙ vniuerſi ⁊ ſinguli qui ob ꝓcurationē ſibi ra/
tione viſitationis debitā exigere pecuniā vel ēt
a volente recipere: aut alias cōſtitutionē ipſam
recipiēdo munera ſue viſitationis officio nō im
penſo ꝓcurationem in victualibus: aut aliquid
aliud ꝓcurationis occaſione violare ꝑſumpſerit
duplū eius qđ receperit eccleſie: a qua id recep
tum fuerit infra menſem reddere teneant̄. Alio
quin ex tūc patriarche archiepiſcopi epi duplū
ipſū vltra dictum tēpus reſtituere differētes in/
greſſum ſibi eccleſie interdictū nouerint. inferio
res vero ab officio ⁊ beneficio nouerint ſe ſuſpē
ſos: quouſq; de duplo hi' grauatis eccleſijs ple/
nariam ſatiſfactionē impendant: nulla eis in hoc
dantiū remiſſione liberalitate ſeu gratia valitu
ra. hec ibi.

Declaratio dubiorū

circa ꝑdicta. ¶ Nota primo ꝙ cū nō pōt viſitare
p ſe: pōt viſitare p alium de offi.or.c. int̄ cetera.
⁊ cū viſitat p alium: ipſi viſitati debēt facere ex
penſas victualiū viſitanti. Et ipſi quoq; epi ſup
his quos mittūt ad viſitandū debent facere ex/
penſas de alijs neceſſarijs: vt dicit̄ de offi.or.c.ſi
epus li.vi. vbi dicit glo. ꝙ neceſſaria dicunt̄ vt
equi veſtes ⁊ familia ⁊ huiuſmodi: de quibus
epi debent illis ꝓuidere: epi aūt nō viſitantes p/
ſonaliter: nihil penitus pn̄t exigere a viſitatis: vt
dicit̄ in dicto.c.ſi eps. ¶ Secūdo nota in glo.ſu
per verbo plene: ꝙ nulla parochia debet rema
nere inuiſitata: dū cōmode poſſet viſitari: ⁊ viſi
tationis cauſa ſubſit: ⁊ ſunt hec redigenda ad ar
bitrium boni viri. Nec ſufficit ꝓ viſitatione ſy/
nodum cōuocare ⁊ plene inquirere: qꝛ in tā bre
ui tpe nō poſſet ſingulorꝫ inquiſitio fieri. tū etiā
quia nō veniūt ad ſynodū oēs viſitandi clerici
⁊ laici. tū quia ſubijciēda eſt res oculis: ⁊ pſone
preſentia multū opat̄ ſupra de offi.le.c.ſi. ¶ No
ta ſm hoſti. ꝙ nō dicet̄ viſitatio nō plena: qꝛ due
vel tres vel pauce remaneāt viſitande: allegat d̄
conſe.di.z.reuera.⁊.7.q.i.deniq;. ⁊ dicit: ꝙ ī his
inſpiciendus eſt modus regiōis. ¶ Nota tertio
ſup verbo laicos: ꝙ populus viſitat' ipſe nō te/
netur ad ꝓcurationem ſed eccl'ia: vt.10.q.3.pla
cuit. ⁊ ſic eſt cōſuetudo. Et ſi nō pōt ad aliquā
eccl'iā accedē ſine difficultate puta ſm glo. ꝓpē
niues vel glacies vel aliquid ſimile: tūc ad vnū
locum congruum ⁊ honeſtum ⁊ cōmunē poteſt
cōuocare clericos ⁊ laicos illius eccleſie: ad quā
non pōt accedere: ⁊ ibi viſitare. ¶ Nota quarto
ſm glo ſuper verbo pia loca. p hec intelliguntur
hoſpitalia ⁊ ſenodochia: que ibi debent viſitari.
¶ Nota quinto ſup illud ꝓuinciam: ꝙ licꝫ ber.
dixerit hoc verum: cum ſuffraganei ſūt negligē/
tes: tamen contrariū eſt verum: vt patꝫ eo.ti.c.ſi.
vbi dicit̄: ꝙ archiepiſcopus poteſt ꝓuinciam ſuā
viſitare: etiā ſi ſuffraganei nō ſiunt negligentes.
Et iterare viſitationem eandm ⁊ ꝓcurationē re/
cipere a locis nō obſtante conſuetudine in con/
trariū. ¶ Nota ſexto ſup illud libere. glo. ſ. con/
tradictione ꝑſcriptione vel appellatione nō ob/
ſtātibus. ſ. poteſt viſitare archiepiſcopus ſuffra/
ganeos: extra de pſcrip.c. ex officij. idem archi.
Et intelligunt̄ loca viſitata ſiue illa que pſona/
liter viſitat: ſiue illa que ad viſitationem conuo/
cat. ¶ Nota ſeptimo ſup illud concilio ⁊ diffi/
nitione nō dicit hic de aſſenſu: quia ſiue concor
dent ſiue diſcordēt ſuffraganei: hoc diffinire ad
archiepiſcopū pertinet: que diffinitio ſic fiet ſm
Inno. dicendo. Diffinimus p nos ꝓcedendū ad
viſitationem ꝓuincie noſtre. Et a tali diffinitiōe
cum ſit ſup executione officij ſui nō poterit appel
lare de offi.or.c.irrefragabili. idem archiepiſco/
pus. Dicit aūt hoſti. ꝙ ideo ingeritur hec difficul
tas concilij ⁊ diffinitionis: vt archiepiſcopus nō
ſit negligens ad conciliū conuocandū: cum aliq̄
concilium de facili haberi nequeat: nec ſine hac
diffinitione viſitare poteſt: p quod concluditur
ꝙ archiepiſcopus vix vel nunq̄ ſecundam viſi/
tationem faciet: niſi concilium celebret. Jo.an.in
nouel. ¶ Nota octauo ſup illud coactione. glo.
a ꝑncipio nō exigetur iuramentū: per quod oc/
cultum ꝓdere conſtringatur: ex quo tamen ſine
iuramento referuntur aliqua corrigēda: poſtea
poterit inquiſitor ſup his exigere iuramentum.
Et quāuis nō debeat cogere a principio ad iu/
ramentum: bene tamen coget venire ⁊ reſpondē
⁊ ſibi in his que officiū reſpiciunt obedire ſm
Ber. Inno. Hoſti. Jo.mo. ⁊ archid. alias enim
deluſoria eſſet poteſtas vel iuriſdictio viſitandi
ſi nullam coertionem haberet: ⁊ quia cui cōmit
titur ꝑncipale ⁊ acceſſorium de offi. deleg.c. de
cauſis. Jo.an. ¶ Nota nono ꝙ circa clericorū
⁊ populorꝫ viſitationem debet eſſe intentus: di/
cit glo. ꝙ nō ſimul ſed ſeparatim fiet: cum taliū
vita ſit ſeparata. iz.q.i.duo. ⁊ melius ꝓceditur in/
ſitio: quando ſit ſigillatim.c.inquiſitionis de ac
cuſa. Et hoc verum ſi q̄litas negocij hoc expo/
ſcit: alias in genere ſit inquiſitio. Et quo ad puni
tionem dicit Jo.an. in nouellis ſup ſexto hoc in
telligendum. ſ. quantum ad laicos quo ad crimi
na eccleſiaſtica matrimonia ⁊ alia que ad eccle/
ſiam ptinent: in alijs corrigendis non vſurpa/
bit iuriſdictionem iudicij ſecularis: vt de iudic.
nouit. Impedientes autem nuncios qui mittun
tur ad conuocandū vel alias iuriſdictionem ar
chiepiſcopi viſitantis: per eū poſſunt puniri: qđ
dic vt de pe. romana li.vi. ¶ Nota decimo ſup
illud ciuitates ſm hoſt. ⁊ Jo.mo. ꝙ ille ordo ſer
uandus ſit in ꝓuincia. ſ. quo ad eccleſiam princi
palem ciuitatē ⁊ dyoceſim metropolitanā ſuf/
fraganeis tamen difficultas ⁊ incōmoditas ſit. ī
hoc ordine ſeruando nō putant ordinem neceſ
ſarium. ¶ Nota vndecimo ſuper illud eorꝫ ſub/
ditos: dicit Jo.an. in no. ꝙ ſi concurrat epiſco/
pus ⁊ archiepiſcopus in viſitando ſm Innocē.
hoſti. ⁊ Jo.mo. alber. ⁊ archid. ꝙ ambo admi/

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

tentur:cum nõ ſit a iure ꝓhibitum. Et ſi diſcor
darent in ſententia ꝓ reo niſi in cã fauorabili:vt
de pba.c.ex litteris. Et addit ꝗ alij:ꝗ ſi eccl'ia
nõ ſufficit vtriqꝫ:admittet̃ primo veniens:vt de
ſo.compe.c.ꝓpoſuiſti cũ concor. Et ſi cõcurrant
ſimul veniendo:nec apparet quis pmo:licet vi/
deret̃ epus pferendus:cui ſpãlis ineſt cura.i.q i.
regenda.pdictis placet archiepm pferendum.ii.
.q.3.qui reſiſtit.ꝛ c.ſequentibus. Si vero cõcur
rat epus cũ plato ſibi ſubiecto.ad quẽ etiã ſpec/
tet viſitatio:dicit archid.pferendũ epm:niſi ob/
ſtet conſuetudo:allegat.c.i. lateranenſi de pben.

¶ Nota duodecimo ſm Jo.an.ꝛ Inno.ſup ver
bo viſitatis:ꝗ intelligit̃ viſitare:etiã ſi vadat cã
cõſignandi ſeu chriſmandi pueros:ſiue cõſecrã/
di eccleſias:ſiue ꝓ quocũqꝫ alio cõi negocio:vel
qd multos tangit:ar.io.q.3.relatũ.ſm Inno.vel
ſm hoſti.vel Jo.mo. Q ſit ꝓ ſalute aiarũ vel ꝓ
cultu diuino ampliando vel ꝓ ſtatu eccleſie me/
lius reformãdo.io.q.i.placuit. Secus ſm Inno.
ſi vadit ꝓ cauſis expediendis:vñ in his debetur
ꝓcuratio:nõ aũt ſi vadat ꝓ recõciliatione eccl'ie
ſm archid. Uinc.ꝛ lau.ꝛ goſ. Item ſm archi.cũ
archiepiſcopus ad vnã dyoceſim cauſa viſitan
di accedens ſi tranſit per aliam:nõ eſt ꝓcurand⁹
iure viſitationis:quia nõ viſitat:iure aũt hoſpita
litatis nemini eſt denegandũ:43.di.§.i.hoc tñ
ſi põt.

¶ Nota.13.ſup verbo ꝓcurationes ibi in
victualibus:ꝗ ſi epiſcopus vel archiepiſcop⁹ vi/
ſitans pdit equum vel ſoluit vecturas equor:ꝛ
his ſimilia nõ põt hoc exigere a viſitatis nomĩe
ꝓcurationis ſm Inno.ꝛ archi. Et multo minus
nõ poteſt petere expenſas:quas facit in via eun/
do ꝓ viſitatione faciẽda.tum quia hoc nullo iu/
re cauetur.tum quia ꝓpter id habet bona digni
tatis:vt que ad dignitatis officiũ ſpectant exer/
ceat. Et talis ꝓcuratio hoc reſpectu potius datur
in ſignum ſubiectionis ꝛ ꝓpter hoſpitalitatez qꝫ
de neceſſitate iuris naturalis cum ſuos reddit⁹
habeat:ꝛ ideo de illis viuat: cuꝫ pauperes eccle
ſias viſitat. Q ſi vna die viſitationem expedire
nõ poteſt:dicit Inno.ꝗ pluribus dieb⁹:vt opor
tuerit:ꝓcurãdus erit.io.q.i.placuit. Nec obſtat
.io.q.3.c.inter cetera.quia illud intelligitur:cum
vna die poteſt viſitatio expediri. Idem hoſtien.
addens:ꝗ in nullo caſu eccleſia eſt grauanda.

¶ Nota.14.ſuper verbo inquirant.ꝗ epiſcop⁹
tenetur facere hanc inquiſitionem ad denuncia/
tionem ipſius archiepiſcopi: ad hoc.2.q.5.men/
nam. Et ſi epiſcopus nollet inquirere:dicũt ali/
qui ꝗ archiepiſcopus inquirat.quia curam eiuſ
habet:ꝛ ad eius officium ptinet ꝓpter negligen/
tiam epi:ar.9.q.3.cum ſimus. Alij tamen dicunt
ꝗ ꝓpter eius negligentiam nõ deuoluitur ad ar
chiepiſcopũ hec cognitio: quia in canonibus nõ
eſt expreſſum:ita ponit Inno. allegans ad hoc
ar.io.q.3.quia cognouimus. Et ſi dicatur:ꝗ pro
pter hoc remanebunt crimina impunita contra
illud de ſen.excõ.c.vt fame. Rñdet ꝗ archieps
coget epiſcopum:vt ꝓcedat ꝛ puniat: qd poteſt
ratione peccati negligentie.24.di.quorũdam.

¶ Nota.15.ſuper verbo notoria: dicit Inno.ꝗ
ſi dubiũ eſt iudici:an crimina ſint notoria: pmo
de hoc inquiret: nec videtur ꝗ habeat aliũ pro
nunciare:niſi qd ſuuꝫ eſt punire hec maleficia q̃
ſunt notoria:quia ſolũ in hoc videat̃ cognoſce/
re:an ſit ſua iuriſdictio puniẽdi.archid.dicit hoc
notorium intelligi:cuius teſtis eſt populus.alle
gat.35.q.3.quod ſcripſi.ꝛ dicit illius criminis po
pulum eſſe teſtem:etiã ſi crimen eſt notũ maio/
ri parti tñ.allegat de coha.cle.c.in veſtra. Et ibi
hoſti.tractat de notorio manifeſto ꝛ occulto.

¶ Nota:16.ſup verbo pecuniam ſm Jo.an. in no/
uell'. Si veri philoſophantes pecuniã cõtemnũt
.12.q.2.ſocrates.multo fortius viſitantes:ꝛ ſi ſm
hoſti.ciuilis ſapientia precio nũmario dehone/
ſtari nõ debet.ff.de varijs ꝛ extra.co.l.i.§.eſt q/
dem.multo minus canonica deprauanda:q̃ mul
tum reprehendit auariciam clericorum ſupra eo.
c.ex parte. Dic etiam nota ſm conſtitutionẽ iſtã
romana: ꝛ ſequentẽ.ſ.exigit:ꝗ nulla pecunia po
terat exigi:aut etiam recipi a ſponte dare volen
ti ratione ꝓcurationis in viſitatione epiſcopi vl'
archiepiſcopi:ſed tantũ in victualibus expenſas
moderatas:alias incidebat in penam:que habe
tur in.c.exigit. Sed p conſtitutionem Bonifa/
cij.8.que habetur in.c.ſequenti: ꝛ incipit felicis:
hoc ꝓ parte remouetur:quia videlicet a volen/
tibus eccleſiarum ꝛ locorum viſitatoruꝫ recto/
ribus ſeu perſonis pecuniam licite recipere va/
lent ꝓ ſumptibus moderatis faciendis in victua
libus diebus:quibus viſitationis officium pſo/
naliter exercebunt. Ex quibus verbis patet ꝗ
ſi viſitati ꝓcurationez in victualib⁹ ſoluere ñ ve
lint:pecunia ab eis exigi nõ poteſt: ſed ſi ſponte
velĩt ſoluere pecuniam congruentem ꝓcuratio/
ni:accipere poſſunt. Et ſumit̃ hic pecunia nõ ſtri
cte ꝓ ea que conſiſtit in numero:ſed etiam ꝓ re/
bus que pcio pñt extimari ſm illud.i.q.3.totũ.
Unde concordare pñt in alijs vel liquidis vel
de boue pullo vel re ſimili danda ꝓ quantitate
taxata vel ſine alia taxatione:dũmodo ſeruetur
moderamen.hodie p conſtitutionez Benedicti
.xi.que incipit vas electionis.taxata eſt quanti/
tas ſm diuerſitatem ꝓuinciarum diuerſarũ:que
ſoluenda eſt ſine victualibus: ſi a volentibus in
pecunia in qua etiam diſtinguitur:an p ſe an per
alios viſitent:que etiam reſtringitur:cuꝫ p alios
viſitant.

¶ Nota.17.ſm Jo.an.ſuper verbo de
familia ſua:occaſione officij aut conſuetudinis p
familiã intelligitur clericus vel laicus equeſter
vel pedeſter.ſ.qui eſt de domo ſua. Nomine of
ficij intelligitur ſcriptor ſigillator et ſimiles ſm
glo.ibi:ꝛ addit in nouellis:hoc eſt verum: ſi pe/
tatur ratione viſitationis:ſed nõ intendit graua/
re clericum:ſi faciat litteras ſcilicet ſcriptor:ꝛ ali
quid habeat pro labore:ar.12.q.2. eccleſiaſticis.
Hoſti.ꝛ Jo.mo.ꝛ hoc niſi de publico reciperet

ſalariũ quo caſu ſtipendijs debet eſſe cõtentus:
23.q.1.militare. Nec excuſat cõſuetudo in talib⁹
quia cenſetur irrationabiliſ:ex quo per ſed apo
ſtolicã reprobatur.11.di.c.quis neſciat.⁊ per cõ
ſequens preſcribi nõ poteſt de cõſue.c.fi. Nõ.18
ſuper verbo victualib⁹ ſm Jo.an.in no. hoꝝ nõ
mine continetur eſus potus veſtis ſtramenta: ⁊
oĩa homini neceſſaria ad viuendũ: ⁊ hoſpitiũ ⁊
calciariũ:⁊ hec non videntur remiſſa:et ſi de ali
mentis tranſactũ ſit:niſi ſpecificentur. Videant
tamen ne vltra facultates grauent eccleſias. Et
dicit Hieronymus ad epiſcopũ: Coꝛnute conſi
dera ne ſimilã ⁊ mella faſtidias:qui nat⁹ ĩ pau
pere domo ⁊ tugurio ruſticano rugiẽtẽ ventrẽ
vix milio ⁊ cibario pane poteras ſaturare.12. q.
.2.gloꝛia. ¶ Nota.19.ſup verbo aliquod munus
quodcũqꝫ ſit ſecũdũ Jo.an.in no. Beatus q ex
cutit manus ſuas ab omni munere.1.q.1.ſũt non
nulli. Excipit hoſt. eſculentũ ⁊ poculẽtũ ⁊ enſe
nia que nõ extendunt ad munerũ qualitatẽ.ff.
de off.procon.l.ſolent. Dicit demũ ꝙ mẽs huiuſ
littere innuit contrariũ. Cõſultius ergo facit a ta
libus abſtinere:tñ huiuſmodi recipiens modica
garſias:nõ credit ꝙ incidat in penam.⁊ ſi dicat:
quomodo enſeniantur eſculentum ⁊ poculentũ:
vt recipiat ꝓcurationem in victualibus? Reſpõ
det Jo.mo.cum.ſ.viſitatus aliquid excellens ta
le vltra cõmunes expenſas enſeniat:puto ꝙ peri
culum ſit recipere victualia poꝛtanda: ſi poꝛtat
aliquos capones caſeos vel flaſcos vini:ſed vic
tualia ibi comedẽda quantũcũqꝫ excellentia re
cipere nõ eſt periculum penarum.j. poſitarum:
exigere tamen poſſet eſſe peccatũ. ¶ Nota.20.
ſup verbo maledictionem ſm Jo.an.in nouellis
id eſt penam eternam:que debetur illi ꝓ moꝛta
li:ex quo ſequitur hanc tranſgreſſionẽ eſſe moꝛ
tale:nec talis poteſt abſolui:niſi duplum reſtitu
at illi:a quo recepit. ¶ Nota.21.ſuper verbo oꝛ
dinario ſm Jo.an.delegatus ſeruet foꝛmã man
dati de reſcript.l.c.cum dilecta.etiam ſi datus ſit
ab alio qꝫ a papa: ita tamen ꝙ delegatus qđ nõ
poteſt:nõ cõmittat de iurepatro.c.qđ autẽ. Nõ
putat autem hoſti.⁊ Jo.mo.hoc in legato locũ
habere triplici ratione:quia vices pape gerit.93.
di.c.fi. Secunda quia maioꝛ eſt epiſcopo đ offi.
dele.c.ſane.qui nõ includitur ſub clauſula gene
rali:extra de ſen.excõ.c.quia periculoſum. Ter
tia quia romana eccleſia contra ſe ⁊ ſuos priui
legiare nõ conſueuit de priuile.c.cum inſtantia.
¶ Nota.22.ſuper verbo inſtitutis:hoſti.dicit ꝙ
regularis denunciatio id eſt ꝓclamatio in capl'o
nõ requirit:glo.quia nõ ſm iuris ſubtilitatem:ſꝫ
ſm obſeruantias regulares: ⁊ ſm diuerſas reli
gioſoꝛum conſtitutiones de plano ⁊ ſimpliciter
expeditur:in qua nec eſt appellatio admittenda
.ſ.de appell.c.ad noſtram. Dicit autem nõ omit
tendum: ꝙ ſi prelatus quãtũs religioſus non in
moꝛtali conſtitutus notoꝛius vel infamatus in
coꝛrigibilis ſit: et propter hoc a ſuo ſubdito ap
pelletur: aut appellationi deferet: aut pꝛo tanto
exceſſu ſatiſfacere compelletur.ſ.de appel.c.de
pꝛioꝛe.quia nec ad talem pertinet iudicialis coꝛ
rectio.5.q.7.iudicet. Item religioſi licet ſint ſm
regulam coꝛrigendi miſericoꝛdiẽ tamen nec paſ
ſim moꝛe latronum in grauem carcerem detru
dendo ſm moꝛem praue conſuetudinis:q̃ quaſi
ꝓ lege in quibuſdam eccleſijs inoleuit.ſ.de ſta.
regula.c. ea que. Item licet ad abbatem ſpectet
coꝛrectio: ſi tamen nimis eſt grauis: de conſilio
ꝯuentus.i. capl'i ſui tẽperanda eſt.ſ. de his que
fi.a prela.c.nouit. Vult ergo finis huius conſtitu
tionis:ꝙ conſuetudines ꝑ quas fiũt viſitationeſ
⁊ coꝛrectiones religioſoꝝ:ſint rationabiles ⁊ ap
probate. ¶ Nota.23.ꝙ monaſteria monialiũ etiã
ſi ſint exempta:debent ꝑ ſuos oꝛdinarios ſingu
lis annis viſitari: vt de ſta.mo.c. attendentes in
cle.qđ verum eſt:niſi habeãt ex priuilegio:ꝙ nõ
poſſint viſitari ab oꝛdinarijs:quod priuilegium
habent pꝛedicatoꝛes ⁊ minoꝛes de monaſterijs
ſibi ſubditis: ⁊ plures alij de quibus ignoꝛatur.
Unde ⁊ cum hoc allegant priuilegium: debent
oſtendere. ¶ Nota.24.ꝙ hoſti.dicit locum in
congruum ad quem nõ tenetur ire ad viſitandũ
ſm rectoꝛem talis loci ⁊ populum congregare:
alium locum congruum quando.ſ.nõ ſufficit il
le locus ad ꝓcurationem archiepiſcopi. Sed ar
chid.contradicit: ⁊ dicit ꝙ omnes contribuent
.ſ.alie eccleſie. Dicit ergo archid.ꝙ iuſta cauſa cõ
uocationis nõ eſt paupertas eccleſie. Nam ſi po
teſt ad locum accedere:tenetur ad id: ⁊ ſi eccle
ſia eſt pauper:nihil exiget vel recipiet.1.q.2.pla
cuit.ſuis ergo viſitet ſumptibus:quia ad hoc ſũt
ſibi redditus epales deputati. Sic etiã nõt ho.
co.ti.cum apoſtolus.⁊ Jo.gof. Vinc.⁊ hoſti.eo.
ti.cum inſtantia. Unde penitus impotentem eũ
dens paupertas excuſat ad tribuendum. Decre
tales autem conquerente de offi.oꝛdi. que dicit
moderate poſſe exigi:loquitur de eccleſia:q̃ con
tribuere põt:licet nõ in totum procurare:haberi
enim ſemper debet ratio:ne miniſtri eccleſie ege
ant:ar.de reg.iur.in cõdemnatione. ¶ Nota vl
timo ſup verbo ingreſſum eccleſie interdicuꝫ:⁊
ſuper verbo ſuſpenſos in.c.exigit. Dicit glo.ꝙ ſi
durante interdicto iſti moꝛiantur:nõ ſepelient ĩ
cimiterio: ⁊ ſi interim celebꝛent in eccleſia ĩ of
ficio ſuo:ſicut prius efficiuntur irregulares de ſen.
excõ.c.is cui.li.vi.inferioꝛes vero ſuſpẽſi ꝓpter
hu⁹ tranſgreſſionẽ:ſi interim celebꝛent:vt prius
ſũt irregulares: nec poterũt ab alio qꝫ a papa ab
ſolui de ſen.excõ.c.cũ medicinalis.glo.ſup ver
bo quouſqꝫ dicit: facta ẽ reſtitutione dupli ſta
tim ſunt abſoluti ſine alia ſen.de ſpon.c.nõ ẽ.qđ
intelligendum ſi ſeruauerũt interea ante reſtitu
tionem factam interdictũ vel ſuſpenſionẽ:alias
ſi non ſeruaſſent:incidiſſent: ⁊ indigerent diſpen
ſatione ſeu abſolutione.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

¶De quibus ſint fiende inquiſitiones in viſita-
tionibus ad diuerſos ſtatus. ¶Ca. vi.

QUia dictum eſt ſu-
pra: q̄ poſt p̄dicationem ad populū vel
collationem ad capitulum clericoꝝ vel religioſo
rum fieri debet inquiſitio ĩ viſitatione: nūc vidē
dum eſt p̄ticulariť: quō ⁊ quo ordine fiet inquiſi
tio. Quando ep̄us intrat eccleſiā: rector eccleſie
vel p̄ncipalis in cathedrali offert ei crucem oſ-
culandū ⁊ aſpſorium aque benedicte: ⁊ facta aſ-
perſione incipit cantare ipſe rector antiphonam
Ecce ſacerdos magnus: ⁊ poſtea antiphonaꝫ de
ſancto cui intitulata eſt eccleſia. Et p̄mo accedēs
ad eccleſiam cathedralē poſt orationē vt dictū
eſt: debet ire ad locū venerabilis ſacr̄i: ⁊ videre
quomodo ⁊ qualiter honorifice ſit reconditum
⁊ bene firmū ⁊ clauſum: ⁊ q̄ ſepe muteť: ne gene
retur aliqua corruptio vel vermiuꝫ corroſio ex
antiquitate: ⁊ exinde ſacramentū extreme vncti-
onis ac etiā baptiſmi ⁊ chriſmatis: ⁊ olei cathe-
cuminorū: ſi ſunt renouata illo anno ⁊ fontes ba
ptiſmales quādo eccleſia eſt baptiſmalis: ⁊ ſi va
ſa ſunt munda ⁊ corporalia precipue ⁊ calices ⁊
palle altaris: ⁊ cum repperit ĩ huiuſmodi defec-
tum dure increpet: ⁊ puniat plus ⁊ minus ſm q̄-
litatem exceſſus: inquirat ſi viſitans eſt archiepi
ſcopus de vita epiſcopi viſitati ſuffraganei ſui q̄
ad honeſtatem ſui ⁊ familie ſue: ⁊ qualiter ſe ha
beat in gubernatione epiſcopatus et eccleſie ſue
⁊ aliarū eccleſiarum ſibi ſubditarū tam in ſpiri-
tualibus q̄ꝫ in temporalibus: ⁊ p̄maxime in col-
latione ordinum vel beneficioruꝫ quo modo ſe
habeat: ſi indignis conferat: puta ſi ante etatē le
gitimam vel illitteratis vel infamibus: ⁊ ſi ꝓ hu
iuſmodi pecuniam recipiat. Si bona epiſcopa-
tus bene gubernat: nō diſſipando ſꝫ pauperibus
diſpenſando: put valet: ſi alienauit aliqua ĩmo-
bilia vel alienationes in alijs eccleſijs ſine debi
ta cauſa ⁊ forma fieri permiſit. Interrogetur nō
quidem ipſe epiſcopus: quia teſtimoniū ferret d̄
ſeipſo: ſed alij maturi ⁊ diſcrete ꝑſone qui credū
tur ſcire conuerſationē eius ⁊ veritatē dicere de
bent: ſi eſt negligens circa diuinū cultum: vt dili
genter exerceatur in eccleſia maiori ⁊ in alijs: et
q̄ eccleſiaſtica ſacramenta tempore loco ⁊ mo-
do debito populo miniſtrentur: ⁊ predicatiōes
in eccleſijs iuxta laudabilem conſuetudinē tem-
poribus debitis fiant: p ſe vel per alios inquira
tur: ſi eſt diligens vel negligēs in corrigendo ex
ceſſus clericorum ⁊ aliorum: quorum correctio
ſpectat ad eum de iure priuilegio vel conſuetu-
dine. Si viſitat eccleſias ſue dyoceſis nō recipi-
endo niſi ꝓcurationem victus. Si confert ſacra-
mentum confirmationis tempore ſuo: ſi eſt rec-
tus in iudicando vel iudicare faciēdo ꝑ vicariū:
ita q̄ vnicuiqꝫ ad ipſius tribunal recurrenti mi-
niſtret iuſticiam: ⁊ ſi iudiciuꝫ gratis reddat: ſi cō
ſtitutiones ſynodales aliquas habet: ⁊ ſeruat et
ſeruare facit. ¶Quo ad ſubditos eccleſie cathe-
dralis querat ab archiepiſcopo vel epiſcopo ſi
p̄poſitus vľ alius p̄latus ⁊ canonici ⁊ alij clerici
ſunt eidem epiſcopo obediētes: ⁊ q̄ omnes por
tent tonſurā ⁊ habitum clericalem: ⁊ ſi pacifice ⁊
quiete viuunt. Et ſi aliqui ex ipſis ſunt rixoſi et
ſcandaloſi ⁊ qui ſunt illi. Item ſi canonici ⁊ alij
capellani ⁊ clerici obediant p̄poſito ſeu alteri p̄-
lato ipſius eccleſie in his: in quibus teneñť. Si
faciunt capitulum ⁊ vbi ⁊ quotiens ⁊ que ibi tra
ctant: ⁊ ſi bene gubernant ⁊ conſeruant iura ⁊ iu
riſdictionem eccleſie. Et qui ibi audiunt confeſ-
ſiones: ⁊ ſi ſunt ſufficientes ad illud: ⁊ ſi canonici
⁊ alij clerici viuunt honeſte: ⁊ dicunt officium ⁊
confitentur de licentia epiſcopi: vel eius q poſſit
dare: ſi p̄bende ſūt cōmunes vel diſtincte equa-
les vel diſſimiles. Qui ⁊ quales ſunt redditus ⁊
prouentus ſacriſte, canonicorum ⁊ eccleſie: et in
quibus conſiſtunt: ⁊ ad cuius manus ꝑueniant:
⁊ quō diſpenſantur. Si in dicta eccleſia officiuꝫ
diuinum pariter ⁊ nocturnum dicatur continue
debitis temporibus ⁊ d̄bito modo: ⁊ quot ĩ die
ex canonicis ⁊ capellanis in dicta eccleſia cele-
brant. Deinde querat de inuentario: ſi habet ſi-
bi collata in acceptione eccleſie vel officij ſacri-
ſte: ſic reſignet omnia. Et ſi aliquid notabile de
fuerit: ſeu perditum fuerit culpa ſua: ſupplere te-
netur: ſecus ſi caſu ⁊ ſine defectu ſuo. Et primo
videat de rebus ſacriſte ꝑ quantitatem ⁊ quali-
tatem ⁊ ſigna diſtinctiua calices cum corporali
bus caſulas cappas ſericas pluuialia dalmaticaſ
tunicellas albas amictus ſtolas manipulos ſin-
gulos ſuperpellicia ſeu coctas: doſſalia altaria
pallas tobalias ⁊ alia huiuſmodi. Et ſi ſūt con-
fracta: faciat reparare: miſſalia antiphonaria
omeliaria ⁊ alios libros diſſuta faciat reforma-
re. Item ſi eſt eccleſia cathedralis vel alias col-
legiata: inquirat quot debent eſſe ibi canonici:
vel alij in eadem eccleſia ſeruientes: ⁊ quis eſt
in ea prelatus: ⁊ ĩ eccleſia cathedrali que ſint ibi
dignitates. ſ. archip̄ſbyteratus vel p̄poſitatꝰ aut
archidiaconatus: ⁊ quis habet in ea curam p̄n-
cipaliť: ⁊ qui ibi p̄ſtialiter reſident ⁊ deſeruiūt:
⁊ ſi eccleſia habet aliquas conſtitutiones ab epi
ſcopo approbatas: ⁊ quomodo ſeruantur: ⁊ ſi fi
deliter dantur diſtributiones intereſſentibꝰ offi
cijs. Item inquirantur: quot ſūt ibi capelle: ⁊ ſi
ſint intitulate: ⁊ quibus ⁊ quot redditus habēt:
⁊ ſi officiantur ſm obligationeꝫ quā habent: vľ
alias ſine obligatione competenter ſm quanti-
tatē redditū: ⁊ ſi patronos habent: qui nō com
mittant fraudes circa redditus capelle: ſi habēt
debita fulcimenta ad celebrandū ⁊ hꝰ: inquirā
tur nō ſolum clerici ſꝫ etiā laici aliqui de populo
maturi ⁊ diſcreti: ſi eſt in populo aliquis hereti-
cus vſurarius ſimoniacus ſortilegus cōcubina-
rius maleficus publicus adulter vľ obſtinatus ĩ
excōicatione vel in inimicitia mortali: vel in nō

cõfitendo annuatī ⁊ cõmunicãdo:⁊ precipue qñ
omiſit ꝑ plures annos ⁊ alia huiuſmodi:quoꝝ
correctio ſpectat ad epm̃. Et circa hꝰ admone/
at corrigat puniat paceꝫ cõponat:ꝓut dñs dede
rit. Et ſi eſt aliquod legatũ ad pias cauſas ñ mã
datũ executioni faciat implere. ¶ In viſitatione
eccleſiaꝝ parochialiũ que nõ ſunt collegiate:pri
mo viſo ſacramẽto eucariſtie ⁊ alijs ſacris ſi di
ligenter teneanť:vt dictũ eſt ſupra:fiat inquiſitio
et ſi lumen continue tenetur ante ſacramentum.
Exinde queratur: ſi eccleſia habet patronum: ⁊
quem vel q̃s:⁊ ſi bñ ſe hñt ad ipſam:vt nõ extor
queãt bona eius: vel grauẽt in prãdijs enſenijs
⁊ hꝰ:vltra id ad qδ tenenť. Et ſi rector ipſe cão
nice iſtitutꝰ eſt in illa eccleſia:⁊ ſi cõmiſſa eſt aliq̃
ſimonia cũ patronis vel cõfirmatore:⁊ ſi aliqs
detinet aliqua bona ipſius eccleſie. Itẽ ſi habet
ſolũ illam eccľiaꝫ parochialẽ vel plures:⁊ ſi plu
res:ſi ſũt vnite vel ñ. Et ſi ñ ſũt vnite:ſi hꝫ ſup hꝰ
diſpenſationẽ a papa:nã alias tenere nõ põt. Vñ
diſpenſationẽ ipſam oñdit ꝑ modũ ſufficiẽtem.
Itẽ ſi in dicta eccleſia ſũt alique capelle dotate:
⁊ ſi hñt capellanos deſeruientes ẜm debitũ ⁊ de
quãtitate redditũ ipſius eccleſie ⁊ ipſaꝝ capel/
laꝝ:⁊ ſi habent calices libros vel paramẽta per
ſe dicte capelle. Itẽ que in dicta eccleſia hẽanť
ornamenta calices cruces corporalia thuribula
planete ⁊ alie veſtes ſacre palle tobalee ⁊ huiuſ/
modi:de quibꝰ ſupra:⁊ ſi bene ⁊ nitide tenẽtur.
Itẽ ſi reliquie ibi habenť ⁊ quales. Itẽ ſi habẽť
ibi aliq̃ inſtrumẽta ⁊ priuilegia:⁊ ſi bñ cuſtodiũť
Item ſi eccľia vel altaria ſunt ↄſecrata. ſingulari
ter aũt interrogeť ipſe ſacerdos rector eccľie in
abſentia tñ populi:ſed in pñtia alicuius e ſocijs
epi:quõ ſe habeat circa ſacra:qꝛ mľti errores cõ
mittunť ex ignorantia:que maxime regnat ĩ cle
ro in partibus Italie. Singulariter ğ interrogeť
que ſint verba ſubſtantialia ad cõſecrationẽ eu/
chariſtie:⁊ ſi ea mentetenus dicit vel in libro:et
faciat eũ dicere:⁊ videat ſi in aliquo verbo defi/
cit ei declarando:qꝛ ſi aliquid omitteret:nõ con
ſecraret:⁊ ꝑcipue de forma cõſecrationis ſangui
nis que ꝓlixior eſt. Nã durat vſqꝫ huc:quotienſ
cunqꝫ feceritis. Et ſimiliť interrogetur de forma
extreme vnctionis:⁊ quõ ſe habeat in collatiõe
eius:⁊ multo magis de forma baptiſmi ſi bapti/
ʒat. Inquirať etiã ſi habet breuiariũ:ſi dicit offi
ciuꝫ:⁊ ſi ſit bene legere ⁊ ordinare:⁊ ſi dicit miſ
ſam ante matutinas:qδ ꝓhibitũ eſt:⁊ qꝛ nõ dicat
officium aliquid manuale faciendo. Si eſt luſor
negociator vel frequentator taberne. Precipue
aũt fiat diligens inquiſitio circa audientiã con/
feſſionũ:quia ibi verſatur periculum ⁊ ſalus ani
marũ. Unde interrogať ſacerdos:cũ audit con/
feſſiones:quẽ ordinem tenet interrogando pec/
catorem. Et ſi interrogat de decem ꝑceptis ⁊ q̃
ſunt illa ⁊ quõ interrogat ſup quolibꝫ illoꝝ:⁊ qñ
in eis peccať mortaliť vel venialiter. vel de ſim
plici fornicatione:ſi facit ↄſcientiã ↄfitentibus d̃
mortali eundo .ſ. ad meretrices ⁊ hꝰ:⁊ de pecca
tis cogitationũ:qñ eſt ibi mortale vel veniale:⁊
de ſeptem vicijs capitalibꝰ:⁊ ſi ſit ea diſtincte ex
primere:⁊ qñ ſũt mortalia vel venialia:⁊ de pre
ceptis cõibus eccleſie vt auditionẽ miſſe ⁊ hꝰ.
Et ſi in hꝰ errat:doceať ⁊ admoneatur:⁊ ꝓcuret
habere aliquẽ libellũ vel ſũmam talia docentẽ:
⁊ ab alijs etiã inquirat. Interrogeť etiã ſi audit
alios q̃ꝫ ſuos parochianos ſine licentia:quia nõ
poteſt. Et ſi ſcit caſus reſeruatos epo. Demũ de
forma abſolutionis ſi ſcit exꝓmere:interrogetur
etiã ipſe ſi habet licentiã confitendi peccata ſua:
quia alias non poſſet niſi religioſis expoſitis ad
audiendũ ↄfeſſionẽ ẜm cle. dudum de ſepul. Et
quõ frequenter cõfiteať:ad qδ admoneať:et q̃
frequenter celebrat. Interrogeť etiã quantũ po
pulũ habeat:et ſi viſitat infirmos:⁊ ſacra exhi/
bet tempore congruo:vt ſine eis non decedant.
Si annuatim cõfitenť ⁊ cõicant:⁊ quot ſint qui
remaneant ⁊ ꝑ quot annos. Et ſi eſt aliqs in pa/
rochia maleficus vel incãtator vel notorius ſeu
manifeſtus peccator:vel inimicitias graues cõ/
tinuans. Si admonet populũ ꝑcipue diebus fe/
ſtiuis. Interrogentur etiã laici parochiani aliqui
magis antiqui ⁊ diſcreti de fama ⁊ vita ipſius ſa
cerdotis. Si eſt concubinarius vel alias inho/
neſtus luſor vagabundus. Si facit debitã reſi/
dentiã:ſi officiat bene eccleſiã. Si eſt ſcandalo/
ſus ⁊ litigioſus cum populo. Si qui etiã volunt
ponere querelã ↄtra ipſum parochialem ex qua
cunqꝫ re temporali vel criminali audiat eos:et
examinet ⁊ iuſticiã adminiſtret. Si aũt repit epiſ/
copus in huiuſmodi inquiſitione ſacerdotẽ de/
fectuoſũ:corrigat ⁊ puniat plus ⁊ minꝰ ẜm quali
tatem defectus:⁊ ꝑmaxime cuꝫ deficit ĩ formis
ſacramentoꝝ baptiſmi ⁊ euchariſtie:non dimit/
tat impunitum:nec ꝑmittat celebrare:niſi bene
ſciat ea. Et cautũ eſt etiã ordinare:vt ipſi ſacer/
dotes rurales habeãt verba ↄſecrationis litteriſ
groſſis ante ſe deſcripta:⁊ ipſa legant. Videant
etiam nõ ſolũ eccleſia ſed etiã ⁊ domus quã in/
habitat:ſi indiget reparatione:et operam det ad
hoc cum ſacerdote ⁊ populo:prout fieri poteſt.
Videať etiã inuentariũ de rebus tam eccleſie q̃ꝫ
ſuppellectilibꝰ domus:⁊ ſi conſeruauit ſibi cõſi/
gnata:vel diminuerit qua ex cauſa ⁊ ſi aliquid
ĩmobile alienauit.

De viſitatione autem

eccleſiaꝝ ſine cura ⁊ oratorioꝝ hñtiũ altare ⁊ cã
panam. Primo inquirať:qs fũdauit dictã eccle
ſiam vel oratoriũ. Et a quanto tempore citra:⁊
ad queꝫ ſpectat inſtitutio vel deſtitutio eius ſeu
reformatio ⁊ confirmatio:qñ vacat. Inquirať
etiã in cuius eccleſie parochia eſt fundatũ dictũ
oratoriũ:⁊ ſi fuit fundatuꝫ de ↄſenſu ſacerdotis
parochialis ⁊ auctoritate epi. Itẽ inquirať ſi di/
cta eccleſia vel oratoriũ teneť ad aliquẽ cenſum
vel onus:⁊ qδ ſit illud:⁊ cui debet ſoluere ſi ec/

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

cleſie parochiali vel alteri. Et ſi ſoluit de tpe in
tēpus. Querat etiam quomō ꝛ q̄liter ſe habeat
rector ī officiādo eccl̄iam vl' oratoriū: cū quod-
libet bn̄ficium etiā ſine cura deb̄ꝫ ꝓpter officium
plus vel minus exercēdum. In quo. ſ. quo ad of
ficiatiōem eccl̄ie ſc̄m quātitatē reddit'. Nā q̄ntū
ad horas q̄ntūcūq3 minimū ſit bn̄ficiū: ad ipſas
tenet. vn̄ ꝛ d̄ hoc introget ſi dic̄. Itē īquirat de
q̄ntitate r̄dditūū: ꝛ ī qb' cōſiſtāt: ꝛ quō diſpēſent:
ꝛ ſi poſſeſſiōes bn̄ gubernet̄. Aut aliquid ſit alie
natū ſine legitima cā. Item de paramētis calici-
bus et alijs ornamētis eccleſiaſticis vel libros
quot habet vel calices ꝛ qualia. Itē ſi habet pa-
tronos ꝛ quos hēt. De eccleſijs curatis ꝛ nō cu-
ratis ꝛ rectorib' eaꝝ ꝛ patronis: ꝛ quid ꝑtineat
ad eos: ꝛ de cōuerſatione ꝛ morib' clericoꝝ ꝛ d̄
modo cure ꝛ cōfeſſionibus audiēdis: hēs. s̄. tit.
de cōfeſſorib' per totū. ¶ De viſitatiōe mōaſte
rioꝝ ꝛ eccleſiaꝝ regulariū tā mōachoꝝ q̄3 mōia-
liū ꝛ inquiſitione. Primo īterrogādus ē abbas
ꝛ prior vel abbatiſſa ꝛ prioriſſa quo ad monia-
les ſoli ī preſentia tn̄ aliquoꝝ de familia ep̄i: qui
ſunt perſone mature ꝛ modeſte vt vicari' ei': et
aliquis ex canonicis vel capellanis: qui defectus
quos audiūt: alijs nō reuelēt occultos. Deinde ī
terrogēt ſigillatim ſingulos monachos vel mo-
niales ī capitulo vl' alio loco honeſto. Primo q̄
querat a maiorib': quot monachi ī dicto mona
ſterio vel canonici regulares vel moniales: et q̄t
debent eſſe: et ſi numerus eſt ibi cōſtitut'. Quā
regulā ꝓfitentur: quot ſunt ibi ꝓfeſſi vel ꝓfeſſe ꝛ
nouitij vel nouitie: et ſi habit' ꝓfeſſoꝝ eſt diſtin
ct'. Si faciūt ꝓfeſſionem tēpore cōgruo. Si ob
ſeruāt regulam quam ꝓfeſſi vel ꝓfeſſe ſunt: et p̄
cipue quo ad ſubſtantialia vota: vt paupertatē
caſtitatē et obediētiam. Si obſeruāt eā quo ad
cerimonialia: vt ſilētium obſeruatio ieiuniorū
abſtinētia ab eſu carniū extra infirmitatē: et vſu
laneoꝝ in camiſijs vl' linteaminib' nō lineorū
et alia hm̄ōi. Si hn̄t aliquam diſpenſationem ſup
his ex conſtitutionib' ſuis approbatis vel a pa-
pa. Et ſi habēt aliquas ꝯſtitutiones vltra regulā
approbatas et ſi eas obſeruant. Nā ꝓfitentes re
gulā beati Benedicti tenent̄ ad p̄dicta cerimo-
nialia obſ̄uāda: ſ3 ꝓfitētes reglāꝫ auguſti. cano-
nici reglāres ſeu mōache ad illa n̄ tenēt̄ cerimo
nialia: que ſupra dicta ſūt. ſ. abſtinentia a carnib'
et lineis: niſi ex cōſtitutionibus ad regulā addi-
tis ad hoc obligarent̄. Si eccleſia dicti mona-
ſterij habet curā animaꝝ: inquirat̄ ſi diligenter
exercet̄ talis cura: et ꝑ quē vtrū ꝑ monachū vel
presbyterū ſecularē: qd̄ fieri debet. ſ. ꝑ ſacerdotē
ſecularē magis q̄3 ꝑ monachū vel regularem: ni
ſi exercitiū talis cure haberēt a papa vel ab ep̄o
et abbate. Et inquirat̄: ſi deputatus ad talē cu-
ram ſcit ea que ad ipſā ꝑtinent: vt dictū eſt. s̄. §.
3. Item inquirat̄ ſi hore canonice et miſſe debi
tis temporibus celebrent̄ cantando vel legēdo
et debito modo ſine diſſolutionib' et ꝯfabula-
tionibus. Et ſi omnes cōueniūt ad officium: vel
remanent ex negligentia: ꝛ qui vel que ꝛ q̄3 fre-
quenter. Et ſi omittunt officium. Si habēt offi
ciales diſtinctos: vt camerariū ſacriſtā cellerariū
Et tales interrogentur de officijs ſuis: ſi diligent̄
exercent: ꝛ fideliter tractēt bona monaſterij. Et
ſi tenet̄ comput' introitus ꝛ exitus: ꝛ reddit̄ ra-
tiocinium pluries in anno ꝑ camerariū ſeu ꝓcu-
ratorem coram p̄lato ꝛ aliquib' ex ſeniorib' mo
naſterij. Interrogent̄ etiā de quantitate reddi-
tuū monaſterij: ꝛ in quibus ꝯſiſtant: ꝛ ſi bene diſ
pēſant̄: ꝛ q̄ null' vel nulla det aliq̄d ꝯſanguine-
is vel alijs ſine licentia ſuꝑioris: ſ3 nec etiam ipſe
ſuꝑior abbas vel prior vel abbatiſſa det bona
monaſterij mobilia vel īmobila ſine ꝯſenſu capi
tuli ꝛ rationabiliter. Item ſi ſūt aliqua alienata
ex bonis īmobilibus ſine cauſa rationabili ꝛ for
ma debita vt conſenſu capituli ꝛ epiſcopi. Si fi-
unt reparationes neceſſarie in monaſterio ꝛ do
mibus eius: ꝛ cultiuationes poſſeſſionū. Item
inquirat̄ de libris calicibus ꝛ paramentis orna
mentis ꝛ alijs ꝑtinentib' ad eccleſiā: ꝛ ſi diligen
ter ꝛ mūde teneātur ꝛ reſarciant̄ ꝛ alia huiuſmo
di: ꝓut dictū eſt. s̄. in. §. 2. Item ſi abbas ſeu p̄or
vel abbatiſſa corrigit defectus delinquentiū: et
ſi tenet capitulum: ꝛ q̄3 ſepe de quo debent int̄-
rogari magis ſubditi: ꝛ p̄cipue ſeniores q̄3 ipſe p̄
latus vel prelati. Sed a p̄lato inquiri debet: quō
ſubditi vel ſubdite ſint ꝛ obediētes ſeu reueren
tes. Et ſi ibi eſt aliquis vel aliqua proprietarius
vel ꝓprietaria. Et ſi ſint ibi aliqui ſcandaloſi vel
rixoſi. Si ꝓuidet̄ infirmis in neceſſarijs ꝛ in vi
ſitationibus ꝛ in ſacramentis. Et ſi oīa habēt in
cōmuni: ad quod inducat quantū poteſt. Et ſi
dormiunt omnes in eodē dormitorio: ꝛ come
dunt in eodem refectorio. Interroget̄ etiā de fa
ma eoꝝ ꝛ honeſtate: et ſi hn̄t aliquas familiarita
tes ſuſpectas. Si inſtrumēta iura ꝛ p̄uilegia mo
naſterij bene cuſtodiuntur. Et de debitis quanta
ſint. De religioſis ꝛ que ꝑtineāt ad debitā cōuer-
ſationē eoꝝ ꝛ vitam: habes diffuſe ti. de religio
ſis ꝑ totū. ¶ De viſitatione monialiū.

¶ Quo ad monaſteria monialiū inquirenda ſūt
ab abbatiſſa p̄oriſſa ꝛ moniales pene de oībus:
de quibus dictū eſt in. §. p̄cedēti. Sed vltra illa
interrogandū eſt: ſi facta eſt abbatiſſa ꝑ aliquam
ſimoniam vel prioriſſa. Et ſi electa eſt canonice
ꝛ cōfirmata. Si cōmiſſa eſt ſimonia in receptiōe
monialiū faciendo expreſſas pactiones cū con-
ſanguineis ingreſſe ꝓ ipſa receptione. Si aliqua
coactio facta eſt alicui ad faciendū ꝓfeſſionem.
Si monaſteriū habet debitā clauſurā: vt ex nul
la parte poſſet aliquis ingredi. Unde ꝛ circuire
debet totū monaſteriū: vt bene videat diſpoſi-
tionem edificiorum: cū decenti tn̄ ſocietate puta
duobus ex ſenioribus vel tribus eū aſſocianti-
bus: cū quibus ſolū ingredi debet monaſterium
omnibus alijs remanentibus extra: ꝛ cū abba-
tiſſa ſeu prioriſſa ꝛ vna vel duabus antiquiori-

bus interroget: ſi oſtia monaſterij ſub clauibus clauſa tenētur: quas claues ipſa vel alia honeſta ⁊ ꝓbata antiqua teneat. Si aliquis ingreditur vł aliqua extra caſū neceſſitatis: vel ſi aliqua egreditur ſine licentia: in quo exceſſu ſunt grauiť puniende. Si tenent habitum continue extra cellas. Si vtuntur pompa in veſtibus ⁊ velis ⁊ huiuſmodi ad modū ſecularium. In quibus exercitijs ſe occupant honeſtis vel vanis puta faciēdo reticellas burſas vanas ⁊ huiuſmodi. Si comedunt ſimul habētes lectionē in menſa. Sup omnia: ſi habent aliquā familiaritatē cū religioſis clericis ⁊ laicis nō conſanguineis: que deprehendiť ex frequenti eoꝝ adinuicez locutione ſine cauſa vrgenti: ⁊ ex litterulis ⁊ ambaſſiatis et muneribus: que oīa debēt abſcindi ⁊ ordinari: vt monialis ꝑcipue iuuenis nō ſolum loquať ad crates: ſʒ in pñtia ⁊ auditu alicuius honeſte monialis ſm ordinationem ſuperiorū. Inquiratur etiā: quis ſit confeſſor earū: ⁊ qualis: ſi bone fame ⁊ ſufficiens ad directionē earū. Quis etiam ſit ꝓcurator earum in temporalibus. Quotiens in āno ꝯfitentur ⁊ cōicāt: ⁊ ſi q̄ remanēt ⁊ hmͦ.

De viſitatione hoſpitalium.

Queratur ꝑmo ſi habet patronū vel patronos ⁊ quos. Quantos redditus habeat: ⁊ ad quid ſit deputatus: ad gubernandū infirmos: vł ad ſuſcipiendū peregrinos. Si hoſpitalarius eſt ibi inſtitutus a patronis: ⁊ ꝯfirmatus ab epiſcopo: ſi ei ſubditū eſt: ſi aliquid eſt alienatū ex bonis imobilibus hoſpitalis indebite. Si aliquis vſurpauit vel detinet bona ipſius. Nō aliquādo faciūt patroni vel vicini. Si redditus bene diſpenſantur. ſ. pro infirmis vel peregrinis: ⁊ videatur quot ſūt ibi lecti ⁊ quales: ⁊ cū quibus fulcimentis lintheaminibus ⁊ huiuſmodi. Si tenet ea munda: ſi honeſtā ꝯuerſationē tenet ipſe hoſpitalarius: ⁊ pius ad infirmos ⁊ pauperes adiuuandos. Si res habet ꝑ inuentariū: ⁊ vetuſta innouat de tēpore in tēpus. Si inſtrumenta ⁊ alia eius cōſeruat. Si eccleſiā vel capellā habet: ⁊ qs eaʒ officiat ⁊ cū quo redditu: ⁊ ꝙ ꝓuideať infirmis de ſacramentis cū expedit. Et ſi notabiliter deficeret: remoueatur. De hoſpitalarijs habes. ſ. titulo ꝓximo.

De ſocietatibus laicorum

que recepiunť i multis eccleſijs. Querať primo ſi habenť aliqua capitula: ⁊ ſi ſūt approbata ꝑ dyoceſanū: ⁊ illa examinenť. vt ſi qua ſupſtitioſa vel incongrua ibi habenť: quod aliquādo accidit puta in faciendo miſſas cantare de mortuis diebus dñicis ⁊ feſtiuis: vel faciendo congregationem quando celebranť diuina officia in eccleſijs ⁊ huiuſmodi. Et ſi exigiť iuramentū pro obſeruatione illoꝝ bonoꝝ: omnia talia remoueantur. Inquirať ſi habet aliq̄s redditus ⁊ q̄les ⁊ quantos. Et ſi eos bene diſtribuūt ꝓ reparatiōe eccleſie vel luminaribus vel elemoſinis: vel ſibi vſurpant. Unde ⁊ faciat videre computū ſingulis annis introitus ⁊ exitus coram ſacerdote eccleſie. Item ſi dicta ſocietas habet calicem miſſale vł alia ornamenta: ⁊ ſi bene cōſeruat ⁊ hmͦ. Poſtq̄ viſitauit eccleſiā eṗs recedens dicat in eccleſia: de profundis ꝓ defunctis: aſpergēdo ſepulchra aqua benedicta cū. v. ꝯſuetis ⁊ pr̄ nr̄ ⁊ orōne abſolue. aliqui tñ hoc faciūt in ꝑncipio viſitationis ſed nō eſt vis: ſeruanda eſt ꝯſuetudo loci. De his interrogatorijs tractat hoſti. in ſūma: ⁊ plenius guil. in ſpeculo.

Circa materiaʒ viſitationis

⁊ ꝓcurationis Inno. in. c. venerabili diffuſe ꝓſequiť materiā: ⁊ hoſti. in. c. ꝓcurationes que nō. Jo. an. in nouellis ponens caſuʒ: ſup quo format queſtionē. ⁊ eſt talis. Eṗus eduenſis acceſſit ad monaſterium. ſ. martini in ſua dyoceſi ſitū mandans abbati ⁊ conuentui: ꝙ pararent ſe ad ipſum recipiendū ⁊ ꝓcurandū: quia intendebat eos viſitare. Rñdʒ abbas: ꝙ nullo modo ſe ad viſitationē ⁊ ꝓcurationem pararet: qꝛ ipſe ⁊ monaſteriuʒ ſuū ſūt exempti a ſua iuriſdictione. Et appellauit ad ſedem apoſtolicā: ſi aliquo modo monaſteriū grauaret: hac occaſione adijciens: ꝙ coram eṗo vel coram papa ſi ei magis placeret: paratus erat ꝓbare ſuam exemptionē. Eṗus vero nō obſtantibus ꝑdictis excōicauit abbatē ⁊ interdixit conuentum. Poſtea venit abbas: ⁊ egit ꝯtra eṗm de iniuſta excōicatione vel potius nulla: ⁊ petit abſolui ad cautelam. Arguiť multū diffuſe ꝓ ⁊ ꝯtra abbatem ⁊ eṗm. Demuʒ ſic ſoluit. Si eṗus exequens officiū ſuū vt diciť i themate vadat ad aliquod monaſteriū viſitanduʒ: in cuius poſſeſſione ſit viſitandi quantūcūq; abbas monaſterij alleget ſe exemptū: ⁊ hoc ipſum offerat ſe ꝓbaturum: dūmodo eṗus ſciat ſe quaſi poſſeſſionē habere: que non potuit amitti ſine aīo eiꝰ: ⁊ eo ſciēte ſi ꝑ ſe poſſidebat. ff. de acqui. poſ. l. peregre. ⁊ quantūcunq; contradicat vel appellat abbas: ſemp viſitabit eṗus. Et ſi pertinacit rennuat materialibus armis defendat eṗus poſſeſſionem ſuā: de hoc nō. de imu. eccle. c. i. ⁊ etiā ſpūalibus armis. i. cenſuris: vt de pſcrip. c. cum ex officij. Idem videtur ſi incōtinenti eṗus recuperet poſſeſſionem: vt de reſti. ſpoł. c. olim. Nam ſm iura ciuilia licet vnicuiq; ſibi ius dicere i his caſibus ⁊ in quibuſdam alijs: qui notantur i glo. generali. C. quando licet cuiq; ius dicere. Si aūt eſſet in quaſi poſſeſſione talis iuris: que potuiſſet amitti etiaʒ ignorante epiſcopo: vt ſi aliquod ius ꝑ ꝓcuratorem poſſidebat: quia id bene amitteret eṗus etiā ignorans: tunc bene poteſt differre vti iuri ſuo ſi vult. Et ſi nō vult: vteť illo iure ⁊ contradictores excōicabit. Et ſi poſtea apparebit coram illo iudice: coram quo agitur de iniuſta excōicatione: ꝙ adhuc tempore excōicationis erat in poſſeſſione viſitandi vel alterius iu-

M

ris rata manebit ſentẽtia. Si vero apparebit: ꝙ
nõ poſſidebat tempore excõmunicationis: reuo
cabitur ſententia: ⁊ tamen nõ punietur epiſcopus
de iniuſta excõmunicatione vel nulla: ar. ad hoc
de offi. del. c. ex litteris. niſi appareat de eius ma
licia vel craſſa ignorantia: que ſatis apparet hic
ſi abbas ſeriatim modũ amiſſe poſſeſſionis di/
cebat: ⁊ hoc ei oſtenſurum offerebat. Nec abſũt
hic opi. ꝙ quia ſententia excõmunicationis nõ
debet ferri ſine cauſe cognitione ⁊ ſine monitio
ne: quia illud habet locum: quando procedit vt
iudex: hic autem procedit vt pars: que iura ſua
defendit mucrone ſuo ſpũali. Nã ⁊ al's ſine cau
ſe cognitione ⁊ monitione ꝓcedit vt iudex: hic
autem ꝓcedit excõmunicatio: vt de offi. ordi. c.
ſi ſacerdos. ⁊. 5. q. i. quidam. ſemper tamen mo/
nitio videtur neceſſaria: vt de ſen. excõ. c. ſacro.
immo vt dicebat hoſti. iuſta cauſa ſubeſt: quia. ſ.
nõ admittitur epiſcopus ad viſitationẽ: que ſibi
ex iure debetur. Nec eſt neceſſaria monitio: ex
quo abbas dicit: ꝙ nõ ſuſcipiet eum: cum ꝑ hoc
ꝓbetur eius cõtumacia. Nam in certis nõ in in/
certis locus eſt coniecturis. ff. de re iu. l. contu/
macia. Et ꝑ hoc ꝙ epiſcopus exequens officiuȝ
ſuum viſitandi nõ admiſſus poteſt ſine alia mo
nitione excõmunicare rebelles: vt de preſcrip.
c. cum ex officij. Sed ſi nõ exequens officium
ſuum viſitandi ſed in iudicio vult agere epiſco/
pus contra abbatem ius ſibi eſſe viſitandi mo/
naſterium illud: debet eligere arbitros cum ab/
bate: qui hanc cauſam dirimant. ii. q. i. ſi clericus
Et epiſcopus coget abbatem ad arbitros eligen
dos. ii. q. i. peruenit. ⁊ de offi. dele. c. ſuſpicionis.
Si autem contra alium ageret. qui diceret ſe vi/
ſitationem epiſcopalẽ habere in dicto monaſte/
rio: conueniet eum coram iudice rei. ff. ad muni
cipal. de iure ⁊ cur. l. i. item coram metropolita/
no monaſterij ſm hoſti. Si autem valet excõi/
cationis ſententia: quando cõſtat monaſterium
in dyoceſi epi eſſe ſitum: ſic videtur dicendum:
quando monaſterium in alia dyoceſi eſſet ſituȝ
dum tamen epus faciat: qđ ſit in quaſi poſſeſſio
ne iuris viſitandi illud. Qđ ſi hoc coram ſuperi/
ore nõ ꝓbat: facilis erit ſuperior ad credendum
ꝙ mala fide tulit excõmunicationis ſententiam:
⁊ ad ipſum epm puniendum. Qđ nõ eſſet ſi ĩ ſua
dyoceſi ſitum eſſet ꝑſumptione iuris epm rele/
uante. Et hoc nota de ver. ſig. c. ex parte. i. Ex ꝑ/
dictis patet ꝙ epus cui iura epiſcopalia que poſ
ſidet denegantᷣ: caute ⁊ prudenter agit ſi vt pars
⁊ nõ vt iudex ꝓcedat: quia ſic nõ aſtringitᷣ ad iu
ris ordinem obſeruandum. Item quia ex hoc
ſe reum conſtituit ⁊ conſeruat: ⁊ aduerſariũ acto
rem facit: qui neceſſe habet conqueri de iniuſta
excõicatione vel nulla: vt de offi. or. c. ad repmẽ/
dum. ⁊ ſic in dubio abſoluetur epus: quia fauo/
rabiliores ſunt rei q̃ȝ actores. ff. de re iudi. l. fauo
rabiliores. Ubi vero epus nõ tanq̃ȝ ordinarius
vel ius ſuũ ꝓſequens: ſed quaſi delegatus a papa
vel ab alio deſcendit ad aliquod monaſterium
viſitandũ: quantũcũq̃ȝ ſit delegatus in veritate
tñ nunq̃ȝ eſt admittendꝰ de neceſſitate iuris: niſi
fidem faciat de ſua delegatione. Nec aliter tenet
excõicationis ſententia ab eo lata: vt. C. de mã.
ꝑn. l. vnica. ĩmo ⁊ reſiſti põt. Et ꝓbatur in eo qđ
nõ. de offi. dele. c. cuȝ in iure. Excipe legatũ apo
ſtolice ſedis de latere maxime quantũ ad ꝓcura
tionem: di. 97. c. nobiliſſimus. qui ⁊ ĩ multis ꝑ/
uilegiatus exiſtit: vt pȝ in eo qđ legitᷣ de offi. leg.
c. offi. cij. Sȝ quid ſi delegato ab epo vel metro
politano dicat abbas. Ego ſum exẽptus ⁊ ĩ poſ/
ſeſſione libertatis? Rñdeo: ſi delegatus reſpon/
deat: ⁊ ſentit delegantẽ a quo cauſam habet vi/
ſitandi: eſſe in poſſeſſione viſitandi: nõ obſtante
hoc viſitabit ⁊ excõmunicabit: ar. vt lit. pen. c. i.
Sed quid ſi eidem delegato vel ordinario viſi
tare volenti obijciatur: ꝙ eſt excõmunicatus: et
ꝓbatio ſuper hoc offeratur: ⁊ quia non admittitᷣ
appellatur? Rñdeo: iuſta eſt appellatio: vt de ap
pel. c. interpoſita. Et per cõſequens ſententia ex/
cõmunicationis poſt appellationẽ lata nulla eſt
de offi. le. c. olim. Et ex his pȝ ꝙ viſitans non te/
netur admittere exceptionem exemptionis: ⁊ ta
men tenetur admittere exceptionem excõmuni
cationis. Quãuis autem quidã dixerint ſupradi
cta tñ locũ habere vbi quis officiũ ſuuȝ exequi
tur: vel exigit ſibi debitum iure ſcripto vel con/
ſuetudine. Alij tamen dicunt ⁊ forte melius: ꝙ
vnuſquiſq̃ȝ epiſcopus id quod iuſte poſſidet: qđ
cunq̃ȝ ſit illud: põt defendere ꝑ excõmunicatio/
nis ſententiã quantũcunq̃ȝ ⁊ qualitercũq̃ȝ alius
contradicat: ⁊ de iure ſuo ꝓbationes offerat. ver
bi gratia: aliquis epus poſſidet aliquẽ fundum:
vult colligere fructus eius: aliquis ſe opponit. d.
Dñe nõ colligatis iſtos fructus: quia fundus eſt
meus: nõ veſter. Uel quia ego poſſideo: nõ vos
Ex hoc coram vobis me offero ꝓbaturũ. Utiq̃ȝ
ꝓpter aſſertionem vel contradictioneȝ ſeu pro/
batiõis oblationẽ vel appellationẽ: ſi ꝓpter hoc
fieri contingat: nõ dimittet epus quĩ fructus col/
ligat: ⁊ quin excõicet opponentem: ſi ipſum ĩ ſua
poſſeſſione perturbat vel inquietet: ⁊ tenebit ex
cõicationis ſententia: dũmodo verum ſit ꝙ eps
ſit in poſſeſſione ipſius fundi. Secus eſſet: ſi epi
ſcopus non poſſideret ſed alius: licȝ in veritate
ad epm ꝓprietas fũdi ꝑtineret. Tũc enim lȝ poſ
ſeſſorio ɔ̃dicere ⁊ appellare ⁊ etiã armis reſiſtẽ
epo violento. Et eſt rõ: qȝ poſſeſſor nõ eſt vio/
lenter eijciendus de poſſeſſione ſua: quã põt de
fendere: ⁊ vim vi repellere. C. ꝺ rei ven. l. ſi. Sȝ
⁊ ſua q̃uis ꝺ ꝓꝑetate liq̃at: tñ ꝑ vim recupare ñ
lȝ. C. vñ vi. l. ſi quis in tantam. ⁊. 16. q. 4. placuit.
Sed quomodo adaptabit iuri: ꝙ epiſcopꝰ pe/
tat aliquid tanq̃ȝ pars: ⁊ excõmunicet rẽnuentẽ.
Si enim dicis: ꝙ excommunicat vt pars: ⁊ pri/
uatus ſicut etiam petit: ſic nulla eſt ſñia: quia vt
ꝑuatus excõicare nõ põt. Si aũt excõicat vt iu/
dex: ſic ſententia eſt iniuſta: qȝ nõ debet in ꝓpria

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

et ꝑuata re iudicare:vt dictum eſt.ſ.tum etiā qꝛ
ꝛ qualitati ꝛ forme debet ſnīa cōuenire:vt nō.ð
ordi.cogni. cū dilectus. Dicēdū igitur ꝙ vt eṗs
pōt petere ꝛ ꝓcedere ī his q̄ notoria ſūt:ꝛ vt epiſ
copus excōicare:ſuper quo vide qð nō.de iura.
ca.c.fi.ꝛ ð teſtibus.c.inſup.v̄ſiculo inſtituant̄ cū
remiſſ.ſuis. ¶ Nota in fi.glo.circa fi. dicitur ꝙ
eṗus etiā cū viſitat eccleſias ciuitatis vel mona
ſteria:ꝛ reuertit̄ ad domū ſuā:quia ꝓpinqua illiſ
eccleſijs:debet̄ ei ꝓcuratio ſm̄ Hoſ. Et eſt ratio
ſm̄ hoſti.quia q ſeminat ſpūalia:carnalia.i.tem/
poralia debet metere:ꝛ quia ꝓcuratio eſt anne/
xa viſitationi:vt extra de cen.c.cū venerabilis.

De procurationibus

fiendis legitimis nūcijs apoſtolicis ꝛ alijs p̄latis
ſic dicit̄ extra de cen.c.cū inſtantia. Cū oēs eccle
ſie legatis ꝛ nuncijs ſedis apoſtolice qð nō cre/
dimꝰ: ſint exempte:ꝛ ſi lōgo t̄pore ꝓcuratiōes
impendere teneantur ſub eccleſiarum p̄ſtatione
nullam volumus habere excuſationē: niſi forte
p ſpeciale ꝑuilegiū ſedis aplīce:qð nō credimꝰ
ſint exempte:etiam ſi longo tempore ꝓcuratio/
nis obſequiū non impenderint:cum in talibus
p̄ſcriptio ſibi locum nequeat vendicare:qꝛ non
a ꝓuiſione paſtoralis ſolicitudinis circa oēs ec/
cleſias nunq̄ꝫ aſpicere mentis oculo ceſſamus.
Inno.3.idem in concilio generali. Procuratio/
nes que ratione viſitationis debent̄ epīs archi/
diaconis vel quibuſlibet alijs etiā aplīce ſedis
legatis:aut nuncijs abſq̄ꝫ manifeſta ꝛ neceſſaria
cauſa nullatenus exigant̄: niſi qn̄ p̄ſonaliter offi
cium viſitationis impendūt:ꝛ tūc euectionū ꝛ ꝑ
ſonarum mediocritatē obſeruent in lateranenſi
concilio ꝯſtitutione hoc adhibito moderamine
vt cū oportuerit eos apud aliquē locū aliquam
moram facere neceſſariā: ne locus ꝓpter ipſos
nimiū aggrauet̄: ꝓcurationes accipiant mode/
ratas ab alijs eccleſijs vel p̄ſonis:que nōdū fue
rant de ſuis ꝓcurationibus aggrauate de cen.c.
ꝓcurationes. Ubi dicit glo.ſup verbo viſitatio/
nis:ꝙ hoc ideo dicit:qꝛ triplex eſt ꝓcuratio:vna
que debetur viſitatori rōne viſitationis:vt hic:
ꝛ.c.cū venerabilis. alia rōne ꝯſuetudinis.18.q.
2.ſeruitiū. Tertia rōne facti pacti:qð appoſitum
fuit in fūdatione eccleſie capelle vel monaſterij
puta ꝙ det rectori eccleſie prandiū vel enſeniū
cere vl' comeſtibiliū p̄ſonis ꝛ hiꝰ.18.q.2.cleuthe
riꝰ. Addi pōt ꝛ q̄rta:que.ſ.datur legatis ꝛ nūcijs
aplīcis etiā cum nō viſitant:vt dicet̄. Et hoc tan
gitur ſup verbo p̄ſonaliter. Glo.vel etiā p alium
cum ipſe intereſſe nō poſſit ꝓpter latam ꝛ diffu
ſam dyoceſim:vt de offi.or.circa legatos inquit
Jo.an.in nouell' ſup iſto.c.tenet.ꝙ poſtq̄ꝫ mul/
ta dicit hoſti. ꝛ ſic ſeruatur ꝙ legati ſedis aplīce
ſiue ſint de latere ſiue non:de tota legatione ſua
leuant ꝓcurationem ſuā. Nec leuant illā rōne vi
ſitationis:ſꝫ rōne cōis oneris:vt de ꝓcura.c.cum
ꝓ cauſa. Et legatis non de latere ꝛ nuncijs curie
certā quantitatē taxat ꝑ die: ꝛ hoc facit tam in
ſtando q̄ꝫ in itinerando:legatis vero de latere ta
xari ſolet itinerando.40.florenorum ſed nō in
ſtando. Cū enim ſunt in legatione: ſolent recipē
.25.reddituū:vt dicit̄. Et ſic olim illa recipiebāt
vbi vna ſola ꝓuincia decreta erat: ſic hodie reci
piūt quotcūq̄ꝫ ꝓuincias regant. Sup verbo nu
merus ꝓcurationū. De his que ꝯſiſtūt in victua
libus. Nā ſi velit accipere veſtes vel emendam
equoꝝ mortuorū:vel expenſas factas in eundo
ad locum vel ſimilia: hec oīa petet ſupra ratio/
nem expenſarū ad dies. Inno.ſup verbo nume/
rum dierū:vt ſi expendat centum ſolidos in die
ꝛ moratur ꝑ decem dies:leuet centū ꝓcuratiōes
ꝛ ſic quinquaginta libras ꝛ nō vltra: lꝫ interdū
ꝯtra fiat:ꝛ recondat̄ ad ditandū parentes:q qn̄/
q̄ꝫ exortis diſcordijs depauperant̄:imo etiā oc/
cidunt̄ ſm̄ hoſti. ꝛ ſi vna eccleſia eſt potens ꝑ ſe
ſoluere vnam integrā ꝓcurationē puta centū ſo/
lidos ſoluat: ſi nō pōt ſoluere niſi quinquaginta
iungat̄ ſibi alia: que ſibi ſit equalis: ꝛ ſic vtraq̄ꝫ
ſimul facient vnā ꝓcurationē integrā legitimo
Sed quid ſi rector eccleſie dicat ſe impotentē:
legatus dicat eū potentē? Rn̄det hoſti.aut eui/
denter liquet de potentia ſm̄ cōem famā:ar.ff.
de ſtu.l.i. ꝛ tunc cōpellat̄. Aut euidenter liquet
qð eget:ꝛ ſic nō compellet̄:ar.de ſolu.c.ad aurēꝰ
Aut dubitatur:ꝛ tūc p̄latus ſi vult pōt ab eo exi
gere iuramentum:ꝙ dicat veritatē:ꝛ ſtabit̄ dic/
to ſuo de iureiurando.c.fi. Aut pōt illū excōica/
re:ſi habeat ipſū ſuſpectum ſub hac cōditione ſi
in fraudē veri habeat eū ſuſpectum: ꝛ relinquet
eū ꝯſcientie ſue de iureiurando.c.mulieres.cum
ſuis concor. Sꝫ quid de legatis vel nuncijs me
tropolitani?ſm̄ hoſti. videt̄ ꝙ ſit tranſeundus ꝑ
ꝓuinciā ꝓcurandi:allegat de iureiurando.c.ego
eni. Unde dicebat Inno.ꝙ qn̄ archieṗus ꝓ ne/
gocio totius ꝓuincie in aliquo loco moram tra/
hit:erit ꝯtinue ꝓcurandus ad hoc de elec.vt p̄te
rite. Eadem enī ratio que ꝛ in loco:ḡ idem ius.
Sed dices:licꝫ vbi eſt eadem ratio iuris cōis ꝛ
idem ius cōe ſequat̄: non tn̄ vbi eſt eadem ratio
ꝑuilegij:eſt ꝛ idē ꝑuilegiū: niſi a p̄ncipe impetre
tur:vt de ꝑuile.c.ſane. Sed rn̄deri poſſet aliud
in ꝑuilegio nō corpore iuris clauſo q̄ꝫ clauſo:ex/
tra de cen.c.per totum.multa habent̄ li.vi.c.ro/
mana.ꝛ ſequentibus de ꝓcuratione p̄latoꝝ:que
habes.ī.ti.de epīs in.c.de viſitatione.

¶ Titulus.xxij.de ſtatu cardinalium ꝛ legato/
rum ſermo.

Domini ſūt car
dines terre: ꝛ poſuit ſuper eos
orbem.i.Regl.2.vt dicit̄ in ca
tholicon. Cardo dicit̄ illud in
quo motus oſtij firmat̄ i clau/
dēdo et apiendo. Un̄ dr̄ puer.26. Sicut oſtiū vert̄

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf